

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

ΤΗΣ

ΓΑΡΑΝΤΩΝΑΚΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ
ΑΜ. 253 ΈΤΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ 2011

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

***ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ***

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΒΔΑΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

1. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΒΔΑΣ

2. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΞΕΝΑΚΗΣ

3. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΑΣΑΚΗΣ

Ημερομηνία Αξιολόγησης:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η δημιουργία ενός καθεστώτος ανόθευτου ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί βασικό στόχο αυτής, ο οποίος και επιδιώκεται μέσω της πολιτικής ανταγωνισμού και ιδιαίτερα του τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Ως πολιτική έχει έντονα πολιτικό χαρακτήρα, συνιστά δε πεδίο αλληλεπίδρασης εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών παραγόντων, ενώ για την επιτυχή εφαρμογή των προσταγών της αναγκαία προϋπόθεση αποτελεί η στενή συνεργασία ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών.

Στο πρώτο μέρος της παρούσης εργασίας γίνεται αναφορά στην εξέλιξη της πολιτικής ανταγωνισμού και των στόχων αυτής, ενώ αναλύονται και οι παράγοντες οι οποίοι συντελούν στην διαμόρφωση της πολιτικής περί κρατικών ενισχύσεων, καθώς και οι μεταξύ αυτών των παραγόντων σχέσεις, ενώ στο δεύτερο μέρος αυτής αναλύεται η έννοια «της κρατικής ενίσχυσης», καθώς και το εφαρμοστέο σήμερα ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, με ιδιαίτερη αναφορά σε σημαντικές αποφάσεις οι οποίες και αφορούν στην Ελλάδα.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αγγελική Γαραντωνάκη του Γεωργίου

Δικηγόρος

Διεύθυνση: Τρανταλλίδου 11, Ρέθυμνο 74100

email: aggelikigar@yahoo.gr

Εκπαίδευση:

1. 1.11.2011: εγγραφή στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Πολιτική Ανάλυση και Πολιτική Θεωρία» του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης
2. 2000-2005: Σπουδές στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Νομικής, βαθμός πτυχίου “Λίαν Καλώς, 6.81”
3. 2000: Αποφοίτηση από το 3^ο Ενιαίο Λύκειο Ρεθύμνου, με βαθμό απολυτηρίου “19.2-Άριστα”

Ξένες Γλώσσες:

- 1.- Αγγλικά: Κάτοχος Proficiency Πανεπιστημίου Cambridge
- 2.- Γαλλικά: Κάτοχος Delf B2 του Γαλλικού Ινστιτούτου
- 3.- Γερμανικά: Κάτοχος Mittelstufe του Ινστιτούτου Goethe

Χρήση Υπολογιστών:

- Κάτοχος ECDL CORE (Word, Excel, Internet Explorer, Windows, Access, Powerpoint, Βασικές δεξιότητες)
- Γνώστης ελληνικού τυφλού συστήματος πληκτρολόγησης

Επαγγελματική εμπειρία:

- Δικηγόρος παρά Πρωτοδικαίς στο Ρέθυμνο (ημ. ορκωμοσίας :10.1.2008)
- Διδασκαλία του μαθήματος “Στοιχεία Αστικού Δικαίου” κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, του μαθήματος “Στοιχεία Κοινοτικού Δικαίου” κατά το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 και του μαθήματος “Στοιχεία Συνταγματικού Δικαίου-Ανθρώπινα Δικαιώματα” κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 στην Σχολή Αστυφυλάκων στο Ρέθυμνο

Συνέδρια:

- Εισηγήτρια στο διεξαχθέν στο Ρέθυμνο, στις 22 Σεπτεμβρίου 2012 Συνέδριο με θεματική «Conference on Governance for sustainable development» με θέμα εισήγησης [Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην αειφόρο ανάπτυξη «Σχέδιο Καλλικράτης», Νόμος 3852/2010]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ
- ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:
 1. ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
 2. ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΝΟΘΕΥΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
 3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΟΜΕΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
 4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. (διασύνδεση εθνικών – ευρωπαϊκών δρώντων)
 5. ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
 6. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
 7. ΡΟΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
 - . επιλογή ρυθμιστικού μοντέλου
 - . νομικά μη δεσμευτικό δίκαιο (soft law)
 - . νομικά δεσμευτικό δίκαιο (hard law)
 - . Σχέσεις Επιτροπής – Συμβουλίου
 8. ΡΟΛΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ
 9. ΡΟΛΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
 10. ΡΟΛΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
 11. ΡΟΛΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (DGIV)
 12. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΑΡΧΩΝ
 13. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ – ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟΣ
- ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:
 1. ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ
 2. ΕΝΝΟΙΑ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
 3. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΗΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ
 4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ
 5. ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

6. ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ – ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
7. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ – ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
(αναφορά σε αποφάσεις σχετικές με την Ελλάδα αναφορικά με το κόστος εθελούσιας εξόδου υπαλλήλων από τον ΟΤΕ και έτερης περί της ανάπτυξης της ευρυζωνικής πρόσβασης σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές της χώρας)
8. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
 - . ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ (αναφορά στην Ολυμπιακή Αεροπορία)
 - . ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
 - . ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ
 - . ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ(αναφορά στα Ναυπηγεία της Ελλάδας)
 - . ΟΔΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ (ΔΗΜΟΣΙΕΣ, ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ)
9. ΤΟΜΕΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
10. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
(αναφορά στην χρηματοοικονομική κρίση ιδίως στην Ελλάδα)
11. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
12. ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
(αναφορά στο Πρόγραμμα ΕΛΕΥΘΩ και στο ΤΑΝΕΟ ΑΕ)
13. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ- ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
(Αναφορά σε απόφαση σχετικά με τον ελληνικό νόμο 1386/1983)
14. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Η Συνθήκη της Ρώμης για της ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στόχευε στην δημιουργία μιας κοινής αγοράς μέσω της καθιέρωσης τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών, ήτοι της ελευθερίας κυκλοφορίας προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων. Στο άρθρο 2 ΣυνθΕΚ οριζόταν η αποστολή της Κοινότητας, ενώ στα άρθρα 3 (παρ. 1) και 4 περιγράφονταν οι δράσεις της Κοινότητας, μεταξύ των οποίων και η δημιουργία ενός καθεστώτος το οποίο θα αποτελεί εξασφάλιση για την επικράτηση ενός καθεστώτος ανόθευτου ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς (πρώην άρθρο 3 ΣυνθΕΚ), στόχος ο οποίος επηρεάζει και τον τρόπο με τον οποίο συγκροτούνται και ερμηνεύονται οι σχετικοί κανόνες. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πλέον Ένωση μετά την υπογραφή και θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβόνας, εκτός από την επίτευξη οικονομικών στόχων, έχει ως μέλημα και την πραγμάτωση στόχων οι οποίοι έχουν κοινωνικό χαρακτήρα, στους οποίους συγκαταλέγονται η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η προστασία των καταναλωτών (πρώην άρθρο 2 ΣυνθΕΚ, νυν άρθρο 3 ΣΕΕ), η ευρωπαϊκή δε πολιτική ανταγωνισμού πρέπει να διαμορφώνεται τοιουτοτρόπως ώστε να επιτυγχάνεται η επιδίωξη του συνόλου των στόχων της Ένωσης.

Η νομοθεσία περί ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνει κανόνες οι οποίοι αφορούν αφενός στην συμπεριφορά των επιχειρήσεων εντός της αγοράς και αφετέρου στις κρατικές παρεμβάσεις εντός αυτής. Στην ΣυνθΕΚ το πρωτογενές δίκαιο των κανόνων ανταγωνισμού προβλέπονταν στο Κεφάλαιο 1 του έκτου τίτλου του τρίτου μέρους αυτής, τα άρθρα δε 81-86 περιλάμβαναν τους εφαρμοστέους στις επιχειρήσεις κανόνες ανταγωνισμού, ενώ τα άρθρα 87-89 αναφέρονταν στις κρατικές ενισχύσεις. Μετά την θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβόνας, οι εφαρμοστέοι κανόνες περιλαμβάνονται στο πρώτο κεφάλαιο του εβδόμου τίτλου του τρίτου μέρους της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και συγκεκριμένα στα άρθρα 101 έως 106 και 107 έως 109.

Ως πολιτική, η πολιτική ανταγωνισμού έχουσα φύση μη στατική και ιδίως ο τομέας των κρατικών ενισχύσεων φέρει έντονα πολιτικό χαρακτήρα, η δε διαμόρφωση της αποτέλεσε πρόκληση για τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς καθ' ότι άπτεται τομέων, όπως είναι ο τομέας της οικονομικής πολιτικής, που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη σημασία και ευαισθησία για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διαμόρφωση της συγκεκριμένης πολιτικής συνιστά πεδίο στο οποίο και αλληλεπιδρούν εθνικοί, ευρωπαϊκοί, αλλά και διεθνείς παράγοντες (Lavdas & Mendrinou:1999, σελ.5), ενώ η εφαρμογή των εκάστοτε

αποφασισθεισών πολιτικών επιλογών επαφίεται σχεδόν αποκλειστικά σε εθνικούς δρώντες, γεγονός που καθιστά αναγκαία την στενή συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών και των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών προκειμένου να επιτυγχάνεται η σε ικανοποιητικό βαθμό επίτευξη των τεθέντων στόχων (Lavdas & Mendrinou:1999, σελ.130).

Η επίδραση δε του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου στην εθνική νομική παράδοση των κρατών μελών συνετελέσθη αρχικώς με την δημιουργία Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού στα κράτη μέλη, οι οποίες κατόπιν χρησιμοποιούν στις προσεγγίσεις τους απέναντι σε θέματα ανταγωνισμού το τεθέν ευρωπαϊκό δίκαιο, καθώς και ευρωπαϊκά νομικά προηγούμενα επί ζητημάτων τα οποία έχουν απασχολήσει τις Ευρωπαϊκές καθώς και έτερες εθνικές αρχές Ανταγωνισμού.

Όσον αφορά στην Ελλάδα, χώρα η οποία και διαθέτει σήμερα Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού, κρίνεται αναγκαία με την παρούσα μελέτη η ανάδειξη της πρακτικής σημασίας του επιστημονικού αντικειμένου της πολιτικής ανταγωνισμού και ιδίως των κρατικών ενισχύσεων, λόγω της γενικότερης σημασίας την οποία έχει το συγκεκριμένο αντικείμενο πρακτικά σε όλους τους κλάδους της οικονομικής ζωής μιας χώρας, ήτοι για παράδειγμα από την ρύθμιση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, την ενέργεια, τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες μέχρι τον κλάδο των περιφερειακών ενισχύσεων και των μεταφορών, καθώς και στις σχέσεις αυτής με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους ελεγκτικούς της μηχανισμούς. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται σε αποφάσεις περί χορήγησης μέτρων κρατικών ενισχύσεων και της αναγκαιότητας και αναλογικότητας αυτών σε σημαντικούς για την σύγχρονη ζωή, την ανάπτυξη και την καινοτομία, καθώς και στην κοινωνική και εδαφική συνοχή, τομείς, όπως τον τομέα των τηλεπικοινωνιών, των αεροπορικών και θαλασσιών μεταφορών, τον χρηματοπιστωτικό τομέα και τον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

1. ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η μεταμόρφωση των εθνικών αγορών σε ευρωπαϊκές ή ακόμα και σε αγορές παγκόσμιου χαρακτήρα καθιστά ανεπαρκή τον έλεγχο της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε εθνικό επίπεδο, καθώς εθνικά καθεστώτα ανταγωνισμού δύνανται όπως υπονομεύσουν την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς επιτρέποντας συμπεριφορές οι οποίες δύνανται όπως νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (McGowan, Cini:1999, σελ.176).

Οι στόχοι των ακολουθούμενων πολιτικών όσον αφορά τις εθνικές κρατικές ενισχύσεις προκαθορίζονται σε μεγάλο βαθμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά το Σχέδιο Δράσης Κρατικών Ενισχύσεων του 2005 ζητούμενο είναι «μια προσαρμοσμένη πολιτική κρατικών ενισχύσεων στην βάση της στρατηγικής της Λισαβόνας για την εργασία και την ανάπτυξη». Σε εθνικό επίπεδο παρατηρούμενα εμπειρικά δεδομένα δείχνουν μια σημαντική σύγκλιση των ακολουθούμενων πολιτικών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά «οριζόντιους στόχους» όπως την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική συνοχή, εν αντιθέσει με τομεακούς στόχους όπως την διατήρηση της απασχόλησης σε μια μη επικερδή επιχείρηση (Michael Blauburger: 2009, σελ.719).

Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού, η οποία μπορεί να λεχθεί ότι αντιπροσωπεύει «το οικονομικό σύνταγμα της Ευρώπης», δύνανται όπως συμβάλλει στην επίτευξη πολλών στόχων, ήτοι στην ευημερία των καταναλωτών, στην αναδιανομή του πλούτου, στην προστασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και στόχων περιφερειακού, κοινωνικού και βιομηχανικού χαρακτήρα, αλλά πρωτίστως μέλημα της συνιστά μια όσο το δυνατόν ευρύτερη ευρωπαϊκή ενοποίηση (McGowan, Cini:1999, σελ.177). Στόχους τους οποίους επιδιώκει ταυτόχρονα με τον γενικό στόχο της ανόθευτης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τους ειδικότερους, ήτοι της καταπολέμησης των μονοπωλίων, ολιγοπωλίων, συγκεντρώσεων, συμφωνιών περί διανομής της αγοράς καθώς και των κρατικών ενισχύσεων και της παρεχόμενης από τις κυβερνήσεις των κρατών προστασίας σε επιχειρήσεις.

Η αντιμετώπιση των ως άνω θεμάτων στοχεύει σε μια περισσότερο αποτελεσματική κατανομή των πόρων, στην προώθηση των καινοτομιών, στην διαμόρφωση χαμηλότερων τιμών για τους καταναλωτές και τοιούτοτρόπως στην βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας, συνάδει δε με τις Συνθήκες του Παρισιού και της Ρώμης (Lehmkuhl:2008, σελ. 141).

2. ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΝΟΘΕΥΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Πάντα αποτελούσε στόχο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η προοδευτική εγκαθίδρυση μιας κοινής αγοράς, στόχος ο οποίος επαναλαμβανόταν κατά τις δεκαετίες 1960 και 1970, ενώ κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μετατράπηκε σε στόχο επίτευξης μιας «ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς», δυνάμεις δε διεθνοποίησης που επιδρούσαν στις δυνατότητες των κρατών να ρυθμίζουν τις αγορές είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός φιλόδοξου προγράμματος συλλογικής ρύθμισης γύρω από τον στόχο αυτό (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 560-1).

Η επιδίωξη δε του τεθέντος ήδη από την Συνθήκη της Ρώμης το έτος 1957 στόχου εγκαθίδρυσης αρχικά μιας κοινής και αργότερα ενιαίας αγοράς, δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς την επιβολή μιας αυστηρής πολιτικής ανταγωνισμού, καθώς περιοριστικές πρακτικές, καθεστώτα μονοπωλίων, περιπτώσεις συγχωνεύσεων και η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων έχουν την δυνατότητα να αποτελέσουν τροχοπέδη στο διακρατικό εμπόριο (McGowan, Cini:1999, σελ.177).

Η εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος ανόθευτου ανταγωνισμού, η οποία και αποτελεί βασική αρχή των συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν υλοποιήθηκε αμέσως, αλλά τουναντίον χρειάστηκε αρκετό χρόνο προκειμένου να υλοποιηθεί, ιδίως η ανάπτυξη του τομέα της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων υπήρξε σταδιακή. Σημασία έχει το γεγονός ότι μια ισχυρή πολιτική ανταγωνισμού ερχόταν σε αντίθεση με την βιομηχανική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχεδόν στον βαθμό στον οποίον αντιτίθεντο και με τις κρατικές παρεμβάσεις.

Στην πολιτική ανταγωνισμού, συμπεριλαμβάνουσα την πολιτική των κρατικών ενισχύσεων, συχνά αντιμετωπίζονται προβλήματα και διαπραγματεύονται λύσεις οι οποίες περικλείουν ποικίλες λειτουργίες, μεταξύ των οποίων η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού, το άνοιγμα της αγοράς, η ενθάρρυνση των μικρών επιχειρήσεων και η προώθηση τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 16).

Ανάμεσα στις επιπτώσεις της επιβολής ενός καθεστώτος ανταγωνισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο συγκαταλέγεται και η συμμετρική ανάπτυξη διαφορετικών πολιτικών και η δημιουργία συνθηκών που καθιστούν δυσχερές για ισχυρούς δρώντες, μεγάλες επιχειρήσεις και κράτη να χρησιμοποιήσουν για ίδιον όφελος την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, γεγονός που αφορά ιδίως τον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Τα μέσα επιβολής δε ενός

καθεστώτος ανταγωνισμού έχουν όχι μόνο μια διαδικαστική, αλλά και μια ουσιαστική διάσταση, καθώς η ιδιαίτερη έννοια του ανταγωνισμού και η διαδικασία επιβολής του αλληλεπιδράει με τις διαφέρουσες κανονιστικές απόψεις των δρώντων και επηρεάζει αντίστοιχα τις θέσεις τους όσον αφορά την οικονομία (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 7,8).

3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΟΜΕΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Η εξέλιξη της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού υπήρξε εξ αρχής μια διαδικασία με έντονα συμμετοχικό χαρακτήρα, καθώς η εκάστοτε πηγή σημαντικών πολιτικών ιδεών ευρίσκονταν όχι μόνο στην Επιτροπή ή το Συμβούλιο, αλλά προέρχονταν και από εθνικές κυβερνήσεις κρατών μελών, η διαδικασία δε της διαμόρφωσης της ακολουθούμενης πολιτικής ήταν το αποτέλεσμα της στενής συνεργασίας μεταξύ παραγόντων σε ευρωπαϊκό, αλλά και σε εθνικό επίπεδο, ενώ η εφαρμογή της αποφασισθείσας πολιτικής επαφίονταν σχεδόν αποκλειστικά σε εθνικούς δρώντες, γεγονός που καθιστούσε και καθιστά αναγκαία την στενή συνεργασία των ευρωπαϊκών αρχών με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, ούτως ώστε να επιτυγχάνονται τα επιθυμητά αποτελέσματα (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 130).

Οι δυσκολίες στην ανάπτυξη και διαμόρφωση της συγκεκριμένης πολιτικής πηγάζουν εκ του ότι ένα ιδεατό πλαίσιο για τον ρόλο της πολιτικής ανταγωνισμού μπορούσε να δημιουργηθεί μόνο σε συνδυασμό με μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική, εκ του ότι ως είδος πολιτικής άπτεται ευαίσθητων πεδίων πολιτικής για τα κράτη μέλη και εκ του ότι η πολιτική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας φέρει σημάδια κατακερματισμού και διοργανικών αντιπαλοτήτων. Ο συγκερασμός δε μεταξύ αντικρουόμενων συμφερόντων αποτελεί διαδικασία που συναντά προκλήσεις όταν διαφορετικές πολιτικές ιδέες σχετιζόμενες με διαφορετικές προσεγγίσεις εμφανίζονται ως ασύμβατες μεταξύ τους ή όταν ανταγωνιστικά εθνικά συμφέροντα χρησιμοποιούν την βιομηχανική πολιτική σε σχέση με την ένταση του ανταγωνισμού ως μέσο για την προώθηση έτερων πολιτικών λύσεων (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 17,19).

Πολιτικές σκοπιμότητες οι οποίες εξυπηρετούνταν μέσω των κρατικών παρεμβάσεων και η απροθυμία των κρατών μελών όπως αναλάβουν σαφείς δεσμεύσεις οι οποίες και θα περιόριζαν τα περιθώρια παρέμβασης τους εντός των εθνικών τους οικονομιών αποτέλεσαν τους παράγοντες οι οποίοι καθόρισαν πρωτίστως τον ρυθμό ανάπτυξης όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις.

Κατά τον Επίτροπο Ανταγωνισμού δε Hans von der Groeben το έργο διαμόρφωσης μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού και της τήρησης των δεσμεύσεων που απορρέουν από αυτήν αποτελεί ένα εκ των τεσσάρων κυρίων προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Τα έτερα προβλήματα αποτελούν η κατάργηση δασμών και ποσοτώσεων, ο συντονισμός των οικονομικών δραστηριοτήτων η εισαγωγή των τεσσάρων ελευθεριών, ήτοι της ελεύθερης εγκατάστασης, μετακίνησης ατόμων, κεφαλαίων και υπηρεσιών (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.27).

Σύμφωνα δε με την πραγματιστική πολιτική προσέγγιση, της οποίας έγινε για πρώτη φορά επίκληση από τον von der Groeben το έτος 1960, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την διαμόρφωση πολιτικής οι επικρατούσες συνθήκες στο πολιτικό, κοινωνικό και περιφερειακό περιβάλλον, παραδείγματος χάριν μέσω της υιοθέτησης ιδιαίτερων μέτρων, ήτοι εκπτώσεων, εξαιρέσεων από την απαγόρευση συγχωνεύσεων είτε διαρθρωτικών πακέτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής της ως άνω προσέγγισης αποτελεί η θέση σε ισχύ της Οδηγίας 96/19/EK, δυνάμει της οποίας εισήχθη καθεστώς πλήρους ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνίες την 1.1.1998, ενώ χορηγήθηκε σε πέντε κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, το δικαίωμα επέκτασης της τεθείσης προθεσμίας (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.136).

Ο Κανονισμός 17/1962 εξόπλιζε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σημαντικές εξουσίες και συνάμα την προστάτευε από διακυβερνητικές πιέσεις που συνέβαιναν στο Συμβούλιο κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Η Επιτροπή δε τοποθετούνταν τοιουτοτρόπως σε πολύ σημαντική θέση σε σχέση με τις επιχειρήσεις και διέθετε το μονοπώλιο της χορήγησης εξαιρέσεων για συμπεριφορές που ειδάλλως θα ήταν απαγορευμένες.

Όμως, το γεγονός ότι στην Συνθήκη της Ρώμης συμπεριλαμβάνονταν επίσημα προβλέψεις για την πολιτική ανταγωνισμού δεν συνεπαγόταν ότι η εξέλιξη στις δραστηριότητες της Επιτροπής όσον αφορά διάφορες πτυχές της πολιτικής αυτής ήταν ευθεία και χωρίς προβλήματα, ως τούτο καταδεικνύεται από την έλλειψη ουσιώδους έλεγχου στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων πριν τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και από το γεγονός ότι η φιλελευθεροποίηση επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και τομέων δραστηριοτήτων της πολιτικής ανταγωνισμού άρχισε μόλις στα τέλη της δεκαετίας του 1990 (Lehmkuhl:2008, σελ. 142).

Σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης του 2005 της Επιτροπής περί κρατικών ενισχύσεων ζητούμενο είναι «λιγότερες και καλύτερα στοχευμένες ενισχύσεις» παρά μια αυστηρότερη διαδικασία ελέγχου αυτών.

Σήμερα οι περισσότερες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων δεν προκύπτουν άμεσα από το γράμμα των άρθρων των ευρωπαϊκών Συνθηκών καταδεικνύοντας τοιουτοτρόπως την συντελεσθείσα εξέλιξη στις προτεραιότητες περί τις κρατικές ενισχύσεις της Επιτροπής. Κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων οι οποίες δεν εντάσσονται σε κάποιον συγκεκριμένο τομέα υπάγονται στην περίπτωση των οριζοντίων κρατικών ενισχύσεων (Michael Blauburger: 2009, σελ.727).

Πρωτεύοντα μέρη της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού συνιστούν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια, ενώ η μοναδικότητα του χαρακτήρα της έγκειται αφ' ενός στο γεγονός ότι στο Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βρίσκουν εαυτούς κατά κανόνα στο περιθώριο του σχηματισμού αυτής, ενώ όπως έχει καταδείξει η μέχρι σήμερα πορεία της π.χ. μέσω της επίδρασης της σε κυβερνήσεις διά του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, έχει υπερεθνικό χαρακτήρα, ενώ κατά τον Gerber φέρει και επιπτώσεις ομοσπονδιακού επιπέδου επί της μελλοντικής διοικητικής και κυβερνητικής δομής της Ευρώπης (McGowan, Cini:1999, σελ.177, 182).

Η εξέλιξη δε της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια «ιστορία απώλειας εξουσιών». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τα τελευταία έτη ενόψει μιας πολιτικής αποκέντρωσης εξουσιών, επιστρέφει ορισμένες αρμοδιότητες στα κράτη μέλη, φαινόμενο κατά το οποίο ένας παράγων (Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή) επιστρέφει μέρος των αρμοδιοτήτων της στα κράτη μέλη ή μοιράζεται μέρος αυτών με άλλους παράγοντες (εθνικές αρχές ανταγωνισμού) δεν παρατηρείται συχνά.

Στρατηγική της αποτελούσε η επιδίωξη στόχων μέσω νομικά μη δεσμευτικών εργαλείων, όπως οι Ανακοινώσεις, οι Κατευθυντήριες Γραμμές και η μορφή της συνεργασίας σε δίκτυα, τα οποία και δεν απαιτούν την έγκριση του Συμβουλίου των Υπουργών ή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ταυτόχρονα με την προώθηση νέων τρόπων διακυβέρνησης, ο χαρακτήρας του δικαστικού ελέγχου μεταβλήθηκε καθόσον τα ευρωπαϊκά δικαστήρια δεν περιορίζονται μόνο στον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της Επιτροπής, αλλά προβαίνουν τα ίδια και σε αξιολόγηση πραγματικών περιστατικών. (Lehmkuhl:2008, σελ. 139,140).

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν αρχικά απρόθυμα όπως αναθέσουν αρμοδιότητες στον ευαίσθητο λειτουργικό τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού, με την πάροδο του χρόνου όμως η Επιτροπή κατόρθωσε να αντιμετωπίσει επαρκώς αυτήν την ελλιπή κάθετη ολοκλήρωση, έχοντας ως αρωγό το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και βρίσκοντας εαυτή στην καρδιά ενός αρκετά ισχυρού καθεστώτος πολιτικής ανταγωνισμού. Δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι οι τα σύγχρονα διοικητικά πρότυπα συνιστούν δρόμους

διπλής κατευθύνσεως, ιδίως στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού όπου εμφανίζεται μια αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών μελών, της Επιτροπής και των Δικαστηρίων (Lehmkuhl:2008, σελ. 155).

4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε. (διασύνδεση εθνικών – ευρωπαϊκών δρώντων)

Η διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα χαρακτηρίζεται από την διασύνδεση εθνικών και Ευρωπαϊκών δρώντων και διαδικασιών, την ένωση των συνόρων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και τον ολοένα αυξανόμενο εξευρωπαϊσμό των εθνικών πολιτικών και θεσμών, διασύνδεση η οποία καθιστά δυσχερή την σαφή διάκριση μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών συστημάτων.

Σε κάθε επίπεδο, οι οικονομικές ρυθμίσεις σχετίζονται με θέματα ισχύος, κατανομής των πόρων και τους «ισχύοντες κανόνες του παιχνιδιού», κανόνες οι οποίοι επηρεάζουν τα επιλεγόμενα από τους δρώντες μέσα επιζήτησης λύσεων σε ζητήματα πολιτικής. Ιδεατοί παράγοντες επηρεάζουν τις διαθέσιμες πολιτικές επιλογές, την έκφραση συγκεκριμένων θέσεων, την προώθηση πολιτικών συνασπισμών και την επιλογή πολιτικών εργαλείων. Πολιτικές διαπραγματεύσεις λαμβάνουν χώρα τόσο σε επίσημες όσο και σε ανεπίσημες σχέσεις μεταξύ δρώντων που ενδιαφέρονται και έχουν λόγο για ποικίλα πολιτικά θέματα (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.8,13).

Η αλληλεπίδραση μεταξύ διαφόρων επιπέδων ρύθμισης, αντικατοπτρίζεται στην διάκριση αντικειμένου μεταξύ εθνικών και κοινοτικών ρυθμίσεων και στην ένταση μεταξύ των παρατηρούμενων εθνικών προσεγγίσεων απέναντι στην δημόσια πολιτική και των εμφανιζόμενων ευρωπαϊκών τεχνικών ρύθμισης.

Ο ρόλος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σ' αυτήν την διαδικασία εμφανίζεται τόσο στην φύση, όσο και σε διάφορα σημεία στις επιβαλλόμενες επίσημες και ανεπίσημες υποχρεώσεις που συνεπάγεται η ιδιότητα του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δι' ον λόγον και η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει ενισχυμένες μορφές ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ενισχύει την πίεση προς τα κράτη μέλη να κινηθούν προς ένα κανονιστικό μοντέλο διακυβέρνησης (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 565).

Στον τομέα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, εντάσεις μεταξύ της Επιτροπής και εθνικών δρώντων δεν δύνανται να εξηγηθούν σε ικανοποιητικό βαθμό εξετάζοντας μόνο διαφορές στους επιδιωκόμενους στόχους μεταξύ των δρώντων, αλλά απαιτείται περαιτέρω

αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου υφίστανται οι οιοσδήποτε αλληλεπιδράσεις. Ο εντοπισμός των επίσημων και ανεπίσημων διαδικασιών λήψεως αποφάσεων σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο μπορεί να συμβάλλει στην αιτιολόγηση εντάσεων στις σχέσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών και εθνικών δρώντων (Thielemann:1999, σελ. 414).

5. ΡΟΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ως αναφέρει ο Skinner (Skinner 1998:105-6) «το τί είναι πιθανό να πραγματοποιηθεί στην πολιτική περιορίζεται από το τί είναι δυνατόν να νομιμοποιηθεί. Όμως, οι προσδοκίες νομιμοποίησης εξαρτώνται από τις πορείες δράσεως που δύνανται να αναληφθούν στο πλαίσιο των υφιστάμενων κανονιστικών αρχών.». Τρία είδη κανόνων και νομών καταδεικνύουν την νομιμοποίηση πολιτικών αποφάσεων, ήτοι οι θεσπισμένοι κανόνες, η αιτιολόγηση των κανόνων και η εκδήλωση συγκατάθεσης προς αυτούς (Dannreuther, 1999: σελ.436).

Κατά τον Beetham δε, (Beetham 1991:15-6) η νομιμοποίηση της εξουσίας συντελείται εφ' όσον συμμορφώνεται με τους θεσπισμένους κανόνες, κανόνες οι οποίοι δύνανται να αιτιολογηθούν με αναφορά στις πεποιθήσεις τόσο των κυριάρχων όσο και των υπηκόων και τρίτον υφίστανται αποδείξεις της συγκατάθεσης των υπηκόων στην συγκεκριμένη ρυθμιζόμενη σχέση εξουσίας. Η νομιμοποιούμενη εξουσία δε ούσα πολύπλευρη και εξελικτική από την φύση της δεν κατέχεται, αλλά επανεπιβεβαιώνεται μέσω διαλόγου και πράξεων μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων.

Οι οιοδήποτε κανόνες διαποτίζουν τις κοινωνίες τόσο ως ανεπίσημες συμβάσεις, όσο και ως επίσημες έννομες τάξεις που ενώ αποτελούν αμφοτέρως σημαντικές πηγές νομιμοποίησης, διαφέρουν καθώς η έννομη τάξη παρέχει την βάση για την εκδίκαση των οιοσδήποτε διαφορών με την δευτερογενή νομοθεσία, η οποία καθορίζει την ερμηνεία των πρωτογενών κανόνων και μεριμνά για επιβολή του νόμου και την παροχή διασαφήσεων όπου απαιτείται.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το πρωτογενές δίκαιο, ήτοι οι Συνθήκες, επεξηγούνται από την δευτερογενή νομοθεσία, ήτοι ενδεικτικώς Κανονισμοί, Αποφάσεις, η οποία με την σειρά της επεξηγείται από πλειάδα εργαλείων του μη δεσμευτικού δικαίου, ενώ το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αναλαμβάνει τον ρόλο της επιβολής του νόμου και της παροχής των οιοσδήποτε διασαφήσεων. Πολιτικές εντασσόμενες σε συγκεκριμένη έννομη τάξη φαινομενικά θα έχουν μεγαλύτερη νομιμοποίηση από άλλες πολιτικές, ενώ το όμοιο συμβαίνει και για

πολιτικές στις οποίες οι αρμοδιότητες συνδέονται με το πρωτογενές δίκαιο μέσω του παραγώγου δικαίου.

Υπάρχουν δε πολλές ευκαιρίες πρόσβασης και επηρεασμού της διαδικασίας λήψης αποφάσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά ο καθορισμός του ποια είδη αντιπροσώπευσης υπερσχύουν και πώς επηρεάζουν αυτήν δεν είναι τόσο ξεκάθαρος (Dannreuther, 1999: σελ.436).

Συγκεκριμένα, η πολιτική ανταγωνισμού συνιστά πεδίο όπου εμφιλοχωρούν σε μεγάλο βαθμό πολιτικές διαπραγματεύσεις, καθώς εθνικά συμφέροντα και προτιμήσεις, διαφορετικές ιδεολογικές προσεγγίσεις και η εντατική άσκηση πίεσης συμφερόντων στους Επιτρόπους μπορούν να επηρεάσουν, ακόμη και να καθορίσουν πολιτικές αποφάσεις και αποτελέσματα (McGowan, Cini:1999, σελ.188).

Δύναται όπως υποστηριχθεί ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της δημόσιας πολιτικής κείται στην κανονιστική σφαίρα. Τα θεσμικά χαρακτηριστικά και ιδίως ο ρόλος και οι εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου παρείχαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση εργαλεία πολιτικής που συνέβαλαν στην διαδικασία διακρατικής ρύθμισης, ενώ η μετατόπιση της πολιτικής ρύθμισης στο Ευρωπαϊκό επίπεδο δημιούργησε ευκαιρίες για την εμφάνιση και άλλων ειδών συμφερόντων, επέτρεψε δε να ληφθούν υπ' όψιν και ευρύτεροι προβληματισμοί για ενδεχόμενες πολιτικές επιπτώσεις

Σημειωτέον ότι η διαδικασία των συντελεσθέντων ρυθμιστικών αλλαγών υποβοηθήθηκε από τις προσπάθειες και έτερων παραγόντων, ήτοι περιβαλλοντικών ομάδων και καταναλωτών να εισέλθουν στην δημόσια συζήτηση ως προς το ποια πολιτική πρέπει να ακολουθηθεί, γεγονός το οποίο προσέλκυσε το ενδιαφέρον Ευρωπαίων ρυθμιστικών παραγόντων με την συνακόλουθη δημιουργία αντίστοιχων ρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο χαρακτήρας δε του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού μοντέλου αφήνει περιθώρια για πολιτικούς πειραματισμούς και δίνει νέα δυναμική στην πολιτική απ' ότι έχει αυτή εντός της επικράτειας μία μόνο χώρας.

Η ύπαρξη διαφορετικών συμφερόντων και προσεγγίσεων σε προβλήματα πολιτικής αντικατοπτρίζεται σε πλειάδα αντιθέσεων και τριβών, γεγονός το οποίο εμφανίζεται τόσο στην φάση των διαπραγματεύσεων όσο και της εφαρμογής, δι' ον λόγον και παρατηρούνται προβλήματα εφαρμογής στην σύγχρονη ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, τα οποία και αφορούν σε απτά τεχνικά προβλήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο και σε άλλα πολιτισμικά και

οικονομικά προβλήματα προσαρμογής, τίθεται δε υπό διερεύνηση το κατά πόσον αυτά είναι βαθύτερα από το βραχύ προσαρμοστικό στάδιο.

Υφίστανται επίσης αντιφάσεις μεταξύ των ιδίων των ιθυνόντων χάραξης πολιτικής που δρουν κατά ρυθμιστικό τρόπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και κατ' άλλους τρόπους σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που καθιστά αμφίβολη την ύπαρξη αυτόματης σύγκλισης σε ύψος και πολιτικά αποτελέσματα (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 566-568).

Εκ των κανόνων των Ευρωπαϊκών Συνθηκών η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων δεν συνιστά πλήρως απαγορευμένη πρακτική, τουναντίον προβλέπονται εξαιρέσεις στον κανόνα, οι οποίες και αφήνουν ανοικτό το πεδίο για πολιτικούς ελιγμούς σε εθνικό επίπεδο, ενώ και η ίδια η διατύπωση του πρώην άρθρου 87 παρ. 3 της ΣυνθΕΚ και νυν άρθρου 107 παρ.3 ΣΛΕΕ αφήνει πολλά περιθώρια ερμηνείας, π.χ. ως προς το ποιά είδη κρατικών ενισχύσεων θεωρούνται συμβατά καίτοι νοθεύουν τον ανταγωνισμό και ως προς το ποιός είναι αρμόδιος να κρίνει την συμβατότητα τους και υπό ποια κριτήρια.

Η σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά επιτρεπτές ενισχύσεις δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητη. Η πολιτική των κρατικών ενισχύσεων μπορεί να δικαιολογηθεί για λόγους αποτελεσματικότητας και αναδιανεμητικής δικαιοσύνης, της οποίας οι στόχοι έγκεινται περισσότερο στο πεδίο της πολιτικής παρά αποτελούν οικονομικό είτε νομικό ζήτημα, ενώ ο όρος «κοινωνικό» όταν αναφερόμαστε στην κοινωνική δικαιοσύνη και το κοινωνικό καλό δύναται να λάβει διάφορες σημασίες αναλόγως την σκοπιά από την οποία το εξετάζουμε (Michael Blauburger: 2009, σελ. 722).

Γεγονός συνιστά ότι εντός της Επιτροπής αντικατοπτρίζονται μέσω των Επιτρόπων αντικρουόμενες εθνικές προσεγγίσεις όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού. Στην πραγματικότητα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τις εκβάσεις επιμέρους υποθέσεων πολιτικής ανταγωνισμού και μέσω αυτής της δυναμικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων, στην οποία και λαμβάνουν μέρος συμβουλευτικές επιτροπές και Επίτροποι, έρχονται συχνά σε αντιπαράθεση πολιτικά και ιδεολογικά συμφέροντα. Πέραν των άλλων συνιστά πεδίο διαφωνιών (ενδεικτικά The Boeing/McDonnell-Douglas case), μεταξύ Αμερικής και Ευρώπης, όσον αφορά το πνεύμα αυτής και την κοινωνική και στρατιωτική της σημασία (McGowan, Cini:1999, σελ.190-1).

6. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων είναι καίριας σημασίας καθώς συμβάλλει στην προσπάθεια ελέγχου των κρατικών παρεμβάσεων και της νόθευσης που προκαλούν στον ανταγωνισμό, αποτελεί ένα σύνολο θεσμικών ρυθμιστικών συνθηκών που διέπουν το σχέδιο της Ενιαίας Αγοράς, ενώ αποτελεί πεδίο στο οποίο διεξάγονται έντονες πολιτικές συζητήσεις σχετικά με τον ρόλο και τις προοπτικές αυτών για την οικονομία στο πλαίσιο της Ευρώπης. Οι κρατικές ενισχύσεις δε, παραμένουν στην πραγματικότητα το μόνο δυνατό εργαλείο το οποίο ευνοεί και προστατεύει τις εθνικές βιομηχανίες, ενώ η νόθευση την οποία προκαλούν στον ανταγωνισμό δύναται να είναι κατά πολύ μεγαλύτερη καθώς άλλα νοθευτικά μέτρα θα έχουν επιτυχώς εξαλειφθεί μέσω της διαδικασίας εγκαθίδρυσης μιας εσωτερικής αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα, δι' ον λόγον και η Επιτροπή επιβάλλεται να είναι ιδιαίτερα προσεκτική.

Επιπροσθέτως, η προοπτική της εσωτερικής αγοράς επεξετέινει το πεδίο εφαρμογής των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων σε περαιτέρω τομείς, ήτοι τον τραπεζικό τομέα, τον τομέα των ασφαλειών, τις ασφάλειες, τις μεταφορές, την ενέργεια, τις τηλεπικοινωνίες και άλλους τομείς υπηρεσιών όπως της διασκέδασης και των βιομηχανιών αναψυχής, δι' ον λόγον και ο έλεγχος της χορήγησης αυτών είναι ιδιαίτερης σημασίας. (Lavdas&Mendrinou:1999. Σελ.26, 35).

Χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού συστήματος ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων συνιστούν ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας αυτού, η διακριτική ευχέρεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η δυνατότητα οριζόντιας παρέμβασης σε άλλους τομείς πολιτικής (Thielemann:1999, σελ.403).

Σύμφωνα με τις επιταγές του δικαίου των ευρωπαϊκών Συνθηκών απονέμονται αρμοδιότητες στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων σε δύο παράγοντες, ήτοι στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη. Αφ' ενός η Επιτροπή είναι αρμόδια να ελέγχει τις κρατικές ενισχύσεις ώστε να αποφεύγονται οιοσδήποτε νοθεύσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και αφ' ετέρου τα κράτη μέλη έχουν την αποκλειστική αρμοδιότητα σχεδιασμού και εκτέλεσης των κατ' ιδίαν πολιτικών κρατικών ενισχύσεων υπό τον όρο μη παράβασης του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού.

Η πιθανότητα της εξαίρεσης μέτρων κρατικών ενισχύσεων από τον κανόνα της γενικής απαγόρευσης δίνει έρεισμα για διαμάχες όχι μόνο μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, αλλά και μέσα στο ίδιο το σώμα της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό των τύπων κρατικών ενισχύσεων, οι οποίοι και θα πρέπει να κρίνονται επιτρεπτοί (Michael Blauburger:2009, σελ. 720).

Στο πεδίο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο αναμφισβήτητα έχει πιο προφανή αποτελέσματα στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών από την καθαρά περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας, οι κατ' ιδίαν περιφέρειες βλέπουν τις δραστηριότητες της Επιτροπής με καχυποψία, ιδίως τα Länder της Γερμανίας (Thielemann, 1999:σελ.400).

Ως μέρος της Ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού, ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων δεν συνιστά απλώς σημείο αναφοράς για εθνικές δραστηριότητες, αλλά επιπροσθέτως συνδέει το ευρωπαϊκό με το κρατικό επίπεδο σε πολιτικά ευαίσθητους τομείς, όπως τις βιομηχανικές επιδοτήσεις και την περιφερειακή πολιτική.

Ενώ κατ' άρθρο 87 ΣυνθΕΚ (νυν άρθρο 107 ΣΛΕΕ) γενικά απαγορεύονται οι άμεσες ή έμμεσες κρατικές ενισχύσεις δυνάμενες όπως νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, προβλέπονται επίσης εξαιρέσεις από τον κανόνα υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τις κάτωθι κατηγορίες, ήτοι ενισχύσεις άμεσα συμβατές με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης π.χ. ενίσχυση για αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές ή εξαιρετικές συνθήκες και ενισχύσεις οι οποίες δύνανται να επιτραπούν, π.χ. ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών με εξαιρετικά χαμηλό βιοτικό επίπεδο ή με υψηλό ποσοστό ανεργίας.

Τα κράτη μέλη δε, υποχρεούνται όπως κοινοποιούν σχέδια κρατικών ενισχύσεων στην Επιτροπή, η οποία τίθεται στο κέντρο του ευρωπαϊκού συστήματος ελέγχου κρατικών ενισχύσεων, ενώ μέσω του Συμβουλίου έχουν ενδεχομένως την δυνατότητα να καθορίσουν τους διαδικαστικούς κανόνες βάσει των οποίων δρα η Επιτροπή.

Μόλις το 1998 τα κράτη μέλη κατέληξαν σε συμφωνία υιοθέτησης επίσημων κανονισμών (Κανονισμοί 994/1998 και 659/1999). Μέχρι τότε η Επιτροπή έπρεπε να δρα σε ευαίσθητους πολιτικά τομείς στους οποίους η υποστήριξη από τα κράτη μέλη δεν μπορούσε να θεωρείται δεδομένη (Wilks 2005b:123), ενώ συχνές ήταν και οι διαφωνίες μεταξύ των διαφόρων γενικών διευθύνσεων εντός της ίδιας της Επιτροπής (Lehmkuhl:2008, σελ. 143).

Κριτήρια για την αξιολόγηση των κρατικών ενισχύσεων αποτέλεσαν μεταξύ άλλων το αποτέλεσμα το οποίο τυχόν θα έχουν επί του ενδοκοινοτικού εμπορίου, η εδαφικότητα και η ένταση του μέτρου, καθώς και ο υπαρκτός κίνδυνος της μεταφοράς προβλημάτων από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Παράδειγμα δε διαμορφωθείσας γενικής αρχής αποτελεί «το κριτήριο της αντισταθμιστικής αιτιολόγησης» βάσει του οποίου ένα σχέδιο ενίσχυσης πρέπει μεταξύ άλλων προϋποθέσεων να παράγει τέτοια αποτελέσματα τα οποία δεν θα υπήρχαν υπό φυσιολογικές συνθήκες

αγοράς, ενώ η αιτιολόγηση του πρέπει να εκτείνεται πέρα από τα συμφέροντα του κράτους μέλους που χορηγεί την ενίσχυση ή των επωφελούμενων εταιρειών ή περιοχών και να αφορά το γενικό συμφέρον της Κοινότητας, ενώ διαμορφώθηκαν και περισσότερο εξειδικευμένα κριτήρια αναλόγως του είδους της εξεταζόμενης κρατικής ενίσχυσης.

Η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων αποτελεί πεδίο στο οποίο η Επιτροπή έχει εκτεταμένες αρμοδιότητες, κεφαλαιώδους σημασίας για την λειτουργία και την ανάπτυξη της Κοινότητας, ενώ ενέχει και ιδιαίτερες ευαισθησίες για τα κράτη μέλη τα οποία και επιδιώκουν όπως πραγματώσουν εθνικές οικονομικές πολιτικές τους (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 53.54.59).

Ο αυστηρός χαρακτήρας δε της διαδικασίας αξιολόγησης των μέτρων κρατικών ενισχύσεων και η σημασία που αυτές έχουν κατέστησαν απαραίτητη την ύπαρξη διασφαλίσεων και ενδίκων μέσων έναντι των εξουσιών της Επιτροπής. Τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη που παραπονούνται έναντι αποφάσεων της Επιτροπής δύνανται όπως κάνουν χρήση των προβλέψεων του άρθρου ΣυνθΕΚ 173 παρ.2, ενώ σύμφωνα με τις προβλέψεις της Συνθήκης δύναται κάποιο κράτος μέλος να αναφερθεί στο Συμβούλιο ώστε αυτό να αποφασίσει ομόφωνα περί του παραδεκτού κάποιου σχεδίου κρατικής ενίσχυσης, πρακτική σπάνια μέχρι σήμερα εφαρμοσμένη. Όμως, έχει γίνει συχνή χρήση της διαδικασίας ακύρωσης κατ' άρθρο 173 ΣυνθΕΚ, ιδίως από κράτη μέλη προκειμένου να θέσουν υπό αμφισβήτηση τις αποφάσεις της Επιτροπής. Επίσης, κατ' άρθρο 175 ΣυνθΕΚ δύναται να αναληφθεί άμεση δράση κατά της παράλειψης της Επιτροπής να δράσει, κατόπιν προσφυγής κρατών μελών και τρίτων ενδιαφερόμενων μερών (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.68-9).

7. ΡΟΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι οι κανόνες των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβιβάζουν, δημιουργώντας κάποια ασάφεια, διαφορετικές και συχνά συγκρουόμενες απόψεις όσον αφορά τον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, σε συνδυασμό με τις συχνά ετερόκλητες προτιμήσεις των κρατών μελών προσέδωσαν την δυνατότητα στην Επιτροπή να δράσει υπερεθνικά επιβάλλοντας την απαγόρευση επιβλαβών κρατικών ενισχύσεων και «να δημιουργήσει θετική ενσωμάτωση από τα πάνω». Έργο της Επιτροπής είναι να λάβει υπ' όψιν όχι μόνο τα αποτελέσματα που τυχόν θα έχει ένα συγκεκριμένο μέτρο κρατικών ενισχύσεων στον ανταγωνισμό, αλλά και την πιθανή συμβολή του σε άλλους στόχους όπως την ανταγωνιστικότητα ή την συνοχή. Με την κωδικοποίηση γενικών κριτηρίων σχετικά με τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων τα οποία εμφανίζονται συμβατά με τον στόχο της κοινής

αγοράς και την επιλογή αρχικά μη δεσμευτικού δικαίου και μεταγενέστερα και δεσμευτικού δικαίου η Επιτροπή κατάφερε να προστατευθεί από τις πολιτικές πιέσεις, να μειώσει το εργασιακό της φορτίο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και να διαμορφώσει ένα μοντέλο καλών πρακτικών κρατικών ενισχύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Michael Blauburger:2009, σελ. 720). Ήδη από το 1971 η Επιτροπή προέβη σε ευρεία χρήση ανεπίσημων εργαλείων προς επηρεασμό της συμπεριφοράς των συνομιλητών της. Το πρώτο δε εξ αυτών αποτέλεσε μία Επιστολή προς τα κράτη μέλη στην οποία η Επιτροπή επεξηγούσε τις αρχές της στρατηγικής της σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ενδυμασίας και της κλωστοϋφαντουργίας (Lehmkuhl:2008, σελ. 143).

Ως θεματοφύλακας των Συνθηκών, η Επιτροπή έχει ως στόχο να διασφαλίζει το επιτρεπτό μόνο των κρατικών ενισχύσεων που συμμορφώνονται με τους Κοινοτικούς κανόνες και να εντοπίζει πρακτικές που θεωρούνται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά. Ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά θεωρούνται πρακτικές κατά τις οποίες το εξεταζόμενο μέτρο παρέχει πλεονέκτημα παραλήπτη αυτής, η χορήγηση αυτού γίνεται από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων, έχει επιλεκτικό χαρακτήρα, καθώς ευνοεί μόνο συγκεκριμένες εταιρείες είτε την παραγωγή συγκεκριμένων αγαθών και τέλος το μέτρο αυτό ασκεί επιρροή στο ενδοκοινοτικό εμπόριο (Lavdas&Mendrinou:σελ. 49).

Βασισμένη σε νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή με αφετηρία το έτος 1983 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ανακτούν παράνομα χορηγηθείσες ενισχύσεις από τις επιχειρήσεις στις οποίες και αυτές χορηγήθηκαν, καθώς είχαν παρατηρηθεί φαινόμενα αδιαφορίας προς τις απαγορεύσεις της Κοινότητας και παράβασης αυτών από κράτη μέλη (Michael Blauburger:2009, σελ. 721).

Οι πιθανές θετικές επιδράσεις των εθνικών κρατικών ενισχύσεων συχνά είναι αμφιλεγόμενες, καθώς ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων έχει αντίκτυπο σε διαφορετικές πολιτικές που αντιπροσωπεύονται από διαφορετικές Γενικές Διευθύνσεις εντός της Επιτροπής, δι' ον λόγον έρχονται σε αντιπαράθεση με άλλους κοινοτικούς στόχους πλέον του ανταγωνισμού π.χ. η συχνή κριτική που έχει ασκήσει η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής στην Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού περί περιθωριοποίησης των θετικών αναδιανεμητικών πλευρών των περιφερειακών κρατικών ενισχύσεων.

Παρά τις διαμάχες στο εσωτερικό της η Επιτροπή καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια συζητώντας κατ' ιδίαν προσχέδια νομοθεσίας κρατικών ενισχύσεων ώστε να έχει κοινή γραμμή όταν διαπραγματεύεται με τα κράτη μέλη, την οποία εν συνεχεία υπερασπίζεται κάνοντας χρήση όρων όπως του όρου «κοινό συμφέρον».

Αρχικώς η Επιτροπή, κρίνοντας εαυτήν αρμόδια, λαμβάνει αποφάσεις περί του επιτρεπτού τύπων κρατικών ενισχύσεων υπό καθεστώς εχεμύθειας, εν συνεχεία δε δικαιολογεί τις αποφάσεις της κάνοντας αναφορά περισσότερο σε ευρωπαϊκά παρά σε εθνικά πρότυπα, έχοντας σύμμαχο της σ' αυτήν την διαδικασία τα ευρωπαϊκά δικαστήρια (Michael Blauburger:2009, σελ. 722,724).

Καθορίζοντας δε τα κριτήρια με τα οποία μια κρατική ενίσχυση θεωρείται καλώς στοχευμένη η Επιτροπή προέβη σε αύξηση του βάρους αποδείξεως που φέρουν τα κράτη μέλη, καθώς υποθέτοντας η Επιτροπή ότι κάθε μέτρο κρατικής ενίσχυσης προκαλεί νόθευση του ανταγωνισμού, είναι ευθύνη του εκάστοτε κράτους μέλους να αποδείξει το παραδεκτό των μέτρων που πρόκειται να λάβει και μάλιστα προ της εκ μέρους τους εφαρμογής των μέτρων (Michael Blauburger:2009, σελ. 728).

Η πραγματιστική προσέγγιση, εκπεφρασμένη από τον von der Groeben συνεπάγεται ως προς την Επιτροπή εκτεταμένες διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη, οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα την αποδοχή των ρυθμίσεων και ως εκ τούτου την επίτευξη ενός βαθμού ενοποίησης .

Η Επιτροπή δε, δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στους κινδύνους που ελλοχεύει για την ευρωπαϊκή οικονομία η άναρχη κρατική χρηματοδότηση, χωρίς αυτό να υποδηλώνει μια αρνητική στάση της έναντι των κρατικών ενισχύσεων, καθώς υπό προϋποθέσεις μπορούν οι ενισχύσεις αυτές να αποτελέσουν το ενδεδειγμένο εργαλείο για την ανάπτυξη των εθνικών οικονομιών, επιτελώντας συνάμα τον κατάλληλο κοινωνικό ρόλο (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.28).

Ακολουθούμενη πρακτική δε της Επιτροπής συνιστά η αποστολή τόσο απειλητικών όσο και ενθαρρυντικών μηνυμάτων στα κράτη μέλη, μη διστάζοντας να τηρήσει σκληρή στάση απέναντι στην τυχόν αντίδραση μεγάλης μερίδας κρατών, συνδυάζοντας έτσι διαφορετικά κυβερνητικά εργαλεία, συμπεριλαμβανομένων των προστίμων προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της (Lehmkuhl:2008, σελ. 156).

. επιλογή ρυθμιστικού μοντέλου

Η κανονιστική μέθοδος διακυβέρνησης στα ευρωπαϊκά πλαίσια διέπεται από πτυχές που άπτονται των πεδίων της πολιτικής και της διοίκησης. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση δε των τελών της δεκαετίας του 1990 είχε δημιουργηθεί ένα αρκετά περίπλοκο σύστημα διακυβέρνησης, όπου η επιρροή τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, όσο και της Επιτροπής ποίκιλε αναλόγως του υπό εξέταση τομέα πολιτικής. Όσον αφορά την

εφαρμοζόμενη πολιτική ανταγωνισμού η Επιτροπή είχε τον πρωτεύοντα ρόλο (McGowan Cini:1999, σελ. 176).

Ο κανονισμός συνιστά εργαλείο σύγχρονου τρόπου χάραξης πολιτικής σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη, αλλά και στην ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ αποτελεί τον κατάλληλο σύγχρονο τρόπο διακυβέρνησης τόσο για τις εθνικές κυβερνήσεις, όσο και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, καθώς τα παραδοσιακά εργαλεία διακυβέρνησης έχουν εξασθενήσει και έτσι όλο και περισσότερα επαφίενται στην κανονιστική διαδικασία. Όμως, ενώ οι εθνικοί κανονισμοί επικεντρώνονται σε πολίτες και εταιρίες, σε ευρωπαϊκό επίπεδο το βάρος δίνεται στον έλεγχο άλλων ρυθμιστικών αρχών (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 560).

Βασικά χαρακτηριστικά ρυθμιστικού πλαισίου αποτελούν η συμπεριφορά βάσει κανόνων, η χρήση θεσμών παρακολούθησης και εφαρμογής, η προώθηση ιδιαίτερων δημοσίων στόχων, κατά περίπτωση αποστασιοποιημένων από καθημερινές πολιτικές πιέσεις, τα οποία και στοχεύουν κυρίως στην διόρθωση των αδυναμιών της αγοράς (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 562).

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι προκλήσεις τις οποίες δύναται όπως αντιμετωπίσει ο κανονιστικός τρόπος διακυβέρνησης και στις οποίες συμπεριλαμβάνεται αφ' ενός η τάση των ρυθμιστικών αρχών να προστατεύουν τα συμφέροντα των υποκειμένων στις ρυθμίσεις, συχνά δε και ενάντια στο δημόσιο συμφέρον, αφ' ετέρου η εφαρμογή και δυσκολία πίεσης στους αρμοδίους να εφαρμόσουν κανονισμούς που ήδη έχουν συμφωνηθεί σε υψηλότερα ομοσπονδιακά ή διακυβερνητικά επίπεδα διακυβέρνησης και τρίτον η περιφερειακή ένταξη, καθώς επίδοξα μέλη πρέπει να υιοθετήσουν υπάρχοντες κατά την στιγμή της εντάξεως τους ή και προγενέστερους κανόνες (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 564).

. νομικά μη δεσμευτικό δίκαιο (soft law)

Η εξουσία της Επιτροπής να κάνει χρήση νομικά μη δεσμευτικών εργαλείων διακυβέρνησης ερείδεται εκ του άρθρου 211 ΣυνθΕΚ, δυνάμει του οποίου «προς εξασφάλιση της λειτουργικότητας και της ανάπτυξης της κοινής αγοράς η Επιτροπή καλείται να εξασφαλίσει ότι οι προβλέψεις των Συνθηκών και τα μέτρα που έχουν ληφθεί κατ' εφαρμογήν τους θα τηρούνται, δύναται δε όπως διαμορφώσει συστάσεις ή εκφράσει άποψη σε θέματα σχετιζόμενα με την Συνθήκη σε περίπτωση καθ' ην αυτό κριθεί απαραίτητο».

Υπό τους όρους μη δεσμευτικό δίκαιο, ονομάζεται νομοθεσία, ανεπίσημος κανονισμός και πλαίσια πολιτικής, αυτά τα μέτρα συμπεριλαμβάνουν Κατευθυντήριες Γραμμές, Δηλώσεις, Κώδικες Συμπεριφοράς, Ανακοινώσεις, Ερμηνείες και Επιστολές. Από την δεκαετία δε του 1990 τίθενται ζητήματα σχετικά με τους ενδεδειγμένους ορισμούς και την νομική ισότητα των εργαλείων μη δεσμευτικού δικαίου, ενώ κριτήρια για την κατάταξη αυτών αναφέρονται μεταξύ άλλων στην προέλευση, το περιεχόμενο ή την ομοιότητα τους είτε με εθνικά ή διεθνή μέτρα ιδιωτικού δικαίου.

Κεφαλαιώδης σημασίας είναι το γεγονός ότι για κανένα από τα ως άνω μέτρα δεν απαιτείται η έγκριση του Συμβουλίου είτε του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ η διακυβέρνηση μέσω αυτών των νομικά μη δεσμευτικών εργαλείων ισχυροποιεί την θέση της Επιτροπής σε διαδικαστικούς και ουσιαστικούς όρους έναντι των εθνικών δικαστηρίων και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού (Lehmkuhl:2008, σελ.150).

Η πρακτική της εφαρμογής δε των ως άνω νομικά μη δεσμευτικών εργαλείων χρησιμοποιείται για την ερμηνεία των προβλέψεων των συνθηκών, για την αποσαφήνιση διαδικαστικών θεμάτων, για ανάλυση της δικής της νομολογίας ή αυτής των ευρωπαϊκών δικαστηρίων και για την καθορισμό των μελλοντικών στόχων της πολιτικής της. Μεταξύ των εργαλείων αυτών συμπεριλαμβάνονται Κατευθυντήριες Γραμμές, Ανακοινώσεις, Συστάσεις, καθώς και Επιστολές (Aldestam 2004:14). Πλεονεκτήματα των εργαλείων αυτών αποτελούν ο συνδυασμός της αποτελεσματικότητας από πλευράς χρόνου, της ευελιξίας, της πολιτικής σταθερότητας και της αξιοπιστίας, καθώς και της μέγιστης δυνατής διακριτικότητας (Lehmkuhl:2008, σελ. 144).

Η αοριστία των Ευρωπαϊκών Συνθηκών όσον αφορά στις κρατικές ενισχύσεις δημιουργεί διαμάχες μεταξύ του ελέγχου και της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων, ενώ ταυτοχρόνως η ανάγκη ερμηνείας των κοινοτικών συνθηκών και η ανομοιογένεια των συμφερόντων εκάστου κράτους μέλους συντελούν στην αύξηση της επιρροής της Επιτροπής.

Η ανάπτυξη του μη δεσμευτικού δικαίου άρχισε με αφορμή την μη επίτευξη συμφωνίας της Επιτροπής όσον αφορά την θέσπιση παραγωγού δικαίου με το Συμβούλιο, καθώς βάσει του πρώην άρθρου 89 ΣυνθΕΚ κατόπιν πρότασης της Επιτροπής και ύστερα από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο δύναται όπως υιοθετήσει δευτερογενή νομοθεσία κρατικών ενισχύσεων, ενώ δύο προσπάθειες θέσπισης κανονισμών (1966,1972) συνάντησαν την αρνητική στάση του Συμβουλίου.

Κατά την διάρκεια διαμόρφωσης του μη δεσμευτικού (ενδοτικού) δικαίου καθορίστηκαν ευρωπαϊκά πρότυπα καλής πρακτικής στο πεδίο των κρατικών ενισχύσεων,

ενώ από το έτος 1998 συντελείται η μετατροπή προηγουμένως μη δεσμευτικού δικαίου σε άμεσα εφαρμοστέους κανονισμούς οι οποίοι και εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων από τον έλεγχο της Επιτροπής, επιφέροντας τοιουτοτρόπως εναρμόνιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η επιλογή της χρήσης μη δεσμευτικού δικαίου δεν αποτελούσε την πρώτιστη επιλογή της Κοινότητας όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, κρίθηκε όμως αναγκαία λόγω της απροθυμίας του Συμβουλίου να συμβάλλει στην παραγωγή δευτερογενούς νομοθεσίας, η νομική του δε βάση είναι αμφιλεγόμενης φύσεως, ενώ σύμφωνα με νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δευτερογενές δίκαιο πρέπει να ερείδεται σε νομική βάση προκειμένου να είναι δεσμευτικό για τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή αναφέρεται στα πλαίσια κρατικών ενισχύσεων και στις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει ως «ενδεδειγμένα μέτρα» υπό την έννοια του πρώην άρθρου 88 παρ.1 ΣυνθΕΚ, τα οποία στερουμένης της έγκρισης των κρατών μελών έχουν τον χαρακτήρα μη δεσμευτικών Συστάσεων της Επιτροπής και αναφέρονται γενικότερα ως ενδοτικοί κανόνες, οι οποίοι καίτοι στερούνται νομικά δεσμευτικής ισχύς δύνανται να έχουν πρακτικά αποτελέσματα.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεσμεύεται να ακολουθεί το μη δεσμευτικό δίκαιο που η ίδια παράγει, όπως έχει κρίνει και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δύναται όπως ανατρέψει απόφαση χορήγησης κρατικής ενίσχυσης εκ του λόγου ότι η Επιτροπή δεν προέβη σε προσήκουσα εφαρμογή του μη δεσμευτικού δικαίου που η ίδια δημιούργησε, γεγονός εκ του οποίου αυξάνεται η αξιοπιστία των αυτοδεσμευτικών αυτών κανόνων.

Η εφαρμογή κανόνων μη δεσμευτικού δικαίου είχε ως αποτέλεσμα την μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης, την νομική σταθερότητα και ασφάλεια της διαδικασίας ελέγχου από την Επιτροπή σε σχέση με ένα αυστηρό καθεστώς προσέγγισης κατά περίπτωση. Επιπροσθέτως, με την εφαρμογή αυτού του καθεστώτος η Επιτροπή κατάφερε να μειώσει το επίπεδο έκθεσης της σε πολιτικές πιέσεις που συνεπάγονται οι μεμονωμένες αποφάσεις κρατικών ενισχύσεων, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε η διακριτικότητα και ευελιξία ως προς την διαμόρφωση των κανόνων.

Σημειωτέον, ότι οι εφαρμοστέοι κανόνες μη δεσμευτικού δικαίου όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις υποβοηθούν στην εκτόνωση της έντασης μεταξύ αντικρουόμενων συμφερόντων προσφέροντας λύσεις και εναρμονίζοντας τα πρότυπα επιτρεπτών κρατικών ενισχύσεων, ενώ το παραχθέν από την Επιτροπή μη δεσμευτικό δίκαιο κυρίως επικεντρώνεται σε εξαιρέσεις στην απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων,

επιλύοντας τοιούτοτρόπως ανακύπτοντα ζητήματα της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων. (Michael Blauburger:2009, σελ. 725-6).

Ως μέρος δε του μη δεσμευτικού δικαίου έχει ενταχθεί από την Επιτροπή η διαδικασία « εξέτασης του κινήτρου», σύμφωνα με την οποία έκαστο κράτος μέλος προκειμένου να λάβει την έγκριση της Επιτροπής πρέπει να αποδεικνύει ότι το προς λήψη μέτρο επιτρέπει στην ωφελούμενη επιχείρηση να διεξάγει δραστηριότητες που θα ήταν αδύνατο να διεξάγει χωρίς την ενίσχυση που θα της παρείχε το συγκεκριμένο μέτρο.

Έχει αναπτυχθεί με την πάροδο του χρόνου, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μηχανισμός, ο οποίος εξαναγκάζει τα κράτη μέλη να τηρούν το μη δεσμευτικό δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων και να προσαρμόζουν τα ήδη υπάρχοντα μέτρα τα οποία κρίνονταν συμβατά προ της οιασδήποτε αναθεωρήσεως, διά μέσου της απειλής ελέγχου όλων των υφιστάμενων μέτρων κρατικών ενισχύσεων τα οποία εμπίπτουν στους νέους κανόνες σε ένα κράτος μέλος προκειμένου να εξαναγκάσει το συγκεκριμένο κράτος να υιοθετήσει την πολιτική της.

Όρια στην ως άνω στρατηγική της Επιτροπής θέτει το γεγονός ότι μόνο σε περίπτωση καθ' ην μια πλειάδα κρατών μελών αποδεχτεί το τεθέν μη δεσμευτικό δίκαιο δύναται η Επιτροπή να απειλήσει ουσιαστικά επί μέρους κράτη μέλη και να τα εξαναγκάσει σε συναίνεση, δι' ον λόγον καθίσταται προφανής η χρησιμότητα της διενέργειας πολυμερών συναντήσεων με εκπροσώπους των κρατών μελών κατά την διάρκεια διαμόρφωσης του μη δεσμευτικού δικαίου, οι οποίες συνήθως καταλήγουν σε μια ευρεία αποδοχή των προς λήψη μέτρων (Michael Blauburger:2009, σελ. 729-730).

Σε περίπτωση σφοδρών αντιδράσεων από μερίδα κρατών μελών η Επιτροπή δεν δύναται να εκδώσει και να εφαρμόσει μη δεσμευτικό δίκαιο ή ΓΚΑΚ και ταυτόχρονες διαμάχες με κράτη μέλη μπορούν να τελματώσουν τις τακτικές επιβολής που υφίστανται για μεμονωμένες περιπτώσεις.

Η επιμονή δε ορισμένων κρατών μελών να προβαίνουν στην χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε εταιρείες με οικονομικές δυσκολίες, πρακτική η οποία νοθεύει σημαντικά τον ανταγωνισμό, καίτοι υφίσταντο σημαντικοί περιορισμοί από την Επιτροπή, οδήγησε στην υιοθέτηση οδηγιών με όχι σημαντικά αυστηρό χαρακτήρα που αφορούν στην διάσωση και αναδιοργάνωση αυτών, πρακτική της Επιτροπής η οποία αποδεικνύει ότι η συγκεκριμένη λύση προτιμήθηκε ως μέση οδός ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα μη συμμόρφωσης των κρατών μελών (Michael Blauburger:2009, σελ. 734).

Δεν πρέπει, όμως, να παραβλέπεται το γεγονός ότι τα νομικώς μη δεσμευτικά εργαλεία δεν είναι ούτε ουδέτερης ούτε στατικής φύσεως, αλλά πρέπει να ερμηνεύονται με

γνώμονα τόσο την διαθεσμική πολιτική στην πολυεπίπεδη ευρωπαϊκή πολιτεία και την αλλαγή τους με την πάροδο του χρόνου, ως έχει καταδείξει η μέχρι τώρα συμπεριφορά της Επιτροπής, αυτή επιλέγει είτε δεσμευτικό είτε μη δεσμευτικό δίκαιο ανάλογα με την συμπεριφορά των κρατών μελών, ήτοι σε περίπτωση καθ' ην αυτά διάκεινται αρνητικά στην θέσπιση κανονισμών, τότε γίνεται προσφυγή στο μη δεσμευτικό δίκαιο ως μια εναλλακτική μέθοδο ενάσκησης ελέγχου στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού.

Τα νομικά μη δεσμευτικά εργαλεία δύνανται όπως εξελιχθούν με την πάροδο του χρόνου, μπορεί συνεπώς να γίνουν αυστηρότερα καθώς αντικαθίστανται με νομικά δεσμευτικούς κανονισμούς θεσπισθέντες από το Συμβούλιο, έχοντας αρωγό τις νομικές κρίσεις των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, πρακτική που λαμβάνει χώρα ιδίως στο καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων, όπου το μη δεσμευτικό δίκαιο είτε συνεπικουρεί το δεσμευτικό δίκαιο είτε αντικαθίσταται απ' αυτό με την πάροδο του χρόνου (Lehmkuhl:2008, σελ. 151-2) .

. νομικά δεσμευτικό δίκαιο (hard law)

Τρόπο με τον οποίο το μη δεσμευτικό δίκαιο δύναται να γίνει δεσμευτικό για τα κράτη μέλη, συνιστά η επιβολή αυτού στα κράτη διαμέσου ατομικών αποφάσεων κρατικής ενίσχυσης, οι οποίες και είναι δεσμευτικές γι' αυτά (Michael Blauburger:2009, σελ. 729).

Μόλις το 1998 επετεύχθη συμφωνία, μεταξύ της Επιτροπής και του Συμβουλίου αφορώσα στην υιοθέτηση δευτερογενούς νομοθεσίας όσον αφορά τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων. Λόγοι αυξημένου όγκου εργασίας ανάγκασαν την Επιτροπή να αντιμετωπίσει θετικά την υιοθέτηση δεσμευτικού δικαίου κρατικών ενισχύσεων, καθώς ο αριθμός των προς εξέταση περιπτώσεων είχε πολλαπλασιαστεί λόγω της επέκτασης της διαδικασίας ελέγχου, των αναλυτικών ενημερώσεων των κρατών μελών σχετικά με τα προς υιοθέτηση μέτρα και των συχνών παραπόνων από επιχειρήσεις σχετικά με παράνομα χορηγηθείσες ενισχύσεις. Συνεπώς, κρίθηκε αναγκαία η εξαίρεση μικρής έκτασης κρατικών ενισχύσεων από το καθεστώς προηγούμενης κοινοποίησης στην Επιτροπή, προκειμένου αυτή να κατορθώσει να επικεντρωθεί σε περιπτώσεις δύσκολης φύσεως με χαρακτήρα σημαντικότητας. Δι' ον λόγον δυνάμει του Κανονισμού 994/1998 η Επιτροπή ακολούθως προέβη στην υιοθέτηση Κανονισμών Απαλλαγής κατά Κατηγορία, βασιζομένων κατά βάση σε προηγούμενους κανόνες μη δεσμευτικού δικαίου, επιτρεπόντων στα κράτη μέλη να προβαίνουν στην εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων κρατικών ενισχύσεων χωρίς την προηγούμενη κοινοποίηση αυτών.

Η εξαίρεση ορισμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων από το καθεστώς προηγούμενης κοινοποίησης στην Επιτροπή έχει ως απόρροια όχι μόνο την μείωση του φόρτου εργασίας της, αλλά και περισσότερη αυτονομία στα κράτη μέλη υπό τον όρο του σεβασμού των προϋποθέσεων των Γενικών Κανονισμών Απαλλαγής κατά Κατηγορία (ΓΚΑΚ), ενώ ταυτοχρόνως με την ως άνω εξαίρεση τα κράτη μέλη έχουν σημαντικό κίνητρο όπως προβούν στην τροποποίηση των εθνικών τους πολιτικών σύμφωνα με αυτές, γεγονός το οποίο είχε ως συνέπεια τη σημαντική μείωση των μέτρων κρατικών ενισχύσεων που απαιτείτο να παρουσιαστούν και να εγκριθούν από την Επιτροπή σε τομείς όπου υφίσταντο ΓΚΑΚ (Michael Blauburger:2009, σελ. 730,732,733).

. Σχέσεις Επιτροπής – Συμβουλίου

Στα θέματα που αφορούν σε συγχωνεύσεις η εμπλοκή του Συμβουλίου είναι αρκετά περιορισμένη, ενώ η διαμόρφωση της πολιτικής λαμβάνει χώρα εντός της Επιτροπής καθώς οι εθνικές κυβερνήσεις ασκούν πιέσεις στους δικούς τους Επιτρόπους, δυνάμενες τοιουτοτρόπως όπως επηρεάσουν τα αποτελέσματα γενόμενων συγχωνεύσεων. Οι ληφθείσες αποφάσεις δεν αφορούν μόνο ενδεχόμενα αποτελέσματα στην ευρωπαϊκή βιομηχανική δομή και οικονομία, αλλά πολλές φορές συνιστούν συμβολικές μάχες που καθορίζουν τους εθνικούς νικητές και ηττημένους ιδεολογικά όσον αφορά αυτήν την πλευρά της ευρωπαϊκής ενοποίησης (McGowan, Cini:1999, σελ. 196).

Εν τη απουσία ενός Κανονισμού κατόπιν δύο αρνήσεων του Συμβουλίου προς υιοθέτηση ενός, η Επιτροπή προχώρησε στην ανάπτυξη της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων και στην εφαρμογή των σχετικών κανόνων υιοθετώντας μια εξατομικευμένη και ευέλικτη προσέγγιση βασιζόμενη στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης, στοχεύοντας στην σταδιακή δημιουργία μιας πρακτικής βασιζόμενη στην πολιτική αίσθηση της Επιτροπής περί πιθανών επιπτώσεων των λαμβανόμενων μέτρων.

Παρατηρούνταν δε έλλειψη θέλησης εκ μέρους των κρατών μελών να παραχωρήσουν τον έλεγχο των ασκούμενων απ' αυτά παρεμβατικών πολιτικών στην Επιτροπή, συμφωνώντας τοιουτοτρόπως στην δημιουργία του απαραίτητου ρυθμιστικού πλαισίου, ήτοι στην υιοθέτηση ενός Κανονισμού περί τις κρατικές ενισχύσεις. Η απορριφθείσα δεύτερη πρόταση στο Συμβούλιο περί υιοθέτησης ενός Κανονισμού το έτος 1972, επιβεβαίωσε την αποφασιστικότητα της Επιτροπής να προσαρμοστεί και να

προχωρήσει ακόμα και χωρίς Κανονισμό λειτουργώντας ρεαλιστικά (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.30).

Η Επιτροπή δε, με την συνδρομή του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, κατόρθωσε να χρησιμοποιήσει προς όφελος της την άρνηση του Συμβουλίου κατά τα έτη 1966 και 1972 περί υιοθέτησης ενός Κανονισμού για τις κρατικές ενισχύσεις. Δι' ον λόγον η έλλειψη ενός κανονισμού για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων όχι μόνο δεν οδήγησε στον παραμερισμό των εξουσιών εφαρμογής της Επιτροπής, αλλά είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός ρεαλιστικού και ευέλικτου πλαισίου δράσης το οποίο στην πραγματικότητα επεξέτεινε την χορηγηθείσα υπό του άρθρου 93 ΣυνθΕΚ στην Επιτροπή διακριτική ευχέρεια. Χαρακτηριστικό της ως άνω εκτεθείσας δυναμικής της Επιτροπής, αποτελεί το γεγονός ότι προτίμησε να απόσχει εκ της υποβολής νέων προτάσεων στο Συμβούλιο περί υιοθέτησης σχετικών κανονισμών.

Τα κράτη μέλη δε, διαπίστωσαν εν συνεχεία ότι η δράση της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου λόγω της έλλειψης ενός Κανονισμού παρέμενε ανεπηρέαστη από το Συμβούλιο. Εν συνεχεία, ήταν το ίδιο το Συμβούλιο που πρότεινε στην Επιτροπή την υιοθέτηση ενός Κανονισμού, πρόταση που συνάντησε την αρνητική στάση της τελευταίας, η οποία προέκρινε ότι η στόχοι της ασφάλειας δικαίου και της διαφάνειας προωθούνται καλύτερα μέσω της εξακολούθησης της ήδη διαμορφωθείσας πρακτικής, η οποία μεταξύ άλλων περιλάμβανε διμερείς και πολυμερείς διαλόγους και συμβουλευτικές διαδικασίες κατά την λήψη αποφάσεων.

Στην πραγματικότητα με την υποβολή πρότασης στο Συμβούλιο για την υιοθέτηση Κανονισμού θα λάμβανε χώρα μεταφορά της αρμοδιότητας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων στο Συμβούλιο, γεγονός που πλέον δεν ήταν αποδεκτό από την Επιτροπή (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 36-38).

8. ΡΟΛΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η κυβέρνηση ως ρυθμιστικός παράγοντας λειτουργεί διαφορετικά και κάνει χρήση διαφορετικών μηχανισμών απ' ότι λειτουργεί ως κοινωνικός πάροχος, στρατηγικός σχεδιαστής ή ιδιοκτήτης. Ένα κανονιστικό καθεστώς δε, δίνει βαρύνουσα σημασία σε ρυθμιστικές διαδικασίες απ' ότι σε άλλους τρόπους χάραξης πολιτικής. Η ρύθμιση και η παρέμβαση δεν είναι απαραίτητα αντίθετες, καθώς όλα τα κράτη παρεμβαίνουν στον τομέα της οικονομίας. Σημασία έχει το πώς και για ποιούς λόγους γίνονται οι όποιες παρεμβάσεις.

Σε ένα κανονιστικό κράτος συνήθως γίνονται παρεμβάσεις για την συγκρότηση παρά για την αντικατάσταση των αγορών, ενώ στόχο αποτελεί η καλύτερη λειτουργία των αγορών, δι' ον λόγον υφίστανται αποζημιώσεις ή προσπάθειες υποκατάστασης όπου αυτές αποτυγχάνουν (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 563).

Όσον αφορά τα ευρωπαϊκά κράτη παρατηρούνται διάφορες συμπεριφορές, παραδείγματος χάριν το Ηνωμένο Βασίλειο τίθεται υπέρ της κανονιστικής μεθόδου διακυβέρνησης, ενώ άλλα κράτη παρουσιάζουν σφοδρές ενστάσεις (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 565).

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχουμε να κάνουμε με πολλαπλούς εντολείς – κράτη μέλη, γεγονός το οποίο συνεπάγεται μια πλειάδα εθνικών προτιμήσεων που πρέπει να αποκτήσουν μια ενιαία φωνή προκειμένου να εισακουστούν. Γεγονός εκ του οποίου δεν πρέπει να εκληφθεί ότι μεμονωμένοι κυβερνητικοί φορείς δεν επηρέασαν την ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού εκφράζοντας συχνά μια δυσαρέσκεια έναντι των δράσεων της Επιτροπής, ενώ οι τοποθετήσεις των κρατών μελών ήταν συχνά τόσο ετερογενείς, γεγονός που καθιστούσε αδύνατη την ενοποίηση τους ενώπιον του Συμβουλίου μέσω των διαδικασιών ψηφοφορίας. Τοιουτοτρόπως, όμως, κατέστη δυνατό η Επιτροπή μέσω της εφαρμογής νέων εργαλείων διακυβέρνησης να επιδιώξει την εφαρμογή της πολιτικής της, παρακάμπτοντας τα κράτη μέλη, ανεπηρέαστη από την δράση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Lehmkuhl:2008, σελ. 148,149).

Η στάση των κρατών μελών έναντι των κρατικών ενισχύσεων ποικίλει σε μεγάλο βαθμό, καθώς εμφανίζονται διαφορετικές προσεγγίσεις μεταξύ διαφορετικών υπουργείων, π.χ. τα υπουργεία οικονομικών εμφανίζονται πιο διστακτικά έναντι της χορήγησης κρατικών ενισχύσεων σε σύγκριση με υπουργεία αρμόδια για την περιφερειακή ή βιομηχανική ανάπτυξη, ενώ οι παραδόσεις ακολουθούμενων πολιτικών στον τομέα της βιομηχανίας διαφέρει σε μεγάλο βαθμό εντός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως κυμαινόμενη από χώρες με άκρως περιοριστική πολιτική σε άλλες χώρες οι οποίες χρησιμοποιούν τις κρατικές ενισχύσεις εκτός από εργαλείο αντιμετώπισης αδυναμιών της αγοράς και για αναδιανεμητικούς σκοπούς.

Διαφορετικές προσεγγίσεις εκφράζουν τα κράτη μέλη και όσον αφορά το ποια είδη κρατικών ενισχύσεων πρέπει να κρίνονται επιτρεπτά εντός της εσωτερικής αγοράς, με το χαρακτηριστικό ότι δεν εμφανίζονται στις διαπραγματεύσεις ενώπιον της Επιτροπής έχοντας κοινές θέσεις.

Ακόμη και στην περίπτωση καθ' ην εγχώριοι και ευρωπαϊκοί δρώντες συμφωνούν σχετικά με τους γενικούς στόχους και το περιεχόμενο της κοινοτικής πολιτικής για τις

κρατικές ενισχύσεις, οι ληφθείσες από τις Βρυξέλλες αποφάσεις είναι πιθανόν όπως συναντήσουν αντίσταση όταν η διαδικασία λήψης αποφάσεων αμφισβητεί συνταγματικά κατοχυρωμένες εγγώριες παραδόσεις (Thielemann:1999, σελ.400).

Αρχικώς τα κράτη αντιστέκονταν στις προσπάθειες της Επιτροπής που στόχευαν στην υιοθέτηση γενικών κριτηρίων όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, ενώ και το Συμβούλιο απέρριπτε το προταθέν παράγωγο δίκαιο. Εν συνεχεία, όμως, με δεδομένους τους αυστηρότερους ελέγχους στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων στα τέλη της δεκαετίας του 1980 τα κράτη μέλη άλλαξαν συμπεριφορά υιοθετώντας μια πιο θετική στάση ως προς τους ευρωπαϊκούς κανόνες περί επιτρεπτής βοήθειας κρίνοντας ότι δημιουργούν ένα κλίμα ασφάλειας δικαίου (Michael Blauburger:2009, σελ. 724)

Τα κράτη δύνανται όπως σχεδιάσουν μέτρα κρατικών ενισχύσεων τα οποία παρεκκλίνουν των τεθέντων εκ της Επιτροπής δια μέσου του μη δεσμευτικού δικαίου κριτηρίων, εντούτοις η Επιτροπή θα προβεί είτε σε εντολή προς τα κράτη όπως προσαρμόσουν το προς εξέταση μέτρο είτε θα απαγορεύσει την εφαρμογή του καταλήγοντας σε αρνητική απόφαση κατά την εξέταση του. Σε περίπτωση δε καθ' ην τα κράτη είναι απρόθυμα όπως προβούν σε τροποποίηση των προς λήψη μέτρων έχουν καθιερωθεί από την Επιτροπή κατάλληλα αντικίνητρα απευθυνόμενα στους εν δυνάμει δικαιούχους της συγκεκριμένης κρατικής ενίσχυσης. Και μόνο η απειλή παράτασης της διαδικασίας ελέγχου καθώς η πιθανή ανάκτηση των παρανόμων χορηγηθεισών ενισχύσεων δημιουργεί κλίμα έντονης νομικής αβεβαιότητας για τις επιχειρήσεις, αποθαρρύνοντας τις τοιουτοτρόπως από το να ζητήσουν εξ αρχής μη αποδεκτό μέσο κρατικής ενίσχυσης, δι' ον λόγον τα κράτη μέλη προσπαθούν να περιορίσουν τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων που λαμβάνουν με τρόπο καθ' ο αυτά να εμπίπτουν στα καθορισμένα εκ του μη δεσμευτικού δικαίου κριτήρια (Michael Blauburger:2009, σελ. 729)

Υφίσταται δε και η περίπτωση κρατών μελών που μόνο κατ' όνομα προσαρμόζουν τις εθνικές τους πολιτικές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να επιτύχουν την έγκριση της Επιτροπής, δι' ον λόγον και προς αποφυγή φαινομένων καταστρατηγήσεως της ευρωπαϊκής νομοθεσίας απαιτούνται όσο το δυνατόν πιο λεπτομερείς και ακριβείς κανόνες (Michael Blauburger:2009, σελ. 735).

9. ΡΟΛΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Η δικαστική λύση πολιτικών διενέξεων επιδιώχθηκε ήδη από τα πρώτα χρόνια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έχει διέλθει πολλών εξελίξεων, καθώς θεσμικές αλλαγές εντός της Κοινότητας συχνά επετεύχθησαν μέσω των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, καταδεικνύοντας συνάμα την αποτυχία των πολιτικών διαδικασιών να παράσχουν ικανοποιητικές λύσεις μετουσιώνοντας μια πολιτική διαφωνία σε νομικό ερώτημα. Η διαμόρφωση της πολιτικής μέσω της νομολογίας υποστηρίχθηκε εξ αρχής, με την Επιτροπή να ωφελείται μέσω των διασαφήσεων της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενώ κατά περίπτωση περιοριζόταν το ευρύ φάσμα της διακριτικής ευχέρειας αυτής όσον αφορά το πεδίο ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 142-3).

Συνακόλουθα, ο δικαστικός έλεγχος των ευρωπαϊκών δικαστηρίων έχει συμβάλλει τα μέγιστα στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού. Κατά την θεωρία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η αλληλεπίδραση της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου πυροδοτεί μια υπερεθνική έλξη, παρατηρείται δε το φαινόμενο η Επιτροπή συχνά να κάνει χρήση δικαστικών αποφάσεων για περαιτέρω δράσεις, παραδείγματος χάριν υπόθεση Van Gend en Loos.

Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι Τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια, ήτοι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με το Ευρωπαϊκό Πρωτοδικείο έχουν εντείνει με την πάροδο του χρόνου τον έλεγχο τους στις ακολουθούμενες από της Επιτροπή πρακτικές, εκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής και την διάρκεια του δικαστικού ελέγχου, πρακτική η οποία δείχνει ότι ούτε ο δικαστικός έλεγχος έχει στατικό και αμετάβλητο χαρακτήρα (Lehmkuhl: 2008, σελ. 152,154). Πολλές φορές δε έχουν παράσχει υποστήριξη στις προσπάθειες της Επιτροπής περί επέκτασης της εφαρμογής των διατάξεων του ανταγωνισμού πέρα από το αρχικό τους πεδίο, συνιστούν δε τον πιο σημαντικό ελεγκτικό μηχανισμό στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού (Lehmkuhl:140-1).

Ενώ τα κράτη μέλη συμφώνησαν κατ' αρχήν σχετικά με την ύπαρξη της ανάγκης ενός υπερεθνικού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης έχουν την τάση να παρεκκλίνουν εκ της γραμμής της πειθαρχίας όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις. Ο ρόλος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την στήριξη της Επιτροπής έναντι των αντιστάσεων των κρατών μελών υπήρξε σημαντικός προς αντιμετώπιση της αρχικά παρατηρούμενης συμπεριφοράς των κρατών μελών, τα οποία παρέκαμπταν την διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων επιλέγοντας αντί της ευθέας παροχής ενισχύσεων πιο δημιουργικές μορφές κρατικών ενισχύσεων, ήτοι παροχή

φορολογικών προνομίων, μη συλλογή συνεισφορών κοινωνικής ασφάλειας ή προέβαιναν στην πώληση δημόσιας περιουσίας σε τιμή κατώτερη της αγοραίας προς όφελος συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

Η αντίδραση της Επιτροπής στο ως άνω φαινόμενο ήταν να ερμηνεύσει διασταλτικά το εύρος των απαγορευόμενων πρακτικών κρατικών ενισχύσεων και να συμπεριλάβει και άλλες έμμεσες μορφές αυτών που συνάγουν στο ίδιο αποτέλεσμα, ήτοι σε ενίσχυση.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καίτοι στις περισσότερες περιπτώσεις τάχθηκε υπέρ των ερμηνειών του δικαίου των ευρωπαϊκών Συνθηκών από την Επιτροπή, προέβη σε σαφή καθορισμό των ορίων του ευρωπαϊκού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. (Michael Blauburger:2009, σελ. 721).

Τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια αναμείχθηκαν όχι μόνο στον δικαστικό έλεγχο των κατά περίπτωση αποφάσεων της Επιτροπής, αλλά και στην εφαρμοζόμενη πρακτική της παραπομπής σε νομικά μη δεσμευτικά εργαλεία. Κατά κανόνα το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (πλέον Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) θεωρεί αποδεκτή την χρήση μη δεσμευτικών μεθόδων από την Επιτροπή για την εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής των πολιτικών της, ορισμένες αποφάσεις τείνουν στο γεγονός ότι απαιτείται τα πολιτικά σχέδια δράσης της Επιτροπής να ορίζουν σαφώς την νομική τους βάση, προκειμένου αυτά να καταστούν δεσμευτικά (Lehmkuhl:2008, σελ.144).

10. ΡΟΛΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Τα εθνικά δικαστήρια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά στην ανάπτυξη ενός αποκεντρωμένου συστήματος ελέγχου για την ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού, σ' αυτό δε ενθαρρύνονται από την Επιτροπή. Όπως διευκρίνισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο οι ρόλοι των εθνικών δικαστηρίων και της Επιτροπής όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις θα πρέπει να είναι σαφώς διαχωρισμένοι, καθώς η Επιτροπή είναι το μόνο αρμόδιο όργανο όπως αναφέρεται στην ουσία μιας υπόθεσης.

Σε περίπτωση καθ' ην τα εθνικά δικαστήρια ενασχολούνται με μια υπόθεση για την οποία δεν έχει ληφθεί απόφαση από την Επιτροπή, τότε πρέπει αυτά να διασφαλίσουν ότι το προταθέν μέτρο δεν θα παράσχει αποτελέσματα μέχρι την απόφαση της Επιτροπής περί της συμβατότητας ή μη του μέτρου με την κοινή αγορά, ενώ σε περίπτωση που ήδη έχει ληφθεί απόφαση για κάποια μέτρο πρέπει αυτά να διασφαλίζουν την τήρηση και επιβολή της συγκεκριμένης απόφασης (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 43-4, 70).

Ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός των προσφυγών τρίτων μερών στα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών καταδεικνύει τη σημαντικότητα της αποκεντρωμένης εφαρμογής των κανόνων περί ανταγωνισμού, καθώς και την αυξανόμενη συνάφεια του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 135).

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την διαμορφωθείσα νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης η αρμοδιότητα περί της κήρυξη της ελλείψεως νομιμότητας ενός μέτρου ενισχύσεως λόγω μη τήρησης διαδικασίας και ανεξάρτητα από ουσιαστικούς λόγους μπορεί να διαταχθεί μόνο από τα εθνικά δικαστήρια μέσω της άμεσης ισχύς του άρθρου 93 παρ. 3 ΣυνθΕΚ (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.63).

11. ΡΟΛΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (DGIV)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά τον κεντρικό παράγοντα στη ευρωπαϊκή πολιτική κρατικών ενισχύσεων, καθώς τα ιδρυτικά κράτη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ανέθεσαν σ' αυτήν αρμοδιότητες στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού. Με την πάροδο του χρόνου η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής (DGIV) μετουσιώθηκε σε ισχυρό δρώντα της Ευρωπαϊκής και όλο και περισσότερο διεθνούς πολιτικής ανταγωνισμού, η οποία θεωρείται από πολλούς ως η πρώτη πολιτική υπερεθνικού χαρακτήρα.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ως υπερεθνικός παράγοντας έχει επανειλημμένως λάβει αποφάσεις οι οποίες αντίκεινται με τα συμφέροντα τουλάχιστον μιας μερίδας κρατών μελών, ενώ οι κυβερνήσεις των κρατών μελών βρίσκονται ενώπιον δυο επιλογών, είτε να αποδεχθούν την ήδη καθιερωμένη λειτουργική δομή της πολιτικής ανταγωνισμού και να προσπαθήσουν να επηρεάσουν την ισορροπία της πολυεπίπεδης δομής της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού, η οποία συμπεριλαμβάνει αφ' ενός τις υπερεθνικές αρμοδιότητες της Επιτροπής και αφ' ετέρου των εθνικών αρχών ανταγωνισμού και δικαστηρίων, είτε να επιχειρήσουν όπως ελέγξουν τυχόν μελλοντικές εξελίξεις (Lehmkuhl:2008, σελ. 139).

Η αποφασιστικότητα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (DGIV) σε συνδυασμό με την νομική υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η ανάγκη ύπαρξης, ιδιαίτερα από την πλευρά της επιχειρηματικής κοινότητας, κοινών κανόνων, συνέχειας και ισότιμων όρων συνέβαλαν στην διαμόρφωση της πολιτικής αυτής, μιας πολιτικής με αρκετά αμφιλεγόμενο χαρακτήρα (McGowan, Cini:1999, σελ.196).

Το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο διέπεται από τα άρθρα 92-94 της Συνθήκης της Ρώμης, χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό στην

διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (DG IV), έχει έναν ασύγκριτο βαθμό ανεξαρτησίας από μη κρατικούς φορείς, κυβερνήσεις κρατών μελών και λοιπά θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που την τοποθετεί σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι των συνολικά 24 γενικών διευθύνσεων που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο ιδιάζων δε χαρακτήρας του συστήματος κρατικών ενισχύσεων ανατρέχει στην Συνθήκη της Ρώμης και στην βούληση των κρατών μελών όπως εξουσιοδοτήσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αποτελέσει έναν ουδέτερο διαιτητή – εγγυητή της αξιοπιστίας του όλου συστήματος. Εν αντιθέσει με τις λοιπές Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού μπορεί να δρα σχετικά ανεπηρέαστη από άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, καθώς παραδείγματος χάριν για την έναρξη ισχύος μιας απόφασης της αρκεί μια απλή πλειοψηφία στον Κολλέγιο των Επιτρόπων, χωρίς να απαιτείται ουδεμία ανάμειξη εκ μέρους του Συμβουλίου.

Επιπροσθέτως, σημαντικό ποσοστό των αποφάσεων λαμβάνεται κατόπιν εξουσιοδοτήσεως από το Μέλος της Επιτροπής το οποίο καθίσταται υπεύθυνο για τις κρατικές ενισχύσεις, αποκλείοντας τοιουτοτρόπως άλλους Επιτρόπους με τα οιοδήποτε εθνικά συμφέροντα τα οποία εκπροσωπούν. Καίτοι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είναι εαυτόν αρμόδιο όπως ελέγξει την αιτιολόγηση των αποφάσεων της Επιτροπής, συνήθως έχει την τάση όπως παρέχει υποστήριξη σ' αυτήν.

Καθώς οι προβλέψεις της Συνθήκης όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις είναι σχετικά αόριστου χαρακτήρα, συχνά η όποια αδιαφάνεια στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (DG IV) έχει οδηγήσει στην άσκηση κριτικών και στην διατύπωση κρίσεων περί αποφάσεων οι οποίες λαμβάνονται με στόχο την προώθηση συγκεκριμένων πολιτικών στρατηγικών μη συμβάλλοντας τοιουτοτρόπως σε ένα καθεστώς συνοχής.

Επειδή, την πλειονότητα των δημοσίων ενισχύσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως συνιστούν οι περιφερειακές ενισχύσεις, καθώς σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ του ανταγωνισμού και της συνοχής ως επιδιωκόμενων στόχων, συνήθως επικρατεί ο ανταγωνισμός. Προκειμένου δε να ισχύσουν όλα τα εθνικά και ευρωπαϊκά καθεστώτα περιφερειακών πολιτικών πρέπει να τύχουν της έγκρισης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, οι προτεραιότητες αυτής επισκιάζουν αυτές της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής.

Όσον αφορά τον έλεγχο της Επιτροπής επί των περιφερειακών ενισχύσεων, την πιο αμφιλεγόμενη πλευρά αυτού συνιστούσε η προσπάθεια περιορισμού του ποσοστού κάλυψης

των υποβοηθούμενων περιοχών, καθώς στόχο αποτελεί η σημαντική μείωση του ποσοστού του πληθυσμού της Ένωσης ο οποίος καθίσταται δικαιούχος ενίσχυσης, παρεμβαίνοντας τοιούτοτρόπως σημαντικά στις περιφερειακές πολιτικές των κρατών μελών. Δι' ον λόγον διαφαίνεται ότι πλέον η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού δεν περιορίζει εαυτήν στον ρόλο της επίβλεψης και απαγόρευσης των παράνομων κρατικών ενισχύσεων, αλλά διευρύνει τον κύκλο των δραστηριοτήτων της κάνοντας χρήση οιονεί κανονιστικών νομικών εργαλείων, των οποίων η νομική βάση συχνά αμφισβητείται (Thielemann:1999, σελ.405-6).

Σημαντική κρίνεται επίσης η συνεισφορά της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού κατά το στάδιο επίβλεψης της εφαρμογής των ισχυουσών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά των τομέα των αερομεταφορών (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.93).

12. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Οι ευρωπαϊκοί κανόνες κρατικών ενισχύσεων δεν προβαίνουν στην εγκαθίδρυση μιας πλήρους ευρωπαϊκής πολιτικής κρατικών ενισχύσεων, καθώς η Επιτροπή δεν δύναται να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να δαπανήσουν χρήματα σε συγκεκριμένους σκοπούς, ήτοι να εφαρμόσουν μια εναρμονισμένη πολιτική κρατικών ενισχύσεων. Συμπεραίνουμε ότι η τελική απόφαση όσον αφορά την χορήγηση κρατικών ενισχύσεων παραμένει εθνική αρμοδιότητα, ενώ τα κράτη διαθέτουν διακριτική ευχέρεια όσον αφορά διαφορετικά είδη επιτρεπτών κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι (Michael Blauburger:2009, σελ. 734).

Ίσως η πιο δύσκολη πτυχή των διαπραγματεύσεων μεταξύ των Εθνικών και των Ευρωπαϊκών αρχών είναι ο καθορισμός των μεταξύ τους σχέσεων. Υπό τα προστάγματα των Συνθηκών τα κράτη μέλη δύναται όπως προσκαλέσουν την Επιτροπή να αναλάβει την διερεύνηση υποθέσεως συγχώνευσης για λογαριασμό τους, σε περίπτωση καθ' ην η εξεταζόμενη συγχώνευση δεν εμπίπτει στην δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρακτική που καίτοι κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη για κράτη όπου είτε η εθνική νομοθεσία είναι ασθενέστερη της ευρωπαϊκής είτε για την παροχή καθοδήγησης στις εθνικές αρχές δεν έχει τύχει ευρείας εφαρμογής (McGowan, Cini:1999, σελ.182).

Ενώ τα πρώτα εικοσιπέντε χρόνια ζωής της πολιτικής ανταγωνισμού χαρακτηρίζονταν από τον χωρισμό των Εθνικών από την Ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 και εφ' εξής παρατηρείται μια ολοένα αυξανόμενη διαδικασία ενσωμάτωσης. Χαρακτηριστικό στοιχείο της δεύτερης περιόδου αποτελούν οι συνεχιζόμενες δημόσιες συζητήσεις σχετικά με το βαθμό της επιδιωκόμενης

συγκέντρωσης ή αποκέντρωσης και την επίσημη κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ ευρωπαϊκού και εθνικού επιπέδου εντός του πεδίου δράσεως της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού (Lehmkuhl:2008, σελ. 142).

Η επίδραση στην εθνική νομική παράδοση των κρατών μελών αποτέλεσε το πρώτο στάδιο προς την εμφάνιση των εθνικών αρχών ανταγωνισμού στα κράτη μέλη, καθώς στα τέλη τις δεκαετίας του 1980 και ενώ η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προέβαινε στην ανάπτυξη ενός αυστηρότερου καθεστώτος έναντι των μονοπωλίων, μόλις τρία κράτη, ήτοι η Βρετανία, η Γερμανία και η Γαλλία διέθεταν επαρκή νομικά συστήματα ελέγχου των συγκεντρώσεων. Συνεπώς, το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο παρέχει το αρχικό ερέθισμα για την δημιουργία εθνικών αρχών ανταγωνισμού στα κράτη μέλη, ενώ η περαιτέρω διαμόρφωση παρουσιάζει στοιχεία αλληλεπίδρασης, καίτοι συνήθως οι εθνικές αρχές θα βασιστούν στις προσεγγίσεις τους στο ευρωπαϊκό δίκαιο και τα ευρωπαϊκά νομικά προηγούμενα. Όσον αφορά την Ελλάδα, η Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού δημιουργήθηκε με νόμο ο οποίος στόχευε στην επικαιροποίηση του εθνικού καθεστώτος κατ' εφαρμογήν του ευρωπαϊκού κανονισμού περί συγχωνεύσεων (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.129).

Παρατηρούνται δε μεγάλες αντιθέσεις όσον αφορά την γνώση και την εμπειρία των εθνικών αρχών ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς αφ' ενός μόλις το έτος 1990 απέκτησαν όλα τα κράτη μέλη εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού, ενώ αφ' ετέρου είτε οι εθνικές προβλέψεις διαφέρουν από την Ευρωπαϊκή προσέγγιση στην φιλοσοφία τους είτε υπήρχε μικρή επικοινωνία μεταξύ των εθνικών αρχών και των Ευρωπαϊκών προβλέψεων (Lehmkuhl:2008, σελ. 151).

Κατά μια άποψη κάποια κράτη μέλη μπορεί να θεωρήσουν «παραμελημένα» από την πρακτική της Επιτροπής να δρα μέσω νομικά μη δεσμευτικών εργαλείων (Aldestam:2004, 14), ενώ κατ' άλλη άποψη οι επιχειρήσεις συμβουλευονται όπως ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής αποφεύγοντας τον κίνδυνο τύχουν αντικείμενο νομικής έρευνας για παραβίαση νομοθεσίας (Gerardin and Sidak 2003:19).

Η αυξανόμενη δε συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών ανταγωνισμού και του ευρωπαϊκού συστήματος και η επιγενόμενη διάχυση πολιτικής αποδεικνύουν την διασύνδεση των ευρωπαϊκών και εθνικών διαδικασιών επιβολής της επιλεγείσας πολιτικής ανταγωνισμού, ενώ συντελούν στην διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής προσέγγισης όσον αφορά τον ανταγωνισμό (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.135).

13. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ – ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟΣ

Για να προσπαθήσει κάποιος να εξηγήσει τις αλλαγές στο σκηνικό της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού πρέπει να περικλείσει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, καθώς έχουν συντελεστεί γεγονότα όπως η ανάδειξη εθνικών αρχών ανταγωνισμού, η εμφάνιση διάφορων μορφών συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών και μεταξύ εθνικών αρχών και έτερων εθνικών δρώντων.

Υφίστανται πτυχές της επίδρασης της Ευρωπαϊκής πολιτικής που ενθαρρύνουν νέους τρόπους συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε διάφορα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του εθνικού, ενώ η συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και στις διαδικασίες Εξευρωπαϊσμού συμβάλλει στην διασφάλιση μακροχρόνιων σχέσεων, στην προσδοκία μελλοντικών ανταποδόσεων, ενώ αυξάνει και την αλληλεξάρτηση η οποία καθιστά απαραίτητη την ύπαρξη ενός μηχανισμού διαχείρισης των αλληλεπιδράσεων (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ.12).

Κατά την εξέταση της επίδρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί των εθνικών καθεστώτων ανταγωνισμού μπορεί κανείς να διακρίνει μεταξύ τεσσάρων διαφορετικών επιπέδων τα οποία και υφίστανται επιδράσεις, ήτοι τον εγχώριο πολιτικό προσανατολισμό, την λειτουργία των κρατικών επιχειρήσεων και την εξέλιξη των σχέσεων δημοσίου-ιδιωτικού τομέα εντός των κρατών μελών, τις εθνικές νομικές παραδόσεις και την δημιουργία εθνικών αρχών ανταγωνισμού.

Η ιδιότητα δε του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά τόσο παράγοντα ο οποίος συμβάλλει σε συντελούμενες αλλαγές εντός της επικράτειας του κράτους μέλους, όσο και θέμα που συμπεριλαμβάνεται στην εγχώρια πολιτική ατζέντα. Δέον όπως γίνεται διάκριση μεταξύ των περιορισμών και των ευκαιριών που ανακύπτουν σε ευρωπαϊκό πλαίσιο και της χρήσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του Εξευρωπαϊσμού σε κρατικό επίπεδο. Ο Εξευρωπαϊσμός ως έννοια παρέχει μια αίσθηση προσανατολισμού, καθώς και ενδείξεις όσον αφορά τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιηθούν και μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι.

Η αρχή της ουδετερότητας και η αποδοχή του γεγονότος ότι τα κράτη μέλη δύνανται όπως καθορίσουν ποιες αποτελούν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας διασφαλίζουν ότι η δέσμευση της Κοινότητας προς την ικανοποίηση στόχων γενικού συμφέροντος βασίζεται στο σεβασμό της ποικιλομορφίας της οργάνωσης των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στα κράτη μέλη (Lavdas&Mendrinou:1999, σελ. 123-125).

Βαρύνουσα σημασία αποκτά ο βαθμός επιρροής της Ε.Ε. σε χώρες με διαφορετικές παραδόσεις διακυβέρνησης, καθώς Ευρωπαϊκές κανονιστικές πρωτοβουλίες κατάφεραν σε πολλές περιπτώσεις να υπερνικήσουν παραδοσιακές εθνικές ομάδες συμφερόντων, οι οποίες στέκονταν εμπόδιο σε μεταρρυθμίσεις κατά το παρελθόν, ενώ υφίσταται και οι περίπτωση χωρών, όπως τις χώρες της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες και δέχθηκαν έντονες πιέσεις όπως απορροφήσουν κανονιστικές ευρωπαϊκές νόρμες χωρίς να διαθέτουν εθνικά συστήματα μέσω των οποίων να προχωρήσουν στην επεξεργασία τους.

Σημειωτέον όμως, ότι δεν υφίσταται πλήρης σύγκλιση στις πολιτικές των κρατών μελών, τουναντίον υπάρχουν κενά εφαρμογής μεταξύ συγκεκριμένων πολιτικών που συμφωνούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εκτέλεσης τους από τις εθνικές αρχές, κενά τα οποία και αντανακλούν πολιτικές και οικονομικές δυσκολίες προσαρμογής σε ορισμένα κράτη μέλη, γεγονός που επηρεάζει την ρυθμιστική δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Καίτοι η εγκαθίδρυση ενός συγκεκριμένου ρυθμιστικού μοντέλου σε όλα τα κράτη μέλη είναι πιο εύκολο να λεχθεί από το να μετουσιωθεί σε πράξη, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατηρείται να έχουν αποκτήσει στην πορεία κοινές κατευθύνσεις παρά τις διαφορετικές νοοτροπίες και τα σημεία εκκίνησης που τυχόν είχαν, ενώ το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό μοντέλο έχει δεχθεί επιδράσεις και από τις προσθήκες νέων κρατών μελών στην Ε.Ε. (χώρες Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, χώρες ΕΕΤΑ) (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 561-562).

Η περίπτωση της φιλελευθεροποίησης των αερογραμμών είναι χαρακτηριστική των εντάσεων μεταξύ του ευρωπαϊκού επιπέδου ρύθμισης και των διαφορετικών εθνικών προσεγγίσεων, καθώς αντικατοπτρίζει τόσο τις πιέσεις στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τεθέντες κανονισμούς και τις διαφοροποιήσεις αυτών των κρατών στη συμπεριφορά που επέδειξαν και στην εφαρμογή των νέων κανόνων. Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια φιλελευθεροποίησης των αερογραμμών προτάθηκε το 1984, ενσωματώθηκε στην προοπτική της ενιαίας αγοράς και μόνο χάρη σε ένα μείγμα κρίσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, της δράσης της Επιτροπής και της υποστήριξης από κάποια κράτη μέλη (κυρίως Ηνωμένο Βασίλειο, Ολλανδία και Ιρλανδία) έτυχε συμφωνίας το 1987. Η νέα πολιτική έγινε δεκτή κάπως απρόθυμα από μέρος των κρατών και των αερογραμμών, πολλά κράτη δε προσπάθησαν να μειώσουν τα αποτελέσματα της φιλελευθεροποίησης

Ερωτήματα γεννώνται σχετικά με τα αποτελέσματα της δημόσιας ιδιοκτησίας, των δυνατοτήτων ανεξάρτητης ρύθμισης σε εθνικό επίπεδο και το περιθώριο παρέμβασης σε επίπεδο κοινότητας για ρύθμιση των ρυθμιστικών αρχών. Τα πορίσματα από την εμπειρία με την φιλελευθεροποίηση των αερογραμμών μπορεί να θεωρηθούν ενδεικτικά των

επικείμενων αλλαγών σε άλλους τομείς, όπως των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας, καθώς αποτελούν τομείς στους οποίους κυριαρχούσαν κρατικές εταιρείες και σε ανταγωνιστικές αγορές είναι ιδιαίτερα δύσκολο να διατηρηθεί η κρατική ιδιοκτησία ή επιδότηση, ενώ οι ρυθμιστικοί έλεγχοι απομακρύνονται από την προστασία των αερομεταφορέων. Όμως, η επιμονή για κυβερνητική βοήθεια σε αριθμό κρατών μελών καταδεικνύει ότι η μεταξύ εταιρειών και κράτους σχέση επιβιώνει παρά τις ευρωπαϊκές παρεμβάσεις, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ο ρυθμιστικός ρόλος της Επιτροπής υπήρξε μετριοπαθής, γεγονός που αντικατοπτρίζει υψηλές πολιτικές διακυβεύσεις και δείχνει την τυχόν περιορισμένη έκταση ρύθμισης των ρυθμιστικών αρχών από την Επιτροπή (McGowan, Wallace: 2007, σελ. 569-570).

Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων σήμερα αποτελεί διαδικασία που οδηγεί σε περισσότερη ενσωμάτωση από αυτήν την οποία είχε προβλεφθεί κατά την υπογραφή των Συνθηκών της Ρώμης. Σ' αυτό συνάδει το γεγονός ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων η μη συμμόρφωση με την κοινοτική νομοθεσία κρατικών ενισχύσεων έχει τέτοιες κυρώσεις για τα κράτη μέλη που παύει να θεωρείται επιλογή. Σταθμό αποτελεί η υιοθέτηση του κανονισμού 659/1999 βάσει του οποίου η προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής συνιστά απαραίτητο στάδιο για την χορήγηση από κράτος μέλος συγκεκριμένου μέτρου κρατικής ενίσχυσης, ενώ προβλέφθηκε και η αρμοδιότητα της Επιτροπής περί ανάκτησης παρανόμων ενισχύσεων.

Όσο περισσότερα εμπόδια τίθενται σε προσπάθειες παράβασης εκ μέρους των κρατών μελών της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και όσο περισσότερες και αυστηρότερες συνέπειες έχουν γι' αυτά οι γενόμενες παραβάσεις και τυχόν συμπεριφορές αδιαφορίας, τόσο αυξάνει η σπουδαιότητα που δίνεται σε πολιτικό επίπεδο στο ζήτημα ποια είδη κρατικών ενισχύσεων θεωρούνται συμβατά με την κοινή ευρωπαϊκή αγορά (Michael Blauburger:2009, σελ. 721).

Σημαντικός στην διαδικασία εναρμόνισης των ακολουθούμενων εθνικών πολιτικών είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς διά της συντελεσθείσας αποσαφήνισης των κανόνων των Συνθηκών και της συνακόλουθης αύξησης της ασφάλειας δικαίου περί των επιτρεπτών ειδών κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή παρείχε τα αναγκαία κίνητρα εναρμονισμού των εθνικών πολιτικών των κρατών μελών στις τεθείσες από αυτήν προτεραιότητες (Michael Blauburger: 2009, σελ.727).

Η διαδικασία ελέγχου των περιφερειακών ενισχύσεων καταδεικνύει το βαθμό στον οποίο οι ακολουθούμενες εθνικές πολιτικές κρατικών ενισχύσεων προσαρμόστηκαν στην ερμηνεία εκ της Επιτροπής της έννοιας του κοινού συμφέροντος. Αρχικά οι περιφερειακές

ενισχύσεις εκλαμβάνονταν από τα κράτη μέλη ως ο νόμιμος τρόπος βελτίωσης της συνοχής στο έδαφος τους. Εν συνεχεία όμως οι κατευθυντήριες γραμμές κατέληξαν σε συγκεκριασμό μεταξύ της εθνικής και της ενδοκοινοτικής συνοχής (Michael Blauger: 2009, σελ.728).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ:

1. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΟΥ

Ως έχει ήδη λεχθεί, θεμελιώδη στόχο, αλλά και βασική προγραμματική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά η εγκαθίδρυση ενός συστήματος ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού στα πλαίσια της ενιαίας εσωτερικής αγοράς. Όμως, η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, η οποία δύναται να λάβει ποικίλες μορφές, μπορεί να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την επιλεκτική κρατική οικονομική παρέμβαση επ' ωφελεία συγκεκριμένου επιχειρηματικού φορέα ή κλάδου και την υπονόμηση της ισότητας των ευκαιριών στο πλαίσιο της Ενιαίας Αγοράς έναντι των ανταγωνιστών των ληπτών των κρατικών ενισχύσεων (Α. Μεταξάς σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.3). Δύναται να υπάρξει αθέμιτος ανταγωνισμός αφ' ενός σε εθνικό επίπεδο, όπου λαμβάνει χώρα η προνομιακή μεταχείριση εθνικής επιχείρησης σε σχέση με έτερες εθνικές επιχειρήσεις του εν λόγω κράτους μέλους, αφ' ετέρου δε και σε ενωσιακό επίπεδο κατά επιχειρήσεων άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε εθνικές επιχειρήσεις ενός κράτους μέλους (Κ. Ηλιόπουλος σε Μαραβέγιας-Τσινισιζέλης, 2007: σελ.542).

Δυνάμει του άρθρου 107 παρ.1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 87 της ΣΕΚ) θεωρούνται κατ' αρχήν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Εντούτοις, δεν θεσπίζεται στο εν λόγω άρθρο μια απόλυτη απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων καθώς αυτές χρησιμοποιούνται ως εργαλεία για την υλοποίηση στόχων γενικότερου ενδιαφέροντος και την άμβλυνση αδυναμιών της αγοράς, έχουν δε καθορισθεί πολιτικοοικονομικά κριτήρια, εν τη συνδρομή των οποίων δύνανται τα κράτη όπως χορηγούν κρατικές ενισχύσεις συμβατές

με το θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε., τηρουμένης της υιοθετούμενης από την Επιτροπή αρχής περί λιγότερων, αλλά καλύτερα στοχευμένων κρατικών ενισχύσεων.

Κατά το πρωτογενές ευρωπαϊκό δίκαιο και συγκεκριμένα στο άρθρο 107 παρ. 2 και 3 προβλέπονται εξαιρέσεις εκ της γενικής απαγόρευσης περί απαγόρευσης χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 107 (ΣΛΕΕ) θεωρούνται εκ του νόμου συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά: (α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρος προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων· (β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα και (γ) οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, δύναται να εκδώσει απόφαση για την κατάργηση αυτού του σημείου.

Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου (107) επιτρέπει δε να θεωρηθούν, κατόπιν κρίσεως της Επιτροπής, ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά: (α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση (β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους· (γ) οι ενισχύσεις για την ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών· (δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και (ε) άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από το Συμβούλιο.

Καίτοι η χορήγηση από τις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κρατικών ενισχύσεων δεν δύναται να θεωρηθεί ένα εκ των προτέρων απαγορευμένο μέσο κρατικής παρέμβασης επί του οικονομικού κλάδου, λόγω της προδιάθεσης των κρατών όπως προασπίζουν και προωθούν εθνικές προτεραιότητες και συμφέροντα αντί της διασφάλισης συνθηκών ανόθευτου ανταγωνισμού, απαιτείται ο συνεχής και αποτελεσματικός έλεγχος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή περί της νομιμότητας των χορηγούμενων κρατικών ενισχύσεων εκ μέρους των εθνικών αρχών, ώστε να διασφαλίζεται η ύπαρξη ενός υγιούς οικονομικού κλίματος εντός της ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς. Ο έλεγχος της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων ανήκει στην αποκλειστική

αρμοδιότητα της Επιτροπής, κάθε μέτρο δε ενίσχυσης δέον όπως κοινοποιείται από την εκάστοτε εθνική κυβέρνηση πριν την ενεργοποίηση αυτού στην Επιτροπή προκειμένου αυτή να λάβει απόφαση περί της συμβατότητας του ή μη με το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, όπως επιτάσσει και το άρθρο 108 παρ.3 ΣΛΕΕ. Σε περίπτωση δε κατά την οποία η Επιτροπή κατόπιν ελέγχου διαπιστώσει ότι μέτρο κρατικής ενίσχυσης έρχεται σε αντίθεση με τις επιταγές της ΕΕ, τότε έχει την ευχέρεια όπως αποφασίσει την κατάργηση είτε την τροποποίηση αυτού από το εν λόγω κράτος μέλος, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγονται γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης (Α. Μεταξιάς σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.4).

Σημειωτέον ότι η κατηγορία των περιφερειακών ενισχύσεων, ήτοι ενισχύσεων στοχευουσών στην τόνωση της περιφερειακής ανάπτυξης και συνακόλουθα στην κοινωνική και οικονομική συνοχή μειονεκτούντων περιοχών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει βαρύνουσα σημασία. Έρεισμα για την χορήγηση της συγκεκριμένης κατηγορίας ενισχύσεων παρέχουν τα εδάφια α' και γ' του άρθρου 107 ΣΛΕΕ. Δυνάμει του εδαφίου α' παρέχονται ενισχύσεις σε περιοχές χαρακτηριζόμενες από ασυνήθιστα χαμηλό βιοτικό επίπεδο και σοβαρή υποαπασχόληση, αντιμετωπίζουσες ιδιαίτερης έκτασης σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο αναπτυξιακές δυσχέρειες, ενώ το εδάφιο γ' εφαρμόζεται στην χορήγηση ενισχύσεων για την ανάπτυξη συγκεκριμένων οικονομικών περιοχών, χωρίς να καθίσταται απαραίτητη η συνδρομή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του εδαφίου α' στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Το εδάφιο γ' δε του άρθρου 107 ΣΛΕΕ παρέχει το απαραίτητο έρεισμα και για την χορήγηση των οριζόντιων ενισχύσεων, ήτοι κατηγορίας κρατικών ενισχύσεων οι οποίες έχουν ως στόχο την προώθηση δράσεων οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, ήτοι ιδίως οι ενισχύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη, την επαγγελματική εκπαίδευση, την υποστήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την απασχόληση, την προστασία του περιβάλλοντος και την διάσωση και ανασυγκρότηση προβληματικών επιχειρήσεων.

Ετέρα κατηγορία επιτρεπτών κρατικών ενισχύσεων συνιστούν οι τομεακές ενισχύσεις, οι οποίες στοχεύουν στην υποστήριξη συγκεκριμένων τομέων ή κλάδων παραγωγής, οι οποίοι αφ' ενός βρίσκονται σε κάμψη, αφ' ετέρου δε έχουν βαρύνουσα σημασία για την οικονομία κράτους μέλους, τέτοιους τομείς δε αποτελούν ιδίως η αυτοκινητοβιομηχανία, ο κλάδος σιδήρου και χάλυβα, η ναυπηγική και η κλωστοϋφαντουργία, ενώ της χορήγησης τομεακών ενισχύσεων χαίρουν και οι τομείς της γεωργίας, της αλιείας και των μεταφορών (Α. Μεταξιάς σε Β.Χριστιανός:2012, σελ. 599-600).

2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Ως έχει ήδη λεχθεί, θεμελιώδη στόχο και βασική προγραμματική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά η εγκαθίδρυση και διατήρηση συστήματος ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού, σκοπό δε της θέσπισης του άρθρου 107 ΣΛΕΕ συνιστά η παρεμπόδιση της νόθευσης του ανταγωνισμού, καθώς και του αρνητικού επηρεασμού του διακρατικού εμπορίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που δύναται να συντελεσθεί διά της χορηγήσεως επιλεκτικών οικονομικών πλεονεκτημάτων σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις είτε παραγωγικούς κλάδους.

Εντούτοις, η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων δύναται υπό προϋποθέσεις όπως έχει εξισορροπητική λειτουργία αφ' ενός αμβλύνοντας υφιστάμενες συνέπειες δυσλειτουργιών του καθεστώτος της ελεύθερης αγοράς, αφ' ετέρου δε με την τόνωση και στήριξη συγκεκριμένων παραγωγικών διαδικασιών στοχευουσών στην κάλυψη σημαντικών αναγκών του πληθυσμού είτε την ανάπτυξη νέων πολιτικών ταχθέντων προς υποστήριξη του κοινού συμφέροντος των Ευρωπαίων πολιτών, όπως παραδείγματος χάριν συμβαίνει με τις περιφερειακές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις για την προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης.

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, καίτοι κατά κανόνα η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων θεωρείται ασυμβίβαστη με την Κοινή Αγορά και ως εκ τούτου απαγορευμένη πρακτική, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και κατόπιν ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δύναται όπως επιτραπεί η χορήγηση αυτών (Α. Μεταξάς σε Β.Χριστιανός:2012, σελ.593-4).

Καίτοι σε επίπεδο ευρωπαϊκής νομοθεσίας, τόσο στο παράγωγο όσο και στο δευτερογενές δίκαιο, δεν υπάρχει συγκεκριμένος νομοθετικός ορισμός του τί θεωρείται κρατική ενίσχυση, το άρθρο 107παρ. 1 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 87 ΣυνθΕΚ) παρέχει τα βασικά στοιχεία που συγκροτούν την συγκεκριμένη έννοια, τα οποία και έχουν διευκρινιστεί περαιτέρω με την συνδρομή των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και την ακολουθούμενη πρακτική της Επιτροπής.

Ως κρατική ενίσχυση θεωρείται η παροχή από κάποιο κράτος μέλος οικονομικού πλεονεκτήματος χωρίς την καταβολή οικονομικά αντίστοιχης αντιπαροχής σε μια επιχείρηση είτε σε συγκεκριμένο κλάδο παραγωγής, ενώ στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης συμπεριλαμβάνεται κάθε είδους κρατική παρέμβαση που στοχεύει στην μείωση των επιβαρύνσεων που μπορεί να έχει μια συγκεκριμένη επιχείρηση, η οποία οδηγεί στην

νόθευση του ανταγωνισμού εντός της αγοράς. Κατά την νομολογία δε των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων προκειμένου να κριθεί ότι συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση λαμβάνονται υπ' όψιν τα συγκεκριμένα αποτελέσματα που δύναται να έχει το υπό εξέταση μέτρο στην κοινή αγορά, ενώ κατά κανόνα δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι επιδιωκόμενοι στόχοι και οι λόγοι που σύμφωνα με το κράτος οδήγησαν στην χορήγηση αυτού (X. Συνοδινός σε Κ. Στεφάνου: 2007, σελ. 97).

Η ευρύτητα η οποία χαρακτηρίζει τον ως άνω ορισμό θέτει εμπόδια σε πρακτικές των κρατών μελών περί κατάλληλης διαμόρφωσης των παρεμβάσεων αφορώσες σε επιχειρήσεις στο έδαφος τους, οι οποίες αποσκοπούσαν στην αποφυγή του προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου των χορηγούμενων μέτρων από την Επιτροπή. Προκειμένου δε προς λήψη μέτρο να μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση απαιτείται κατά τις προσαγές του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ το οικονομικό πλεονέκτημα αυτό να προέρχεται είτε από δημόσιο φορέα, είτε από ιδιωτικό φορέα του οποίου η δράση να βρίσκεται κάτω από την έλεγχο και την εποπτεία ή καθοδήγηση δημόσιας αρχής. Σύμφωνα δε με την διαμορφωθείσα νομολογία το συγκεκριμένο μέτρο δέον όπως επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, καταλαμβάνεται δε στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης κάθε μεταφορά κρατικών πόρων η οποία ωφελεί οικονομικά τον λήπτη, ωφέλεια η οποία υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας της αγοράς δεν θα υφίστατο, ενώ ταυτοχρόνως ο αποδέκτης αυτής δεν παρέχει αντάλλαγμα ισότιμο με την ωφέλεια οικονομικά. Επιπλέον, τα μέτρα κρατικής ενισχύσεως έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι οικονομικά μέτρα γενικής φύσεως και εφαρμογής ενισχύοντα την εθνική οικονομία στο σύνολό της χωρίς διάκριση, δεν λαμβάνουν τον χαρακτήρα της κρατικής ενίσχυσης.

Επιπροσθέτως, πρέπει το προς λήψη κρατικό μέτρο να συνιστά απειλή νόθευσης είτε να νοθεύει τον ανταγωνισμό και να έχει αρνητική επίδραση στο εμπόριο εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Το υπό κρίση μέτρο θεωρείται ότι νοθεύει ή συνιστά απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού, εφόσον επηρεάζει ή απειλεί όπως επηρεάσει μια ήδη υφιστάμενη ανταγωνιστική σχέση μεταξύ επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής και δι' ον λόγον παρατηρείται στρέβλωση της λειτουργίας του ανταγωνισμού εντός της συγκεκριμένης αγοράς. Αρνητική επίδραση επί του διενωσιακού εμπορίου θεωρείται ότι προκαλείται από το εν λόγω μέτρο όταν δραστηριοποιούνται εντός της συγκεκριμένης αγοράς περισσότερες επιχειρήσεις από διάφορα κράτη μέλη και η χορήγηση από ένα κράτος μέλος οικονομικού πλεονεκτήματος σε μια συγκεκριμένη εθνική επιχείρηση ενισχύει τεχνητά την ανταγωνιστική θέση αυτής. Κατά κανόνα εάν θεωρηθεί ότι συγκεκριμένο μέτρο κρατικής ενίσχυσης συνιστά περίπτωση νόθευσης για τον ανταγωνισμό, τότε θα επιδρά αρνητικά και

στο εμπόριο εντός της Ενώσεως, είναι δε εξαιρετικά δύσκολο κάποιο μέτρο να διέλθει του ρυθμιστικού πλαισίου του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ (Α. Μεταξάς σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.4-5).

Συνεπώς, κατά τις προταγές του ως άνω άρθρου (107 παρ. 1 ΣΛΕΕ) καθιερώνεται κατά κανόνα το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων με την Κοινή Αγορά, κρίνονται δε ως μη συμβατές με αυτήν ενισχύσεις οιασδήποτε μορφής χορηγούμενες από τα κράτη μέλη είτε διά της χρήσεως κρατικών πόρων, εφ' όσον συντελούν στην νόθευση ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό, μεταχειριζόμενες ευνοϊκά ορισμένες επιχειρήσεις είτε κλάδους παραγωγής, καθ' ο μέτρο το ενδοενωσιακό εμπόριο υφίσταται αρνητικές επιδράσεις. Ο ως άνω απαγορευτικός κανόνας, όμως, δεν είναι απόλυτος ούτε άνευ εξαιρέσεων, λόγω της χρησιμότητας την οποίαν δύναται να έχει η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων για την επίτευξη στόχων που έχουν τεθεί προς την υποστήριξη του κοινού συμφέροντος και για την διόρθωση εμφανιζόμενων αδυναμιών της αγοράς, δι' ον λόγον συχνά καθίσταται αναγκαία η κρατική παρέμβαση λαμβάνουσα χώρα διά της χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, τηρουμένης βέβαια της τεθείσας προγραμματικής αρχής εκ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για «λιγότερες, αλλά καλύτερα στοχοθετημένες κρατικές ενισχύσεις» (Α. Μεταξάς σε Β.Χριστιανός:2012, σελ. 597-8).

3. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΗΣΣΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Εκτός των εξαιρέσεων από τον απαγορευτικό κανόνα της μη χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, τις οποίες προβλέπει το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο, εξαιρέσεις προβλέπουν και διατάξεις του παραγώγου δικαίου (Α. Μεταξάς σε Β.Χριστιανός:2011, σελ. 601). Δυνάμει του άρθρου 108 παρ. 3 ΣΛΕΕ τα κράτη μέλη υποχρεούνται όπως προβαίνουν σε κοινοποίηση των προς λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων στην Επιτροπή πριν την θέση αυτών σε ισχύ προκειμένου η Επιτροπή να κρίνει για την συμβατότητα αυτών με την Κοινή Αγορά. Όμως, κατά τις προβλέψεις του Κανονισμού 1998/2006 περί «των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας» (de minimis) συγκεκριμένη κατηγορία κρατικών ενισχύσεων δύναται όπως εξαιρεθεί εκ της διαδικασίας προηγούμενης κοινοποίησης του άρθρου 108 παρ.3 ΣΛΕΕ. Κατ' αυτόν τον τρόπο συντελείται μείωση του αριθμού των προς κοινοποίηση μέτρων κρατικών ενισχύσεων, μειώνεται ο χρόνος που απαιτείται για την λήψη αποφάσεων, διευκολύνεται η Επιτροπή κατά την εκτέλεση των ελεγκτικών της αρμοδιοτήτων, ενώ τα κράτη εκτελούν ευχερέστερα τα διοικητικά τους καθήκοντα.

Κατά τις προβλέψεις του ως άνω Κανονισμού η Επιτροπή θεωρεί ότι μια ενίσχυση, η οποία δεν υπερβαίνει τα 200.000 ευρώ σε διάστημα τριών ετών (οικονομικών/φορολογικών) ή εγγυήσεις που δεν υπερβαίνουν το 1.5 εκατ. ευρώ, δεν είναι σε θέση να επηρεάσουν λόγω του χαμηλού τους ύψους, τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και, κατά συνέπεια, δεν απαιτείται κοινοποίηση αυτών στην Επιτροπή, τουναντίον αυτές χορηγούνται άμεσα. Η κρίσιμη δε τριετία για τον υπολογισμό του ποσού των ενισχύσεων αυτών λήγει την στιγμή χορηγήσεως της νέας ενισχύσεως, σημειωτέον δε ότι λαμβάνεται υπ' όψιν ο χρόνος έγκρισης της ενίσχυσης και όχι αυτός της εκταμίευσης.

Εκ του πεδίου εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού εκφεύγουν οι ακόλουθοι τομείς δραστηριοτήτων, ήτοι ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, η πρωτογενής παραγωγή γεωργικών προϊόντων, ενισχύσεις συνδεδεμένες με τον τομέα των εξαγωγών, ενισχύσεις για τις οποίες τίθεται ως όρος η χρήση εγχώριων αγαθών, ο τομέας του άνθρακα, ενισχύσεις για την απόκτηση οχημάτων οδικών μεταφορών και ο τομέας των προβληματικών επιχειρήσεων, καθώς κρίνεται ότι η χορήγηση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας σ' αυτούς τους τομείς νοθεύει τον ανταγωνισμό.

Κατά τις προσταγές του ως άνω Κανονισμού, ο οποίος χρήζει εφαρμογής σε χορηγούμενες ενισχύσεις όλων των άλλων τομέων, πλην της μεταποίησης και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων στους οποίους ισχύουν ειδικοί όροι, τίθεται για τον τομέα των μεταφορών ειδικό ανώτατο το ποσόν των 100.000 ευρώ, ενώ δέον όπως απαγορεύεται η κατάτμηση της ενίσχυσης σε περισσότερα τμήματα με σκοπό ένταξης αυτών στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και συνεπώς σε καταστρατήγηση των τεθειμένων διατάξεων (Α. Μεταξάς σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.6).

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Δυνάμει του άρθρου 14 ΣΛΕΕ « υπό την επιφύλαξη του άρθρου 4 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και των άρθρων 93, 106 και 107 της ΣΛΕΕ, και ενόψει της θέσης που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος στα πλαίσια των κοινών αξιών της Ένωσης, καθώς και της συμβολής τους στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, η Ένωση και τα κράτη μέλη, εντός των πλαισίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, και εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, ιδίως οικονομικών και δημοσιονομικών, οι οποίες επιτρέπουν την ολοκλήρωση του σκοπού τους». Κατά τις προσταγές δε του άρθρου 106 ΣΛΕΕ οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με την

παροχή Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) «υπόκεινται στους κανόνες των Συνθηκών, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί».

Σκοπός της ως άνω διάταξης, η οποία κατά κανόνα απαγορεύει κάθε διαφοροποιημένη μεταχείριση δημοσίων επιχειρήσεων σε σχέση με τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, καθίσταται η επιδίωξη διασφάλισης ενός καθεστώτος ανόθευτου ανταγωνισμού, το οποίο κινδυνεύει από την ύπαρξη κρατικών παρεμβάσεων, οι οποίες τυχόν επιτρέπουν σε δημόσιες επιχειρήσεις όπως πλεονεκτούν στην Κοινή Αγορά έναντι άλλων επιχειρήσεων.

Δημόσια, βάσει της οδηγίας 80/723 της Επιτροπής, θεωρείται κάθε επιχείρηση στην οποία το Δημόσιο μπορεί να επηρεάσει την λειτουργία αυτής άμεσα ή έμμεσα λόγω ιδιοκτησιακού καθεστώτος, οικονομικής συμμετοχής είτε νομοθετικών διατάξεων.

Το εν λόγω άρθρο, ήτοι το άρθρο 106 παρ. 1 ΣΛΕΕ ρυθμίζει και την περίπτωση επιχειρήσεων όπου χαίρουν ειδικών είτε αποκλειστικών προνομίων, όπου αφ' ενός αποκλειστικά προνόμια λογίζονται τα χορηγούμενα από το κράτος δικαιώματα δυνάμει νομοθετικής, κανονιστικής είτε διοικητικής πράξεως σε επιχείρηση η οποία τοιουτοτρόπως αναλαμβάνει την αποκλειστική παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας ή την εκτέλεση κάποιας δραστηριότητας σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, αφ' ετέρου δε ειδικά προνόμια θεωρούνται τα χορηγούμενα από το κράτος δικαιώματα σε συγκεκριμένο αριθμό επιχειρήσεων εντός καθορισμένης γεωγραφικής περιοχής δυνάμει νομοθετικής, κανονιστικής είτε διοικητικής πράξεως.

Σημειωτέον, ότι βάσει του ως άνω άρθρου στην έννοια του κράτους συμπεριλαμβάνεται πέραν της κεντρικής διοικήσεως και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, ο όρος δε «κρατικό μέτρο» ερμηνεύεται διασταλτικά ώστε σ' αυτόν να εμπίπτουν οιοσδήποτε μορφές δημοσίας παρεμβάσεως τόσο πραγματικών όσο και νομικών, περιλαμβάνουσες όλες τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, τις διοικητικές πράξεις, συμβάσεις και πρακτικές, υπουργικές αποφάσεις καθώς και κάθε θεσπιζόμενο από τις κρατικές αρχές μέτρο .

Κατ' άρθρο 106 παρ. 2 ΣΛΕΕ επιχειρήσεις οι οποίες είτε παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος είτε αποτελούν δημοσιονομικά μονοπώλια, υπόκεινται στην κοινοτική νομοθεσία και ειδικότερα στους κανόνες περί ανταγωνισμού, τηρουμένης της προϋπόθεσης ότι αφ' ενός δεν παρεμποδίζεται η ανατεθείσα σ' αυτές αποστολή και αφ'

ετέρου ότι δεν υφίσταται η ανάπτυξη των συναλλαγών επιδράσεις τέτοιες που να έρχονται σε αντίθεση με το κοινοτικό συμφέρον (Α. Μεταξάς σε Β. Χριστιανός:2012, σελ.585-7).

Η αρμοδιότητα περί του καθορισμού και της ακριβούς οριοθέτησης του περιεχομένου των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ανήκει στα κράτη μέλη, καθώς το ευρωπαϊκό δίκαιο δεν προβλέπει διαφορετικά, ενώ βασικοί παράγοντες για την διαμόρφωση των πολιτικών επιλογών των κρατών μελών αποτελούν οι επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές ανάγκες στο έδαφος τους, καθώς και η βούληση τους για την εξασφάλιση της αδιατάρακτης παροχής των υπηρεσιών αυτών στους πολίτες τους υπό προσιτούς όρους και τιμές.

Ακολουθώντας τις επιταγές του άρθρου 14 ΣΛΕΕ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στοχεύει στην αποτελεσματική παροχή των υπηρεσιών αυτών με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου και στην διασφάλιση τόσο του γεγονότος ότι δεν θα χαρακτηρίζονται ως υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται στο πλαίσιο ανταγωνιστικής αγοράς μη επιδιώκοντας τοιουτοτρόπως στόχους γενικού οικονομικού συμφέροντος όσο και του ότι δεν θα επηρεαστούν αρνητικά ανοικτές στον ανταγωνισμό αγορές.

Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση Ferring) σε περίπτωση καθ' ην μια κρατική παρέμβαση κατά βάση αποτελεί αντιπαροχή έναντι υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, των οποίων είναι υποχρεωτική η παροχή από τις δικαιούχους επιχειρήσεις και καθ' ο μέτρο η κρατική παρέμβαση αποκλείει την άντληση σημαντικής οικονομικής ωφέλειας από το χορηγούμενο πλεονέκτημα, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις ύπαρξης μέτρου κρατικής ενίσχυσης κατά τους ορισμούς του άρθρου 107 παρ.1 ΣΛΕΕ.

Τα κριτήρια τα οποία κατά την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση Altmark) απαιτείται όπως συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου να αποκλειστεί περίπτωση χορήγησης παρανόμων κρατικών ενισχύσεων συνίστανται στα κάτωθι, ήτοι η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να είναι κατ' ουσίαν επιφορτισμένη με την υποχρέωση παροχής σαφώς οριοθετημένης υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, η αντιστάθμιση δέον όπως δεν υπερβαίνει το προκύψαν επιπλέον κόστος εκ της παροχής των ανατεθειμένων υπηρεσιών, ενώ σε περίπτωση καθ' ην η επιλογή της επιχείρησης στην οποία και θα ανατεθεί η υποχρέωση για παροχή συγκεκριμένης ΥΓΟΣ δεν πραγματοποιείται μέσω ανοικτής διαδικασίας με σκοπό την σύναψη δημόσιας σύμβασης, δέον όπως το επίπεδο της επιτρεπόμενης αντιστάθμισης καθορίζεται επί τη βάση της ανάλυσης των

δαπανών οι οποίες θα συντελούνταν από μια μέση επιχείρηση έχουσα χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση.

Η απαγόρευση τυχόν υπεραντισταθμίσεων συμβάλλει στην εξασφάλιση της μη συνδρομής περίπτωσης νόθευσης ή απειλής νόθευσης του ανταγωνισμού μέσω της επιλεκτικής ενίσχυσης της ανταγωνιστικής θέσης της λήπτριας επιχειρήσεως, καθώς τυχόν υπεραντισταθμίσεις δύνανται να αποτελούν συγκεκριμένη μορφή χορήγησης κρατικών ενισχύσεων οι οποίες και ενέπιπταν στην απαγόρευση του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Υφίσταται δε και ο κίνδυνος όπως οι επιχειρήσεις – αποδέκτες ενισχύσεως κάνουν χρήση του προκύπτοντος από την υπέρβαση της αντισταθμίσεως κέρδους προκειμένου να χρηματοδοτούν άλλους τομείς της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, οποία είναι και η περίπτωση των σταυροειδών επιδοτήσεων μέσω των οποίων δύνανται να υιοθετηθούν αθέμιτες ανταγωνιστικές πρακτικές, όπως η επιθετική λιανική τιμολόγηση κάτω του κόστους για υποκείμενες στον ελεύθερο ανταγωνισμό υπηρεσίες.

Καθώς τα κριτήρια της νομολογίας Altmark είναι γενικής φύσεως, η Επιτροπή προέβη στην υιοθέτηση κανονιστικών κειμένων, τα οποία χαρακτηρίζονται ως «δέσμη ΥΓΟΣ» και περιλαμβάνουν: α) «την απόφαση ΥΓΟΣ», ήτοι την Απόφαση 842/2005 της Επιτροπής, δυνάμει της οποίας ορίζονται οι προϋποθέσεις εν τη συνδρομή των οποίων ορισμένα είδη αντισταθμίσεων για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας συνιστούν συμβιβάσιμες κρατικές ενισχύσεις κατά το άρθρο 106 παρ. 2 ΣΛΕΕ, απαλλάσσονται δε της υποχρέωσης περί προηγούμενης κοινοποίησεως αντισταθμίσεις πληρούσες τις εν λόγω προϋποθέσεις, β) «το πλαίσιο ΥΓΟΣ», το οποίο και περιλαμβάνει κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, η καταβολή της οποίας δεν χαίρει απαλλαγής εκ της υποχρέωσεως προηγούμενης κοινοποίησης και γ) την Οδηγία 2005/81/EK της Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων και για την οικονομική διαφάνεια εντός ορισμένων επιχειρήσεων η οποία και έχει κωδικοποιηθεί ως οδηγία 2006/111/EK της Επιτροπής, η οποία και θεσπίζει τόσο την υποχρέωση διασφάλισης της διαφάνειας των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ αρχών και δημοσίων επιχειρήσεων, η οποία αφορά σε κάθε δημόσια επιχείρηση, όσο και την υποχρέωση τήρησης χωριστών λογαριασμών σε επιχειρήσεις στις οποίες και έχει ανατεθεί ειδικό ή αποκλειστικό δικαίωμα ή στις οποίες έχει ανατεθεί η διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, για την οποία λαμβάνουν αντιστάθμιση, ασχέτως αν η αντιστάθμιση συνιστά κρατική ενίσχυση και οι οποίες ασκούν εν παραλλήλω και έτερη εμπορική δραστηριότητα.

Κατά τη Ανακοίνωση της 20^{ης} Νοεμβρίου 2007 της Επιτροπής διακρίνονται δύο περιπτώσεις υπηρεσιών γενικού συμφέροντος, ήτοι αφ' ενός οι ΥΓΟΣ αποτελούσες δραστηριότητες οικονομικού χαρακτήρα, παραδείγματος χάριν οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, μεταφορών έχουσες σαφή ευρωπαϊκή διάσταση και αφ' ετέρου οι υπηρεσίες μη οικονομικού χαρακτήρα, π.χ. η αστυνομία, η δικαιοσύνη και τα υποχρεωτικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης τα μη καλυπτόμενα από την ΣΛΕΕ (Α. Μεταξάς σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.6-10).

Την σημερινή εποχή παρατηρείται κύμα ιδιωτικοποιήσεων δημοσίων επιχειρήσεων και υπηρεσιών, οι οποίες δέον όπως έχουν στόχο αφ' ενός την διατήρηση και αφ' ετέρου την βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών, ενώ συνάμα χρησιμοποιούνται ως τρόπος αντιμετώπισης δημοσίων ελλειμμάτων εντός της επικράτειας κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να κριθεί δε μια διαδικασία ιδιωτικοποίησης συμβατή με την ευρωπαϊκή νομοθεσία απαιτείται όπως έχουν πρόσβαση σ' αυτήν όλα τα εν δυνάμει ενδιαφερόμενα μέρη, να διέπεται από καθεστώς διαφάνειας, η κατακύρωση αυτής να συντελείται στο πρόσωπο του μέρους με την υψηλότερη προσφορά, εν τέλει δε δέον όπως δεν εφαρμόζονται συνοπτικές διαδικασίες, αλλά τουναντίον απαιτείται να δίδεται ο απαιτούμενος χρόνος προς εκτίμηση τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού της εν λόγω επιχείρησης από τους εν δυνάμει αγοραστές (Α. Μεταξάς σε Β. Χριστιανός:2012, σελ.588).

5. ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Έτερη περίπτωση προβλεπόμενης κατηγορίας εκ του απαγορευτικού κανόνα της μη χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, την οποία προβλέπουν διατάξεις του παραγώγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά ο Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά κατηγορία.

Βάσει του άρθρου 89 της ΣΕΚ (νέου άρθρου 109 ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο έχει εξουσιοδοτήσει την Επιτροπή να εκδίδει κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορίες για ορισμένες οριζόντιες ενισχύσεις (υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της έρευνας και της ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της απασχόλησης και της κατάρτισης) και για τις ενισχύσεις που δεν υπερβαίνουν ορισμένο ποσό [Κανονισμός 994/98]. Πάνω σε αυτή τη βάση, ένας νέος Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία (ΓΚΑΚ) της Επιτροπής ενοποιεί σε ένα ενιαίο κείμενο και εναρμονίζει τους κανόνες απαλλαγής από την

κοινοποίηση που περιλαμβάνονταν προηγουμένως σε πέντε χωριστούς κανονισμούς, ενώ διευρύνει τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων που ικανοποιούν τα κριτήρια συμβατότητας που αναφέρονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ (άρθρο 107 § 3 ΣΛΕΕ) [Κανονισμός 800/2008].

Η απαλλαγή από την κοινοποίηση σημαίνει την αυτόματη έγκριση από την Επιτροπή των ενισχύσεων για ΜΜΕ, έρευνα, καινοτομία, περιφερειακή ανάπτυξη, εκπαίδευση, απασχόληση και κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Ο κανονισμός επιτρέπει επίσης τη χορήγηση ενισχύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, μέτρα ενίσχυσης για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, όπως ενισχύσεις για νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, ενισχύσεις για νεοσύστατες μικρές επιχειρήσεις σε ενισχυόμενες περιοχές και μέτρα για την αντιμετώπιση προβλημάτων όπως οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες στην εξεύρεση χρηματοδότησης. Ο ΓΚΑΚ εφαρμόζεται σε διαφανείς ενισχύσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας εκτός από την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, τη γεωργία και τον άνθρακα. Επιτρέποντας στα κράτη μέλη να χορηγούν τις παραπάνω ενισχύσεις χωρίς προηγούμενη ανακοίνωση στην Επιτροπή, ο κανονισμός ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να εστιάζουν τους κρατικούς πόρους που έχουν στη διάθεσή τους σε ενισχύσεις που πραγματικά ωφελούν τη δημιουργία απασχόλησης, την προστασία του περιβάλλοντος και την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας. Εξάλλου, ένα προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης στήριξε την πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης των ετών 2009 έως 2011 [Ανακοινώσεις της Επιτροπής 2009/C 83/01 και 2011/C 6/05].

Ο Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία (ΓΚΑΚ) είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) δεδομένου ότι προβλέπει ειδικούς κανόνες για επενδυτικές ενισχύσεις και ενισχύσεις στην απασχόληση που απευθύνονται αποκλειστικά στις ΜΜΕ. Εξάλλου, και τα 26 μέτρα που περιλαμβάνει βρίσκονται στη διάθεση των ΜΜΕ, πράγμα που επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνοδεύουν τις ΜΜΕ κατά τις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής τους. Ο ΓΚΑΚ επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν διάφορους τύπους ενισχύσεων υπέρ της απασχόλησης μέχρι ορισμένα ανώτατα όρια, χωρίς προηγούμενη ανακοίνωση στην Επιτροπή, ειδικότερα στις επιλέξιμες περιοχές για την περιφερειακή ενίσχυση, στις ΜΜΕ και για λόγους κοινωνικής πολιτικής, δηλ. για την πρόσληψη μειονεκτούντων εργαζομένων. Επιτρέπει επίσης στα κράτη μέλη να χορηγούν σε εταιρείες ενισχύσεις γενικής και ειδικής εκπαίδευσης το ύψος των οποίων θα ανέρχεται συνολικά μέχρι το 80% των επιλέξιμων δαπανών. Ένας ειδικός κανονισμός εφαρμόζεται σε

διαφανείς ενισχύσεις που χορηγούνται σε μικρές και μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις (αγροκτήματα) οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων [Κανονισμός 1857/2006]. Ένας άλλος κανονισμός της Επιτροπής ρυθμίζει την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος [Κανονισμός 360/2012].

Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις ορίζουν τα κριτήρια που εφαρμόζει η Επιτροπή κατά την αξιολόγηση του συμβιβάσιμου των μέτρων αυτών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 87, παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ (άρθρου 107 § 3 ΣΛΕΕ). Εξάλλου, οι ενισχύσεις επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων περιλαμβάνονται στον ΓΚΑΚ.

Στο πλαίσιο των υφιστάμενων κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις για την διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, τα κράτη μέλη δύνανται να χορηγούν ενισχύσεις σε εταιρείες που δικαιολογούνται ιδίως για λόγους περιφερειακής ή κοινωνικής πολιτικής, λόγω της ανάγκης να ληφθεί υπόψη ο επωφελής ρόλος των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για την οικονομία, ή ακόμη, κατ' εξαίρεση, επειδή κρίνεται σκόπιμο να διατηρηθεί μία ανταγωνιστική διάρθρωση της αγοράς, όταν η εξαφάνιση ορισμένων επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει σε μονοπωλιακή ή αυστηρά ολιγοπωλιακή κατάσταση.

Νέες κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος επιτρέπουν στα κράτη μέλη να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της συμπαραγωγής, για την εξοικονόμηση ενέργειας και για μειώσεις των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Το νέο κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χορηγούν ενισχύσεις που προορίζονται ειδικά για τις ΜΜΕ και ευνοούν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και την καινοτομία σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της στρατηγικής της Λισαβόνας (ΜΟΥΣΗΣ:2011).

Ως ελέχθη τα συγκεκριμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων δύνανται να χορηγηθούν αμέσως από το κράτος μέλος χωρίς να λάβει χώρα προηγούμενη κοινοποίηση του μέτρου προς την Επιτροπή, απαιτείται μόνο η ενημέρωση της Επιτροπής με την χρήση ενός απλού ενημερωτικού δελτίου και αφού έχει ήδη χορηγηθεί η ενίσχυση. Ο ΓΚΑΚ δε, τυγχάνει εφαρμογής σε χορηγούμενες εκ μέρους των κρατών μελών και όχι εκ μέρους της Επιτροπής

ενισχύσεων, οι επιχειρήσεις δε που επιθυμούν όπως λάβουν ενίσχυση καλούνται να απευθυνθούν στις δημόσιες σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο αρχές, ενώ τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται όπως προβαίνουν στην παροχή λιγότερων και περισσότερο στοχοθετημένων ενισχύσεων, οι οποίες στόχο έχουν την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης (Α. Νικολαΐδου σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.11).

Σημειωτέον ότι η έκδοση από την Επιτροπή κατευθυντήριων γραμμών βάσει των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, υποδεικνύει στα κράτη μέλη τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται αυτή να προβεί στην άσκηση της διακριτικής ευχέρειας την οποία διαθέτει κατά την αξιολόγηση ήδη υφιστάμενων και νέων ενισχύσεων. Οι ως άνω κατευθύνσεις καίτοι δεν είναι υποχρεωτικές για τα Δικαστήρια, συντελούν στην διασφάλιση ενός καθεστώτος διαφάνειας και ασφάλειας δικαίου. Επιπροσθέτως, δυνάμει αυτών συντελείται ερμηνεία του πρωτογενούς δικαίου από την Επιτροπή, ενώ αυτή αυτοδεσμεύεται κατά την διαδικασία εκτίμησης και ελέγχου των χορηγούμενων κρατικών ενισχύσεων (Α. Μεταξάς σε Β. Χριστιανός:2012, σελ. 603).

6. ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ

-ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 108 παρ. 3 ΣΛΕΕ προκειμένου να είναι νόμιμο ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης δέον όπως αυτό γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή από το εν λόγω κράτος μέλος, ενώ το κράτος καλείται όπως απόσχει από την θέση σε εφαρμογή της εξατομικευμένης ενίσχυσης μέχρις ότου η Επιτροπή προβεί στην έγκριση αυτής.

Εξαιρέσεις εκ του καθεστώτος αυτού αποτελούν, ως ελέχθη, οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, οι εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής κατά Κατηγορία και οι ενισχύσεις οι οποίες ενώ δεν εμπίπτουν στα κριτήρια της νομολογίας Altmark συνιστούν μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος. Ενισχύσεις εμπίπτουσες στο άρθρο 107 παρ. 1, αλλά μη εμπίπτουσες στις ως άνω εξαιρέσεις, δέον όπως γνωστοποιούνται στην Επιτροπή, προκειμένου να αποφύγουν να χαρακτηριστούν ως παράνομες και να επιφέρουν τις συνέπειες που προβλέπει ο Κανονισμός ΕΕ 659/1999 του Συμβουλίου, ο οποίος εξειδικεύει τις προβλέψεις του άρθρου 108 ΣΛΕΕ.

Κατά τον ως άνω Κανονισμό παράνομες θεωρούνται τόσο οι ενισχύσεις οι οποίες τέθηκαν σε εφαρμογή χωρίς να λάβει χώρα το στάδιο γνωστοποίησης στην Επιτροπή όσο και αυτές που ναι μεν έλαβε χώρα το ως άνω στάδιο, αλλά τέθηκαν σε εφαρμογή πριν την

έγκριση αυτής. Τον χαρακτήρα των παρανόμων ενισχύσεων λαμβάνουν και οι ενισχύσεις οι οποίες εγκρίθηκαν, αλλά εν συνεχεία παραβιάστηκαν οι όροι αυτών. Η Επιτροπή έχει την δυνατότητα όπως λάβει προσωρινά μέτρα, ήτοι να διατάξει την αναστολή είτε την ανάκτηση της ενίσχυσης κατ' άρθρο 11 του ως άνω Κανονισμού. Άμεση συνέπεια για μέτρο ενίσχυσης το οποίο έχει κριθεί παράνομο, είναι η ανάκτηση αυτού, η οποία και εκτελείται βάσει της εθνικής νομοθεσίας του εκάστοτε κράτους μέλους κατ' άρθρο 14 του Κανονισμού. Η μόνη εξαίρεση που προβλέπεται από την υποχρέωση ανάκτησης του μέτρου συνιστά η επίκληση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία και τυγχάνει συσταλτικής εφαρμογής, ενώ η προθεσμία παραγραφής για τυχόν ανάκτηση είναι δέκα έτη.

Ο ως άνω Κανονισμός περιέχει ιδιαίτερη πρόβλεψη, δυνάμει της οποίας η Επιτροπή έχει την δυνατότητα όπως προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά συγκεκριμένου κράτους μέλους το οποίο και αποφεύγει να συμμορφωθεί με ληφθείσα απόφαση επί παράνομης κρατικής ενίσχυσης.

Σημειωτέον, ότι το στάδιο εξέτασης των κρατικών ενισχύσεων συνιστά μια διαδικασία η οποία λαμβάνει χώρα μεταξύ δύο κύριων μερών, ήτοι της Επιτροπής και του εν λόγω κράτους μέλους, ενώ ο δικαιούχος δεν αποτελεί κύριο παράγοντα αυτής παρ' ότι του παρέχεται η δυνατότητα όπως λαμβάνει γνώση της σχετικής αλληλογραφίας, η παρέμβαση δε τρίτων μερών είναι περιορισμένη, δύνανται βέβαια όπως καταγγείλουν και διατυπώσουν τις απόψεις τους κατά την επίσημη διαδικασία.

Εκτός του ως Κανονισμού υφίστανται και έτερα διαδικαστικά κείμενα τα οποία παρέχουν διευκρινίσεις σχετικά με την ακολουθούμενο καθεστώς ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Σημαντικός στην ακολουθούμενη διαδικασία είναι ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων για την λήψη μέτρων κατά παράνομων ενισχύσεων και για την επιτυχή ανάκτηση αυτών κατόπιν σχετικής απόφασης της Επιτροπής (Στ. Δρακάκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.48-49).

Η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ως τούτο έχει διαφανεί εκ των ανωτέρω εκτεθέντων, διαφέρει ανάλογα του εάν πρόκειται για ήδη υφιστάμενες είτε για νέες κρατικές ενισχύσεις, καθώς για τις ήδη υφιστάμενες κρατικές ενισχύσεις εφαρμογής τυγχάνει το άρθρο 108 παρ. 1 και 2 ΣΛΕΕ, ενώ για τις νέες ενισχύσεις εφαρμοστέο είναι το άρθρο 108 παρ. 2 και 3 ΣΛΕΕ.

Υφιστάμενες θεωρούνται οι κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες είχαν ήδη τεθεί σε εφαρμογή σε χρόνο προγενέστερο της ένταξης του εν λόγω κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και εκείνες που ενώ είχαν θεσπισθεί σε χρόνο προγενέστερο της εντάξεως άρχισαν να εφαρμόζονται αφού το συγκεκριμένο κράτος μέλος αποτέλεσε κράτος μέλος της Ε.Ε. Για

την συγκεκριμένη κατηγορία κρατικών ενισχύσεων υφίσταται πρόβλεψη στην ενωσιακή νομοθεσία περί ενός καθεστώτος συνεχούς εκ των υστέρων ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, τα κράτη μέλη δε υποχρεούνται όπως υποβάλλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκθεση κατ' έτος, όπου και της παρέχουν ενημέρωση για τα υφιστάμενα στην επικράτεια τους μέτρα κρατικών ενισχύσεων. Άμα τη κοινοποίηση των προς χορήγηση μέτρων και την λήψη θετικής απόφασης από την Επιτροπή, τότε τα μέτρα αυτά θεωρούνται υφιστάμενες κρατικές ενισχύσεις.

Σε περίπτωση δε καθ' ην κρίνει η Επιτροπή ότι υφιστάμενη κρατική ενίσχυση χαρακτηρίζεται ως ασυμβίβαστη με την Κοινή Αγορά, έχει την δυνατότητα όπως υποβάλει αιτιολογημένη πρόταση περί της κατ' ουσίαν τροποποίησης του μέτρου ενίσχυσης, της επιβολής ορισμένων όρων είτε ακόμα και την κατάργηση του μέτρου αυτού εντός της ταχθείσας στο κράτος μέλος προθεσμίας, το οποίο κράτος και υποχρεούται όπως συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Επιτροπής. (Α. Μεταξάς σε Β. Χριστιανός: 2012 σελ. 607-8).

Σημειωτέον ότι εφαρμογής κατά το στάδιο υλοποίησης της ληφθείσας από την Επιτροπή απόφασης ανάκτησης τυγχάνουν, Ως ελέχθη, οι εθνικές διατάξεις και υφιστάμενες διαδικασίες του εν λόγω κράτους μέλους, υπό την αναγκαία προϋπόθεση ότι δεν παρακωλύουν την κατ' ουσίαν και χωρίς καθυστερήσεις εφαρμογή της ληφθείσας από την Επιτροπή απόφασης, ενώ λαμβάνεται υπ' όψιν και το κοινό συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Α. Μεταξάς σε Β. Χριστιανός:2012, σελ.610-11).

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Λόγω της τεχνολογικής προόδου, η οποία σήμερα συντελείται με ιδιαίτερα γοργούς ρυθμούς, είναι αναγκαία η όσο το δυνατό ευρύτερη οριοθέτηση της έννοιας των τηλεπικοινωνιών, ώστε να συμπεριληφθούν μελλοντικά τεχνολογικά επιτεύγματα. Το κράτος διαδραμάτιζε ιστορικά καίριο ρόλο στον εξεταζόμενο τομέα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και στην χώρα μας την Ελλάδα, όπου υφίσταντο κρατικά μονοπώλια εταιρειών παροχής τηλεφωνικών και τηλεγραφικών υπηρεσιών, καθεστώς που άρχισε να μεταβάλλεται αρχής γενομένης από την δεκαετία του 1980 με την μερική ή ολική ιδιωτικοποίηση των παραδοσιακών παρόχων και τον συντονισμό εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της συγκεκριμένης αγοράς των τηλεπικοινωνιών, με την δημιουργία του εφαρμοζόμενου σε όλα τα κράτη μέλη εκ του έτους 2003 κανονιστικού πλαισίου. Με την

συνακόλουθη δημιουργία κοινής αγοράς οι καταναλωτές αποκτούν πρόσβαση σε χαμηλότερες τιμές και νέες τεχνολογίες, διασφαλίζεται δε και η άνευ στρεβλώσεων του ανταγωνισμού ανάπτυξη της αγοράς.

Η παρατηρούμενη ιδιωτικοποίηση παραδοσιακών φορέων δεν συνεπάγεται βέβαια και την απουσία φαινομένων κρατικής παρέμβασης. Κατά τις προस्ताγές της Αναμόρφωσης των Τηλεπικοινωνιών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υφίστανται πλέον νέα δικαιώματα για τους καταναλωτές, περισσότερες επιλογές, μεγαλύτερη ασφάλεια, ανακατανομή του ραδιοφάσματος με νέους κανόνες, ανεξάρτητοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, ενώ προβλέπεται και η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Αγοράς Τηλεπικοινωνιών.

Σημαντικός κρίνεται ο ρόλος της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού όσον αφορά την επίβλεψη εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού, την αντιμετώπιση αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών, την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης των παρόχων τηλεπικοινωνιών, καθώς την αντιμετώπιση μη συμβατών με τα άρθρα 106 και 107 ΣΛΕΕ κρατικών ενισχύσεων. Ιδιαίτερης προσοχής τυγχάνει ο τομέας της ευρυζωνικότητας, στον οποίο και λαμβάνεται μέριμνα ότι τυχόν χορηγούμενα μέτρα κρατικών ενισχύσεων καλύπτουν κατ' ουσίαν αδυναμίες της αγοράς, ενώ δεν αποθαρρύνουν επίδοξους εναλλακτικούς παρόχους από το να προβούν σε επενδύσεις σ' αυτόν. Δυνάμει δε της Ψηφιακής Ατζέντας 2010-2020 ο συγκεκριμένος τομέας, ήτοι ο τομέας των ευρυζωνικών δικτύων συνιστά κύριο πολιτικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δύναται επίσης όπως συμβάλλει στην αντιμετώπιση της παρατηρούμενης οικονομικής κρίσης με την επίτευξη βραχυπρόθεσμης οικονομικής ανάκαμψης και μεταγενέστερα έτερων οικονομικών πλεονεκτημάτων.

Το 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε συγκεκριμένα μέτρα τα οποία και τίθενται επ' ωφελεία της εξάπλωσης των ευρυζωνικών δικτύων με την έκδοση σχετικών Κατευθυντήριων Γραμμών (2009/C 235/04) περί της εφαρμογής κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, στους οποίους περιλαμβάνονται κριτήρια για το αιτιολογημένο των προς λήψη μέτρων. Οι συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές συνιστούν ένα με ευκρίνεια διατυπωμένο κανονιστικό κείμενο, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη όπως προβούν σε εξάπλωση των ευρυζωνικών δικτύων στην επικράτεια τους, συμπεριλαμβανομένων και των δικτύων Νέας Γενιάς, με αύξηση των συντελούμενων επενδύσεων. Η παρέμβαση δε των κρατών μελών διά της χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων δέον όπως συνιστά την έσχατη λύση, ήτοι να λαμβάνεται μόνο σε περίπτωση καθ' ην δεν δύνανται να ληφθούν άλλα μέτρα τα οποία και εκ της φύσης τους προκαλούν μικρότερες στρεβλώσεις στο ενυπάρχον

καθεστώς ανταγωνισμού (Χρ. Σαραντίδου σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.77-79).

Ως ήδη έχει λεχθεί και κατά τις προस्ताγές των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά ένθερμο υποστηρικτή της ευρείας διαθεσιμότητας των ευρυζωνικών υπηρεσιών για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, όπως προβλέπει και η στρατηγική της Λισαβόνας, καθώς αυτές οι υπηρεσίες δύνανται όπως συμβάλουν στην αειφόρο οικονομική ανάπτυξη. Η κρατική παρέμβαση δε μέσω κρατικών ενισχύσεων δύναται όπως διορθώσει αδυναμίες της αγοράς, συμβάλλοντας στην επίτευξη περισσότερο επιθυμητών και δίκαιων αποτελεσμάτων εντός αυτής, μια καλά στοχευμένη δε κρατική παρέμβαση στον τομέα των ευρυζωνικών συνδέσεων μπορεί να επιδράσει θετικά στην μείωση του ψηφιακού χάσματος μεταξύ των περιφερειών ή των περιοχών μιας χώρας στις οποίες παρέχονται οικονομικά προσιτές και ανταγωνιστικές ευρυζωνικές υπηρεσίες από τις περιοχές της χώρας αυτής που στερούνται αυτής της δυνατότητας. Δέον όπως διασφαλιστεί τόσο ότι δεν θα αποκλειστούν μέσω των λαμβανόμενων μέτρων κρατικών ενισχύσεων έτερες πρωτοβουλίες της αγοράς στον τομέα των ευρυζωνικών συνδέσεων, όσο και η επίτευξη του στόχου τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων να οδηγήσουν σε υψηλότερο επίπεδο ευρυζωνικής κάλυψης και διείσδυσης είτε στην επίτευξη αυτών με γοργότερους ρυθμούς απ' ότι αυτό θα συνέβαινε χωρίς την ενίσχυση τηρουμένης της δεσμεύσεως ότι οι θετικές επιπτώσεις των ενισχύσεων θα αντισταθμίζουν τις αρνητικές όσον αφορά την στρέβλωση του ανταγωνισμού (Εισαγωγή Κοινοτικών Κατευθυντήριων Γραμμών 2009/C 235/04).

Σε περίπτωση καθ' ην σε μια αγορά δεν παρέχεται επαρκής ευρυζωνική κάλυψη ή οι συνθήκες πρόσβασης δεν είναι ικανοποιητικές, οι κρατικές ενισχύσεις δύνανται όπως διαδραματίσουν χρήσιμο ρόλο, διορθώνοντας αδυναμίες της αγοράς και συμβάλλοντας στην επίτευξη στόχων ισότητας, ήτοι στην βελτίωση της πρόσβασης σε ένα ουσιώδες μέσο επικοινωνίας και συμμετοχής στην κοινωνία, βελτιώνοντας τοιουτοτρόπως την κοινωνική και εδαφική συνοχή. Η Επιτροπή δε προβαίνει στην κάτωθι διάκριση όσον αφορά στις περιοχές στις οποίες δεν υφίσταται ευρυζωνική υποδομή ή είναι απίθανο να αναπτυχθεί αυτή στο άμεσο μέλλον, τις οποίες και κατατάσσει υπό τον όρο «λευκές περιοχές», στις περιοχές στις οποίες δραστηριοποιείται μόνο ένας φορέας ευρυζωνικού δικτύου, τις οποίες και κατατάσσει υπό τον όρο «γκρίζες περιοχές» και τέλος στις περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνται τουλάχιστον δύο ή περισσότεροι πάροχοι ευρυζωνικών δικτύων, τις οποίες και κατατάσσει ως «μαύρες περιοχές».

Σημειωτέον, ότι την 1.6.2012 εγκαινιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημόσια διαβούλευση σχετικά με την αναθεώρηση των Κατευθυντήριων Γραμμών για την εφαρμογή

των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων στην ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων. Στόχο της Επιτροπής αποτελεί η προσαρμογή των παραπάνω Κατευθυντηρίων Γραμμών στις προτεραιότητες της στρατηγικής «Ψηφιακή Ατζέντα» της Ευρωπαϊκής Ένωση, ενώ οι προτεινόμενες από αυτής αλλαγές, συνάδουν με το γενικότερο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων και αποσκοπούν να διασφαλίσουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ευρυζωνικότητας διευκολύνουν τις επενδύσεις, σε όσες περιπτώσεις δεν υπάρχει ανταπόκριση από την ιδιωτική πρωτοβουλία και ταυτόχρονα εξυπηρετούνται στόχοι κοινού Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Οι ενδιαφερόμενοι δε μπορούσαν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των προτάσεων της Επιτροπής μέχρι την 01.09.2012, ενώ το σχέδιο των υπό διαβούλευση Κατευθυντηρίων Γραμμών είχε αναρτηθεί στον επίσημο δικτυακό τόπο της Επιτροπής.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

Α)Χαρακτηριστικό παράδειγμα κατά το οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήλθε αντιμέτωπη με θέμα κρατικής ενίσχυσης και λήπτη αυτής παραδοσιακό τηλεπικοινωνιακό πάροχο, συνιστά η περίπτωση κατά την οποία εξετάσθη από την Επιτροπή απόφαση «C2/06, πρώην N 405/05» το κατά πόσον η συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στο κόστος της εθελούσιας εξόδου υπαλλήλων από τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος συνιστά κρατική ενίσχυση. Εξετάσθηκε τόσο το κατά πόσον ήταν αναγκαία η λήψη του εν λόγω μέτρου, όσο και η αναλογικότητα αυτού, υφίσταντο δε αμφιβολίες περί της υπέρβασης από το αναγκαίο μέτρο της προσφερόμενης στον συγκεκριμένο τηλεπικοινωνιακό πάροχο οικονομικής στήριξης, με σκοπό αυτός να απαλλαγεί από τα υπολογιζόμενα κόστη τα οποία και θα συνεπάγονταν η παροχή υψηλότερων πλεονεκτημάτων σε υπαλλήλους με καθεστώς οιονεί δημοσίου υπαλλήλου. Κατά την απόφαση της Επιτροπής το εξεταζόμενο μέτρο εμπίπτει στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης, συνιστά δε κρατική ενίσχυση η οποία πληροί τις προϋποθέσεις περί συμβατότητας του μέτρου κατ' άρθρο 107 ΣΛΕΕ.

Το εν λόγω μέτρο το οποίο προέβλεπε την εθελούσια συνταξιοδότηση υπαλλήλων του παρόχου αυτού κρίθηκε ως αναγκαίο μέτρο, το οποίο θα συνέβαλε στην διαδικασία περαιτέρω ιδιωτικοποίησης του, συνακόλουθα δε υφίστατο βελτίωση η ελληνική αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς θα μειώνονταν τα εμπόδια εισόδου στην αγορά νέων παρόχων και μακροπρόθεσμα θα βίωναν οφέλη οι τελικοί χρήστες, ήτοι οι πολίτες.

Ως ενδεδειγμένο κρίθηκε το συγκεκριμένο μέτρο, καθώς συνιστούσε την μόνη διέξοδο περί πρόωρης αποχώρησης σημαντικού αριθμού εργαζομένων, η συνεισφορά δε του

Δημοσίου αποζημίωνε τον συγκεκριμένο πάροχο μόνο για το κόστος της μονιμότητας και των υψηλών μισθών, ενώ δεν προέβαινε σε κάλυψη των συνταξιοδοτικών ελλειμμάτων και των ήδη γεγενημένων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων του παρόχου αυτού.

Β) Χαρακτηριστική απόφαση για την ιδιαιτερότητα της Ελλάδας, τόσο ως προς τις επικρατούσες συνθήκες όσο και για την γεωμορφολογία αυτής, συνιστά η απόφαση της Επιτροπής Ν201/2006 περί της «Ανάπτυξης της ευρυζωνικής πρόσβασης σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές». Το ελληνικό κράτος πρότεινε την λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τα οποία θα χρησιμοποιούσε πόρους από τα διαρθρωτικά ταμεία καθώς και εθνική χρηματοδότηση προκειμένου να στηρίξει την ανάπτυξη και εγκατάσταση ευρυζωνικών δικτύων σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, οι οποίες δύνανται να χαρακτηριστούν ως «υποεξυπηρετούμενες περιοχές» της Ελλάδας, ούτως ώστε οι επιχειρήσεις που παρέχουν ευρυζωνική πρόσβαση να μπορούν να προσφέρουν λιανικές ευρυζωνικές υπηρεσίες σε τελικούς χρήστες σε προσιτές τιμές. Σύμφωνα δε με τους καθοριζόμενους στόχους σε διάφορες κοινοτικές, παραδείγματος χάριν «Πρωτοβουλία i10» της Επιτροπής, η Ελληνική κυβέρνηση προέκρινε ότι το εν λόγω μέτρο κατέτεινε στην ενίσχυση της εδαφικής συνοχής διά της αποτροπής της δημιουργίας ευρυζωνικού ψηφιακού χάσματος μεταξύ των τοπικών κοινωνικών και των επιχειρήσεων που μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες με ανταγωνιστικές αγοραίες τιμές και εκείνων που δεν έχουν αυτήν την δυνατότητα. Το ως άνω μέτρο είχε δύο άξονες, ήτοι τον άξονα της προσφοράς, δυνάμει του οποίου θα παρέχονταν χρηματοδότηση σε παρόχους ευρυζωνικών υπηρεσιών σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές της Ελλάδας για παροχή υπηρεσιών ευρυζωνικής πρόσβασης, καθώς και τον άξονα της ζήτησης, όπου θα χρηματοδοτούνταν ενέργειες για την τόνωση της ζήτησης ως συμπληρωματική δράση σε σχέση με την προσφορά υπηρεσιών ευρυζωνικής πρόσβασης.

Η Επιτροπή επεσήμανε στην απόφαση της ότι το προς λήψη μέτρο απέβλεπε στην διασφάλιση της ευρείας διαθεσιμότητας και χρήσης ευρυζωνικών υπηρεσιών υψηλής ταχύτητας σε περιοχές οι οποίες υποεξυπηρετούνταν και όπου δεν υπήρχε προοπτική κάλυψης υπό εμπορικούς όρους τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Σύμφωνα με την Επιτροπή η εξέταση της συμβατότητας του συγκεκριμένου μέτρου κρατικής ενίσχυσης με την κοινή αγορά στηριζόταν απευθείας στο πρώην άρθρο 87 παρ. 3 εδάφιο γ' ΣυνΘΕΚ και νυν άρθρο 107 ΣΛΕΕ, ενώ έκρινε σκόπιμο να υπενθυμίσει ότι η Ελλάδα χαρακτηριζόταν τότε ως η χώρα με την χαμηλότερη επικάλυψη και διείσδυση της ευρυζωνικότητας στην τότε Ευρωπαϊκή Ένωση των 15. Η συγκεκριμένη δε κατάσταση της

χώρας οφειλόταν εν μέρει στα ιδιάζοντα τοπογραφικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής επικράτειας, η οποία και συμπεριλαμβάνει κατεσπαρμένους νησιώτικους πληθυσμούς και αγροτικές περιοχές, με την παροχή δε της χρηματοδοτικής στήριξης σε υποεξυπηρετούμενες περιφέρειες της Ελλάδας οι ελληνικές αρχές απέβλεπαν στην επίτευξη βάσιμων στόχων συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης.

Στην απόφαση της η Επιτροπή έκρινε ότι το προτεινόμενο εξατομικευμένο μέτρο κρατικής ενίσχυσης ήταν το κατάλληλο μέτρο, παρείχε τα κατάλληλα κίνητρα στις επιχειρήσεις, ήταν αναλογικό, ενώ οι στρεβλώσεις που συνεπαγόταν για τον ανταγωνισμό και οι συνέπειες που αναμενόταν να έχει στις συναλλαγές θεωρούνταν περιορισμένες, συνεπεία των ανωτέρω ο αντίκτυπος του κρίθηκε θετικός και άρα οι ενισχύσεις τις οποίες αυτό περιλάμβανε συμβιβάσιμες με το άρθρο 87 παρ. 3 εδάφιο γ' ΣυνθΕΚ.

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Α) ΤΟΜΕΑΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Καίτοι η Συνθήκη της Ρώμης καθιέρωσε την νομική βάση για την δημιουργία μιας κοινής πολιτικής μεταφορών, το ρυθμιστικό πεδίο αυτής περιορίστηκε στις οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές και την ναυσιπλοΐα, ενώ δόθηκε στο Συμβούλιο των Υπουργών η εξουσία όπως προστεθούν μεταγενέστερα, κατόπιν συμφωνίας οι τομείς των θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών.

Όσον αφορά τον τομέα των αεροπορικών μεταφορών το Συμβούλιο επικεντρωνόταν κυρίως σε ποικίλα τεχνικά θέματα, όπως τα πιστοποιητικά μείωσης θορύβων των αεροσκαφών, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε στόχο ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 το κρίσιμο ζήτημα της λειτουργίας της αγοράς (Lavdas & Mendrinou: 1999, σελ. 89). Κατά την δεκαετία του 1990 αρκετά κράτη μέλη ήρθαν αντιμέτωπα με την προοπτική της μερικής ιδιωτικοποίησης των αεροπορικών παρόχων τους καθώς λόγω έντονων διεθνών ανταγωνιστικών πιέσεων κρίθηκε αναγκαία η αναδιάρθρωση αυτών. Η απελευθέρωση δε του τομέα των αερομεταφορών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης επετεύχθη μέσω τριών πακέτων οδηγιών και κανονισμών, μέχρι δε το έτος 1994 περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη είχαν υποβάλει προτάσεις στην Επιτροπή περί εγκρίσεως πακέτων για την διάσωση προβληματικών αεροπορικών εταιρειών. Μεταξύ άλλων η περίπτωση των Ολυμπιακών Αερογραμμών έδωσε στην Επιτροπή την ευκαιρία διασαφήνισης σημείων των σχετικών

κανόνων και επέκτασης της συνδυασμένης εφαρμογής τους τόσο στην φιλελευθεροποίηση, όσο και στην προώθηση συμφωνιών διάσωσης (Lavdas & Mendrinou: 1999, σελ. 90).

Εκ των προαναφερθέντων τριών πακέτων οδηγιών και κανονισμών το πρώτο λήφθηκε το έτος 1987 και περιλάμβανε τις οδηγίες 87/601/EK και 87/602/EK, το δεύτερο λήφθηκε το έτος 1990 και περιλάμβανε τους Κανονισμούς 2342/1990, 2343/1990 και 2344/1990, ενώ το τρίτο πακέτο το οποίο λήφθηκε το έτος 1992 περιλάμβανε τους Κανονισμούς 2407/1992, 2408/1992 και 2409/1992.

Η προσπάθεια για απελευθέρωση του συγκεκριμένου τομέα ήταν αρχικώς περιορισμένης έκτασης, καθώς οι κοινοτικοί αερομεταφορείς έχοντας έγκυρη άδεια εκμετάλλευσης είχαν πρόσβαση στις τακτικές ενδοκοινοτικές αερογραμμές υπό ορισμένους περιορισμούς στην εκτέλεση των δρομολογίων και στην χωρητικότητα, περιορισμοί οι οποίοι καταργήθηκαν πλήρως την 1^η Απριλίου 1997, υπό το σχέδιο απελευθέρωσης «Ανοικτοί Ουρανοί», το οποίο και μεριμνούσε για την ελεύθερη πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορών στις μεταφορές επιβατών και εμπορευμάτων τόσο διακρατικά όσο και εντός της επικράτειας έκαστου κράτους μέλους. Το ως άνω γεγονός συνετέλεσε στην αύξηση του ανταγωνισμού ενδοενοσιακά, δι' ον λόγον κατέστη επιτακτικότερη η ανάγκη περί ύπαρξης ενός αυστηρότερου καθεστώτος περί ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, συνεπώς δε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε την εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης και στον εν λόγω τομέα, ήτοι τον τομέα των αεροπορικών μεταφορών.

Κατά τα τελευταία χρόνια επήλθαν σημαντικές εξελίξεις στην ευρωπαϊκή αγορά αερομεταφορών, ήτοι αφ' ενός η εμφάνιση νέων εταιριών κοινοτικού μεγέθους, οι οποίες μέσω της δομής χαμηλούς κόστους που διαθέτουν, δύνανται όπως παρέχουν ιδιαίτερα ανταγωνιστικές τιμές στους καταναλωτές και αφ' ετέρου η παρατηρούμενη δράση των αερολιμένων περί προσέλκυσης νέων αεροπορικών συνδέσεων.

Την 16^η Νοεμβρίου 1994, υιοθετήθηκαν οι πρώτες Κοινοτικές Κατευθύνσεις, βάσει των οποίων θα καθοριζόταν η ακολουθούμενη πολιτική στον εν λόγω τομέα. Οι ως άνω Κατευθύνσεις στόχευαν στην εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους αερομεταφορείς και ρύθμιζαν σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα τους όρους χορήγησης κρατικών ενισχύσεων στις αεροπορικές εταιρίες. Κατά τις επιταγές τους, χορηγούμενες ενισχύσεις περί αναδιάρθρωσης αεροπορικών εταιριών χορηγούνται άπαξ, ενώ απαγορεύεται η χορήγηση ενίσχυσης για δεύτερη συνεχόμενη φορά. Υιοθετήθηκε δε και το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή προκειμένου να διαπιστωθεί το κατά πόσον η δημόσια συμμετοχή συνιστά κρατική ενίσχυση, καθώς μέτρα μη χαρακτηριζόμενα ως ενίσχυσης εκφεύγουν της θεσπισθείσας απαγόρευσης του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

Επίσης, τίθενται σημαντικοί περιορισμοί ως προς την δυνατότητα χορήγησης άμεσων ενισχύσεων εκμετάλλευσης στοχευουσών στην υποστήριξη των παρεχόμενων αεροπορικών υπηρεσιών με την κάλυψη των λειτουργικών ζημιών τους, ενισχύσεις δυνάμενες όπως κριθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά μόνο εάν αποτελούν υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας ή ενίσχυση κοινωνικής φύσεως.

Σημαντική για το μέλος του τομέα των αερομεταφορών στάθηκε η ληφθείσα απόφαση στην υπόθεση της Ryanair (Απόφαση 2004/393/EK) , η οποία και επηρέασε τις Κατευθύνσεις του επόμενου έτους 2005. Βάσει της ως άνω αποφάσεως, κρίνονται επιτρεπτές, βάσει συγκεκριμένων προϋποθέσεων, ενισχύσεις οι οποίες διευκολύνουν την ανάπτυξη νέων αερογραμμών, παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων εταιριών «χαμηλού κόστους» δραστηριοποιούμενων σε περιφερειακούς αερολιμένες, ενώ λαμβάνεται ταυτοχρόνως ιδιαίτερη μέριμνα για την διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλους τους παρόχους με ταυτόχρονη διασφάλιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Δυνάμει των Κατευθύνσεων του 2005 οι χορηγούμενες ενισχύσεις, οι οποίες και εμπίπτουν στην υποχρέωση κοινοποίησης τους στην Επιτροπή, δέον όπως αφορούν σε περιφερειακούς αερολιμένες, να τυγχάνουν εφαρμογής μόνο σε περίπτωση καθ' ην πρόκειται για έναρξη νέων δρομολογίων ή νέων συχνοτήτων, αποβλέποντας ταυτόχρονα στην αποζημίωση του πρόσθετου κόστους της έναρξης νέων γραμμών. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι η διάρκεια της χορηγούμενης ενίσχυσης δεν δύναται όπως υπερβεί τα τρία έτη, εξαιρουμένης της περίπτωσης αερογραμμών που δραστηριοποιούνται σε μειονεκτούσες περιοχές όπου κρίνεται επιτρεπτή η χορήγηση προοδευτικά μειούμενης ενίσχυσης για διάστημα πέντε ετών, ενώ οι χορηγούμενες ενισχύσεις δεν δύναται να παρέχονται σωρευτικά με άλλους τύπους ενισχύσεων για την εκμετάλλευση μιας αεροπορικής γραμμής.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η άσκηση οικονομικής δραστηριότητας από τον δικαιούχο κρατικής ενίσχυσης, καθώς τυχόν άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων από ένα αερολιμένα έχει ως αποτέλεσμα να αποτελεί αυτός επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Δυνάμει της απόφασης «Αερολιμένες του Παρισιού» (απόφαση T-128/98 της 12.12.2000) διαχωρίστηκαν αφ' ενός οι δραστηριότητες των αεροδρομίων οι εμπίπτουσες στην αρμοδιότητα του κράτους και στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτού ως δημόσια αρχή, οι οποίες δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα, ήτοι ασφάλεια, έλεγχος εναέριας κυκλοφορίας, αστυνομικές και τελωνειακές υπηρεσίες, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, ενώ η χρηματοδότηση αυτών δέον

όπως περιορίζεται στην αποζημίωση του κόστους που επιφέρουν και αφ' ετέρου οι δραστηριότητες διαχείρισης και εκμετάλλευσης αερολιμένων, περιλαμβάνουσες την παροχή αερολιμενικών υπηρεσιών στις αεροπορικές εταιρίες και στους διάφορους παρόχους υπηρεσιών εντός ενός αερολιμένα, δραστηριότητες οικονομικού χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ και για τις οποίες εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

Επιπροσθέτως, οι ως άνω Κατευθύνσεις προβαίνουν σε χωρισμό των αερολιμένων σε τέσσερις κατηγορίες, ήτοι τους μεγάλους κοινοτικούς αερολιμένες, τους εθνικούς αερολιμένες, τους μεγάλους περιφερειακούς αερολιμένες και τους μικρούς περιφερειακούς αερολιμένες αναλόγως της επιβατικής κινήσεως την οποία αυτοί παρουσιάζουν. Όσον αφορά την χρηματοδότηση τους διακρίνουμε αφ' ενός στις ενισχύσεις χρηματοδότησης αερολιμενικών υποδομών μη αποκλειόμενης της εφαρμογής του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, αφ' ετέρου στις επιχορηγήσεις στοχεύουσες στην εκμετάλλευση αερολιμενικών υποδομών, οι οποίες κρίνονται κατά βάση ως κρατικές λειτουργικές ενισχύσεις και τέλος στις επιδοτήσεις για την παροχή αερολιμενικών υπηρεσιών, οι οποίες απευθύνονται κατά κανόνα στις υπηρεσίες εδάφους.

Σημαντικό γεγονός αποτελεί η εγκαινίαση δημόσιας διαβούλευσης περί την συλλογή απόψεων και την κρίση περί της τυχόν αναγκαιότητας αλλαγών στους ισχύοντες κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων στις αεροπορικές μεταφορές (Α. Ξενίτη σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.111-114, Κοινοτικές Κατευθύνσεις 2005/C 312/01).

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

Περίπτωση Ολυμπιακής Αεροπορίας:

Σημαντική κρίνεται για την ενασχόληση με την περίπτωση της Ολυμπιακής Αεροπορίας η απόφαση της Επιτροπής [2003/372/ΕΚ] της 11 Δεκεμβρίου 2002, αφορώσα σε ενισχύσεις τις οποίες χορήγησε η Ελλάδα στην εν λόγω εταιρεία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 88 παρ. 2 ΣυνθΕΚ, στην λήψη της ως άνω αποφάσεως, κατόπιν καταγγελίας της Ένωσης Ελλήνων Αερομεταφορέων κατά του ελληνικού δημοσίου περί παραβιάσεως των αποφάσεων της Επιτροπής [94/696/ΕΚ] και [1999/332/ΕΚ], παραβιάσεις οι οποίες συνετελέσθησαν διά τις χορηγήσεως διαφόρων ενισχύσεων στην Ολυμπιακή Αεροπορία ΑΕ.

Η Επιτροπή έλαβε την απόφαση περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας έρευνας του άρθρου 88 παρ. 2, την οποία και κοινοποίησε στην Ελληνική Δημοκρατία με επιστολή

της 11^{ης} Μαρτίου 2002, καλώντας τα ενδιαφερόμενα μέρη όπως υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, γεγονός που έπραξε η Ελλάδα υποβάλλοντας την επιστολή της 12^{ης} Απριλίου 2002, μη παρέχοντας όμως όλες τις αιτούμενες από την Επιτροπή πληροφορίες, γεγονός που οδήγησε την Επιτροπή στην έκδοση σχετικής εντολής χορήγησης πληροφοριών στις 9 Αυγούστου 2002, η απάντηση δε των ελληνικών αρχών διαβιβάστηκε στις 1 Οκτωβρίου 2002, ενώ στις 2 Δεκεμβρίου με αντίστοιχη επιστολή της η Ελληνική κυβέρνηση, διά του τότε Υπουργού Μεταφορών κ. Βερελή, ενημέρωσε την Επιτροπή περί της εν εξελίξει διαδικασίας ιδιωτικοποίησης της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

Δυνάμει της απόφασης της Επιτροπής του 1994 [απόφαση 94/696/ΕΚ] κρίθηκε συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά ενίσχυση η οποία είχε χορηγηθεί είτε επρόκειτο να χορηγηθεί από την Ελλάδα στην Ολυμπιακή Αεροπορία, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ' ΣυνθΕΚ. Η εγκριθείσα δέσμη ενισχύσεων αποτελούνταν από τα κάτωθι μέτρα, ήτοι ήδη παρασχεθείσες εγγυήσεις δανείων μέχρι της 7 Οκτωβρίου 1994, νέες εγγυήσεις δανείων ύψους 378 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ προς αγορά νέων αεροσκαφών, μείωση χρεών της εταιρείας κατά 427 δισεκατομμύρια δραχμές, μετατροπή χρεών της εταιρείας ύψους 64 δισεκατομμυρίων δραχμών, καθώς και την εισφορά κεφαλαίου ύψους 54 δισεκατομμυρίων δραχμών σε τρεις δόσεις κατά τα έτη 1995, 1996, 1997.

Η ως άνω δέσμη μέτρων ενισχύσεων είχε εγκριθεί στοχεύοντας στην διευκόλυνση της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων αεροπορικών μεταφορών συντελούμενης της αναδιάρθρωσης του κυρίου αερομεταφορές σε μια κατακερματισμένη περιοχή της Κοινότητας, της οποίας η Ελλάδα αποτελούσε κατά την ως άνω απόφαση ένα εκ των λιγότερα ανεπτυγμένων σκελών.

Σημειωτέον, ότι η Ελλάδα υποχρεωνόταν συνακολούθως, όπως προβεί στην τήρηση 21 δεσμεύσεων, μεταξύ των οποίων η κατάργηση του νόμου 96/75 περί του επιτρεπτού της παροχής εγγυήσεων από το Δημόσιο για συναφθέντα δάνεια της εταιρείας, η μη παρέμβαση στο έργο διαχείρισης της Ολυμπιακής Αεροπορίας (ΟΑ) πέραν του ορίου της ιδιότητας της ως μετόχου, η μη χορήγηση περαιτέρω ενισχύσεων, η υποβολή κατ' έτος εκθέσεων περί της εφαρμογής του προγράμματος αναδιοργάνωσης και η υπαγωγή της εταιρείας στο φορολογικό καθεστώς ανώνυμης εταιρείας ανάλογο του καθεστώτος που ισχύει για ελληνικές επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα.

Καθώς διάφοροι εκ των όρων της ως άνω αποφάσεως δεν είχαν τηρηθεί, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση στις 30 Απριλίου 1996 αφ' ενός όπως ανακινήσει την διαδικασία του

άρθρου 87 παρ. 2 ΣυνθΕΚ και αφ' ετέρου όπως κινήσει την έτερη διαδικασία περί των νέων και μη κοινοποιημένων σε αυτήν ενισχύσεων.

Στις 14 Αυγούστου του έτους 1998 εξεδόθη η απόφαση της Επιτροπής [1999/332/ΕΚ] δυνάμει της οποίας κρίνονταν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις οι οποίες είχαν χορηγηθεί είτε επρόκειτο να χορηγηθούν από την Ελλάδα στην Ολυμπιακή Αεροπορία, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ', καθώς και του άρθρου 61 παράγραφος 3 στοιχείο γ' της συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

Η ως άνω ενίσχυση συμπεριλάμβανε εγγυήσεις δανείων μέχρι της 7 Οκτωβρίου 1994, νέες εγγυήσεις δανείων ύψους 378 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ προς αγορά νέων αεροσκαφών, μείωση χρεών της εταιρείας κατά 427 δισεκατομμύρια δραχμές, μετατροπή χρεών της εταιρείας ύψους 64 δισεκατομμυρίων δραχμών, καθώς και την εισφορά κεφαλαίου ύψους 40,8 δισεκατομμυρίων δραχμών μειωμένο σε σχέση με το αρχικά προβλεπόμενο ποσό των 54 δισεκατομμυρίων δραχμών, καταβαλλόμενο σε τρεις δόσεις κατά για τα έτη 1995, 1998 και 1999. Τα ως άνω μέτρα ενίσχυσης συνοδεύονταν από το αναθεωρημένο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης, το οποίο και αφορούσε την χρονική περίοδο 1998-2002. Σύμφωνα με το αρχικό πρόγραμμα αναδιάρθρωσης προβλεπόταν η βελτίωση της διαχείρισης στο επίπεδο της κερδοφόρου απόδοσης και εισπράξεων καθώς και η μείωση του κόστους λειτουργίας με την διενέργεια των οργανωτικών μέτρων αναδιάρθρωσης και μεταβολής των όρων εργασίας, μέτρα τα οποία επιβεβαιώνονταν και από το πρόγραμμα του 1998, το οποίο επιπροσθέτως στόχευε στην αναδιοργάνωση της δομής κόστους της εταιρείας και στην βελτίωση της κερδοφόρου λειτουργίας αυτής με την καθιέρωση μεθόδων κερδοφόρου διαχείρισης. Υπήρχε επίσης πρόβλεψη για τα μέτρα που απαιτούντο για την μετεγκατάσταση της εταιρείας στον Διεθνή Αερολιμένα των Αθηνών στα Σπάτα.

Η Ελλάδα δεσμεύτηκε όπως τηρήσει τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει και με την απόφαση του 1994, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση για την καταβολή της δόσης ύψους 7,8 δισεκατομμυρίων δραχμών ήταν η συμμόρφωση με όλους τους επιβαλλόμενους με την απόφαση όρους. Επίσης, έπρεπε να υποβάλει σχετικές εκθέσεις στην Επιτροπή τόσο πριν την καταβολή της δεύτερης δόσης όσο και κατά τα έτη 1999 και 2000, εκ των οποίων και θα επιβεβαιωνόταν η ολοσχερής τήρηση όλων των επιβαλλόμενων όρων, προς διασφάλιση του συμβιβάσιμου χαρακτήρα της ενίσχυσης και την υλοποίηση του αναθεωρημένου προγράμματος αναδιάρθρωσης.

Σύμφωνα με την υποβληθείσα τον Μάιο του 1999 έκθεση της Ελληνικής κυβερνήσεως προς την Επιτροπή, η οποία και εξετάστηκε διεξοδικά από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, οι επιδόσεις της Ο.Α. ήταν σημαντικά υποδεέστερες από τις προβλεπόμενες στο πρόγραμμα επιδόσεις, ενώ ορισμένοι στόχοι της απόφασης του 1998 δεν είχαν επιτευχθεί έγκαιρα.

Χαρακτηριστικό της ακολουθούμενης από την Ελλάδα πρακτικής, είναι το γεγονός ότι οι φορολογικές αρχές της χώρας δεν είχαν προβεί σε έλεγχο την λογιστικών βιβλίων και στοιχείων των εταιρειών που συγκροτούν την ΟΑ και την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα επί σειρά ετών, ήτοι τουλάχιστον από το 1988 για την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα και από το 1992 για την Ολυμπιακή Αεροπορία.

Στις αρχές δε του καλοκαιριού του 2000, οι ελληνικές αρχές αναγνωρίζοντας ότι η επίτευξη του έργου της αναδιάρθρωσης της εν λόγω εταιρείας δεν θα ήταν δυνατόν να συντελεσθεί μόνο με ιδίους πόρους είτε με την πώληση ενός μειοψηφικού μεριδίου, αλλά απαιτούνταν η πώληση του πλειοψηφικού μεριδίου αυτής με στόχο την χρηματοδότηση της.

Σημειωτέον, ότι η εταιρεία προέβη στην έγκαιρη μετακίνηση των δραστηριοτήτων της στον διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, ο οποίος και άρχισε να λειτουργεί στις 28 Μαρτίου 2001 ότε έκλεισε το αεροδρόμιο του Ελληνικού.

Στις 12 Οκτωβρίου 2000, καθώς και στις 24 Ιουλίου 2001, η Ένωση Ελλήνων Αερομεταφορέων, αποτελούμενη εκ των ακόλουθων αερομεταφορέων, ήτοι των Aegean Airlines, Cronus Airlines, Hellenic Star Airways, Cal Aviation, Trans European Airlines, Intejet και Avionic Aviator, προέβη σε καταγγελίες απευθυνόμενες στην Επιτροπή, οι οποίες και αφορούσαν στα προτιμησιακά επιδόματα μισθοδοσίας που παρέχονταν στο εργατικό δυναμικό της Ο.Α., την ασάφεια του ελληνικού νόμου 2733/1999 περί του συμψηφισμού των χρεών μεταξύ της εταιρείας και του ελληνικού δημοσίου, την μη έγκαιρη καταβολή ορισμένων τελών προσγείωσης και στάθμευσης στον αερολιμένα του Ελληνικού και την μη καταβολή αερολιμενικών τελών στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, την καθυστέρηση πληρωμής του «Σπατόσημου» συνολικού ύψους περίπου 47 εκατομμυρίων ευρώ, την μη καταβολή ή την σημαντική καθυστέρηση στην καταβολή του μισθώματος στις εγκαταστάσεις και των τελών προσγείωσης σε έτερους ελληνικούς αερολιμένες πλην του Ελληνικού ή και του Δ.Α.Α., στην απαλλαγή από την καταβολή του ΦΠΑ επί των καυσίμων και των ανταλλακτικών που προορίζονται για την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα, ισοδυναμούσα σε οικονομικό κέρδος 2,6 εκατομμύρια ευρώ και τέλος στην μη καταβολή είτε στην σημαντική καθυστέρηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, στην καταβολή είτε στην σημαντική καθυστέρηση της καταβολής του ΦΠΑ ύψους 8% για τους εσωτερικούς ναύλους, την

παράλειψη είτε την σημαντική καθυστέρηση της πληρωμής των οφειλόμενων ποσών στην Olympic Catering.

Ανταγωνιστές της Ο.Α. αντιμετώπιζαν σημαντικές οικονομικές δυσχέρειες οφειλόμενες εν μέρει στην μεροληπτική αντιμετώπιση τόσο από νομική όσο και από χρηματοδοτική άποψη της εν λόγω εταιρείας από το ελληνικό δημόσιο, δι' ον λόγον κατά την Επιτροπή η τότε κατάσταση της Ο.Α. στο θέμα εξόφλησης των υποχρεώσεων της έναντι του ελληνικού δημοσίου και των ελληνικών αερολιμένων πιθανόν όπως συνιστά κρατική ενίσχυση, αντίθετη στο κοινό συμφέρον.

Σύμφωνα με την διεξαχθείσα έρευνα της Επιτροπής προέκυψαν τα κάτωθι, ήτοι αφ' ενός παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα δηλωθέντα από την εταιρεία στοιχεία και τα αντίστοιχα εμφανιζόμενα αποτελέσματα των ελεγμένων ετήσιων ισολογισμών, γεγονός που επιβεβαιώνει την «διαίωνιση του φαινομένου της αναξιοπιστίας» στα μη ελεγμένα στοιχεία που υποβλήθηκαν, αφ' ετέρου δε ούτε η Ο.Α. ούτε οι θυγατρικές της επιχειρήσεις λειτουργούσαν βάσει ενός αξιόπιστου Συστήματος Διαχείρισης Πληροφοριών, γεγονός που καθιστά ακατόρθωτη την εποπτεία του αντικτύπου του εγκεκριμένου από την Επιτροπή το 1998 προγράμματος αναδιάρθρωσης.

Η Επιτροπή έκρινε ότι το γεγονός ότι η ίδια η Ελλάδα παραδέχεται την μη έγκαιρη υποβολή των ισολογισμών, αποδεικνύει την αποδοχή εκ μέρους της τα παραβίασης των διατάξεων της κοινοτικής και της εθνικής νομοθεσίας.

Καίτοι η Ο.Α. δεν αποτελεί Δ.Ε.Κ.Ο., μη υπαγόμενη στις ρυθμίσεις του ελληνικού νόμου 2414/1996 από το έτος 1999, αλλά μόνο στις γενικές διατάξεις του νόμου 2190/1920 περί των ανωνύμων εταιρειών ιδιωτικού δικαίου, εξακολουθεί αυτή να διέπεται από την νομοθεσία για τις Δ.Ε.Κ.Ο. παραμένοντας συγχρόνως μια ανώνυμη εταιρεία δημοσίου τομέα, καθώς δεν προσαρμόστηκαν ως τούτο ήταν αναγκαίο υφιστάμενες προβλέψεις των ελληνικών νόμων 2271/1994 και 2602/1998.

Η Επιτροπή έκρινε ότι η εξεταζόμενη ενίσχυση αποτελεί πασιφανή ενίσχυση αναδιάρθρωσης χορηγούμενη σε επιχείρηση η οποία και αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες επί μία δεκαετία, χωρίς οι μέχρι σήμερα ενέργειες να έχουν επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στην κατάσταση της. Όχι μόνο οι ενισχύσεις αναδιάρθρωσης δεν επέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αλλά τουναντίον η χορηγηθείσα εκ μέρους της Επιτροπής άδεια περί παραχώρησης κρατικών ενισχύσεων προς ανόρθωση των υφιστάμενων οικονομικών δυσχερειών της εταιρείας έτυχε καταχρηστικής εκμετάλλευσης από την ελληνική πλευρά.

Σύμφωνα με την ληφθείσα εκ της Επιτροπής απόφαση η χορήγηση των κρατικών ενισχύσεων για το διάστημα 1994-1998 υπό όρους, που είχε θεωρηθεί ότι αποτελούν την ελάχιστη προαπαιτούμενη προϋπόθεση προκειμένου να γίνει αποδεκτή η ενίσχυση, δεν νοθεύει τον ανταγωνισμό κατά τρόπο που να αντίκειται στο κοινό συμφέρον και συνεπώς κρίνονται τα μέτρα αυτά συμβιβάσιμα με την κοινοτική νομοθεσία. Όμως, η Ελλάδα προέβη στην χορήγηση ενισχύσεων υπό τροποποιημένους όρους ερχόμενους σε αντίθεση με τους αρχικά εγκριθέντες, κατά το ως άνω διάστημα δι' ον λόγον η ενίσχυση κρίνεται ως μη συνάδουσα με την έγκριση και συνεπώς ως μη συμβιβάσιμη με την συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Συνεπώς, η καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης του 1994 και του 1998, καθώς και νέες ενισχύσεις χορηγηθείσες από την ελληνική κυβέρνηση κρίνονται ως μη συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, καθόσον δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την χορήγηση παρεκκλίσεων που προβλέπει το άρθρο 87 ΣυνθΕΚ παράγραφοι 2 και 3. Δι' ον λόγον υφίσταται περίπτωση ανάκτησης των παρανόμως χορηγηθεισών κρατικών ενισχύσεων.

Σημειωτέον ότι κατά τις προσαγές του άρθρου 14 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 η Επιτροπή δεν απαιτεί την ανάκτηση της ενίσχυσης σε περίπτωση που αυτό αντιβαίνει σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, διάταξη που έχει τύχει εφαρμογής σε ορισμένες περιπτώσεις όπου επικρατούσαν ιδιαίτερες περιστάσεις.

Δέον όπως γίνεται διάκριση όσον αφορά την ανάκτηση μεταξύ των περιόδων 1994-1998 και 1998-2002. Για μεν το πρώτο χρονικό διάστημα, ήτοι 1994-1998 η Επιτροπή έκρινε ότι δεν είναι απαραίτητο να επιβληθεί η ανάκτηση των χορηγηθεισών πριν από τις 14 Αυγούστου 1998 κρατικών ενισχύσεων, ενώ για το δεύτερο χρονικό διάστημα έκρινε ότι δεν συντρέχει με την κοινή αγορά κρατικών ενισχύσεων.

Η Ελλάδα υποχρεώθηκε με την ως άνω απόφαση όπως λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να ανακτήσει από την λήπτρια εταιρεία την ενίσχυση ύψους 14 δισεκατομμυρίων δραχμών, ήτοι 41 εκατομμυρίων ευρώ, καθώς και την ενίσχυση η οποία συνεπαγόταν την ανοχή της όσον αφορά την μη καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, του ΦΠΑ που οφειλόταν από την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα επί των καυσίμων και των ανταλλακτικών, των μισθωμάτων που οφείλονταν στους διάφορους αερολιμένες, των αερολιμενικών τελών στον Διεθνή Αερολιμένα των Αθηνών και σε άλλους αερολιμένες, καθώς και του τέλους που επονομάζεται «Σπατόσημο».

Η διαταχθείσα ανάκτηση δέον όπως γίνει, κατά την ως άνω Απόφαση, άμεσα βάσει των διαδικασιών του εθνικού δικαίου, υπό τον όρο ότι καθίσταται άμεση και αποτελεσματική η εκτέλεση αυτής, ενώ η Ελλάδα υποχρεώθηκε όπως ενημερώσει εντός δύο

μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτήν της εν λόγω αποφάσεως για τα μέτρα που εν τω μεταξύ έχουν ληφθεί προς συμμόρφωση με τις προσαγές της. Σημειωτέον ότι στο ποσόν της ανάκτησης οφείλουν όπως συμπεριληφθούν οι τόκοι αρξάμενοι από την ημερομηνία θέσης στη διάθεση της δικαιούχου της ενίσχυσης έως την ημερομηνία της ανάκτησης αυτής.

B) ΤΟΜΕΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

-ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Εν αντιθέσει με τον τομέα των αερομεταφορών, η αγορά των θαλάσσιων μεταφορών δεν υπόκειται άμεσα στην κρατική εξουσία, ενώ από την φύση της είναι ασταθής και επηρεάζεται άμεσα από τις διεθνείς οικονομικές συγκυρίες, παραδείγματος χάριν οι επιδράσεις τις οποίες δέχθηκε από την παγκόσμια ύφεση η οποία ακολούθησε των τετραπλασιασμό των τιμών πετρελαίου κατά τα έτη 1973-4 μετασηματίζοντας τριτογενώς την διεθνή οικονομική σκηνή (Lavdas & Mendrinou:1999, σελ. 98-9).

Παρατηρείται σήμερα αύξηση του ανταγωνισμού τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, δι' ον λόγο παρατηρείται η πρακτική σημαντικό τμήμα του στόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επιλέγει να νηολογείται σε έτερα κράτη εκτός της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβάνον τριτογενώς «σημιαία ευκαιρίας», η οποία και παρέχει περισσότερα και σημαντικά μεγαλύτερα πλεονεκτήματα στους ιδιοκτήτες αυτών σε σχέση με τα παρεχόμενα εκ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία και αφορούν στην παροχή ευνοϊκότερων φορολογικών δεσμεύσεων, στην συμπεριφορά έναντι των ναυτιλιακών εταιριών, στο εργασιακό καθεστώς, καθώς και στην κοινωνική νομοθεσία, τα μέτρα ασφάλειας και το εφαρμοζόμενο καθεστώς περιβαλλοντικής προστασίας.

Επιδιώκοντας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αποτρέψει την ως άνω παρατηρούμενη πρακτική αναζήτησης από Ευρωπαίους πλοιοκτήτες «σημιαίων ευκαιρίας» και επιδιώκοντας την επαναηολόγηση των πλοίων αυτών υπό σημιαία κράτους της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέβη στην έκδοση των πρώτων κατευθυντήριων γραμμών εν έτει 1989, οι οποίες και αναθεωρήθηκαν εν έτει 1997. Κατά τον φόρο χωρητικότητας κατ' αποκοπή, ο οποίος εφαρμόζεται κατά κόρον τα τελευταία έτη στα ευρωπαϊκά πλαίσια, ο πλοιοκτήτης υποχρεούται όπως πληρώσει φόρο, ο οποίος είναι ανάλογος της χωρητικότητας που κατ'

ουσίαν χρησιμοποιείται, χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν το ύψος των πραγματικών κερδών ή ζημιών.

Δυνάμει των κατευθυντήριων γραμμών 2004/C 13/03, οι οποίες και αντικατέστησαν αυτές του έτους 1997, επιδιώκεται η βελτίωση της παροχής ασφαλών, αποδοτικών και φιλικών προς το περιβάλλον θαλασσιών μεταφορών, η ενθάρρυνση της εγγραφής ή επανεγγραφής στα νηολόγια των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εδραίωση του ναυτιλιακού κλάδου εντός της επικράτειας των κρατών μελών, με την ταυτόχρονη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού στόλου διεθνώς, η βελτίωση της ναυτιλιακής τεχνογνωσίας, η προστασία της απασχόλησης των ευρωπαϊκών ναυτικών καθώς και η προώθηση νέων υπηρεσιών στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων, κατά τις προσαγωγές της λευκής Βίβλου σχετικά με την πολιτική μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημειωτέον ότι οι κλάδοι της ναυπηγικής βιομηχανίας και των σχετικών έργων υποδομής δεν εμπίπτουν στις ρυθμίσεις των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών. Σχετικά με τις επενδύσεις υποδομών λογίζεται ότι αυτές δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων υπό την προϋπόθεση ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν ελεύθερη και με ίσους όρους πρόσβαση σε αυτές.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές του 2004 θεωρείται ότι συμβιβάζονται με την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα κάτωθι μέτρα, ήτοι φορολογικές ελαφρύνσεις για τις οποίες και απαιτείται τα πλοία να έχουν σημαία κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέτρα μειωτικά του κόστους απασχόλησης, ήτοι μέτρα μείωσης του ύψους των καταβαλλόμενων για την κοινωνική προστασία των ναυτικών της Ε.Ε. εισφορών, μέτρα αντικατάστασης πληρωμάτων, επιδοτήσεις για την αναβάθμιση πλοίων εγγεγραμμένων στα νηολόγια της Ένωσης με αυστηρότερα πρότυπα εκ των προβλεπομένων από διεθνείς συμβάσεις υποχρεωτικών προτύπων ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος, ενισχύσεις σχετικές με την κατάρτιση των εκπαιδευομένων στα πλοία, ενισχύσεις σχετικές με τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων, ήτοι θαλάσσιες μετακινήσεις φορτίων και επιβατών μεταξύ λιμένων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντισταθμίσεις για της υποχρεώσεις παροχής δημόσιων υπηρεσιών εμπιπτούσων στο πεδίο των θαλασσιών μεταφορών, ενώ για τις περιφερειακές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις σχετικές με περιπτώσεις αναδιάρθρωσης τυγχάνουν εφαρμογής οι γενικοί κανόνες (Μ. Κεκελέκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.136-7).

-ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Εφαρμογής τυγχάνουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΕ C 13/17.1.2004, οι οποίες και εφαρμόζονται συμπληρωματικά των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Κατά τις επιταγές τους οι προβλέψεις σχετικά με τον φόρο χωρητικότητας είναι συμβιβάσιμες όπως εφαρμοστούν σε όλες τις εταιρείες διαχείρισης πλοίων, με την προϋπόθεση ότι μέσω αυτών αναπτύσσεται ο τομέας θαλάσσιων μεταφορών ανά την Ευρώπη, ενώ τυγχάνει σεβασμού η Σύμβαση Ναυτικής Εργασίας 2006 περί της συμφωνίας απασχόλησης του ναυτικού προσωπικού, την απώλεια είτε το ναυάγιο του σκάφους, την ιατρική περίθαλψη, την ευθύνη που έχει ο πλοιοκτήτης, στην οποία περιλαμβάνεται και η υποχρέωση πληρωμής αμοιβών σε περίπτωση δι' ην λάβει χώρα ατύχημα ή ασθένεια και επαναπατρισμού του θύματος.

Οι εταιρείες διαχείρισης πλοίων δύνανται όπως προβούν στην παροχή ποικίλων υπηρεσιών στους πλοιοκτήτες, συμπεριλαμβανομένης της διενέργειας τεχνικού ελέγχου, της πρόσληψης και εκπαίδευσης πληρώματος, καθώς και της λειτουργίας των πλοίων. Κατά τις προσαγές δε των Κατευθυντήριων Γραμμών του 2004 η Επιτροπή δεσμεύτηκε όπως προβεί στην επανεξέταση της επιλεξιμότητας των πλοιοκτητών σχετικά με την διαχείριση πλοίων τρία έτη μετά την πάροδο εφαρμογής των ως άνω κατευθυντήριων γραμμών, η ανάθεση δε του έργου διαχείρισης πλοίων σε τρίτα μέρη δέον όπως δεν προκαλεί δυσμενή φορολογική μεταχείριση, ενώ η υπηρεσία διαχείρισης πληρώματος και η τεχνική διαχείριση δύνανται να αποτελέσουν επιλέξιμες υπηρεσίες σε περίπτωση καθ' ην η παροχή αυτών δεν είναι συνδυαστική (Μ. Κεκελέκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.138).

-ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στην ναυπηγική βιομηχανία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2012 (2011/C 364/06) αντικαθιστώντας το προϊσχύσαν κανονιστικό πλαίσιο της 1^{ης} Ιανουαρίου 2004, το οποίο είχε προβλεφθεί αρχικά ότι θα ίσχυε έως την 31^η Δεκεμβρίου 2006, κατόπιν δε διαδοχικών παρατάσεων εφαρμογής εξακολούθησε όπως ισχύει μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2011.

Η ναυπηγική αγορά χαρακτηρίζεται από πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, μειωμένες τιμές και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην παγκόσμια αγορά ναυπηγίας, ενώ

τα πλοία συνιστούν υπερμεγέθη κεφαλαιουχικά αγαθά, τα οποία δύνανται όπως συμβάλλουν στην νόθευση του ανταγωνισμού λόγω παρεχόμενων πιστωτικών διευκολύνσεων εκ μέρους του κράτους. Επιπροσθέτως, υφίστανται δυσκολίες περί εφαρμογής των κανόνων περί αθέμιτων εμπορικών πρακτικών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στον συγκεκριμένο τομέα, ενώ λαμβάνουν χώρα και συμφωνίες εντός του πλαισίου του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

Οι ενισχύσεις στην ναυπηγική βιομηχανία δύνανται όπως περιλάβουν ενισχύσεις σε ναυπηγεία και συγγενείς οντότητες, πλοιοκτήτες και όποιον αναλαμβάνει είτε αμέσως είτε εμμέσως επιδοτήσεις στοχεύουσες στην κατασκευή, επισκευή είτε την μετατροπή πλοίων, ενώ υφίστανται συγκεκριμένες προβλέψεις όσον αφορά στις σχετικές με την έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία ενισχύσεις, καθώς και τις ενισχύσεις για το κλείσιμο μονάδων, τις ενισχύσεις για την απασχόληση, τις εξαγωγικές πιστώσεις και τις περιφερειακές ενισχύσεις (Μ. Κεκελέκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.137-8).

Σύμφωνα με το εισαγωγικό πλαίσιο του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η μεγαλύτερη δυνατή εξάλειψη των διαφορών μεταξύ των ισχυόντων κανόνων στην ναυπηγική βιομηχανία και των κανόνων που ισχύουν σε άλλους βιομηχανικούς τομείς, γεγονός που δύναται να συντελεσθεί με την επέκταση γενικών οριζόντιων διατάξεων στον ναυπηγικό τομέα. Εντούτοις, λόγω των ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν τον συγκεκριμένο κλάδο, όπως οι μικρές σειρές παραγωγής, το μέγεθος, η αξία και η πολυπλοκότητα των παραγόμενων μονάδων, καθώς και εξ αιτίας του γεγονότος ότι γίνεται χρήση των πρωτοτύπων συνήθως για εμπορικούς σκοπούς, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμη την συνέχιση της εφαρμογής ειδικών διατάξεων σε σχέση με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της ναυπηγικής βιομηχανίας λαμβάνοντας ταυτόχρονα μέριμνα ώστε τα λαμβανόμενα μέτρα να μην αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών και τον ανταγωνισμό σε αντίθετο προς το κοινό συμφέρον βαθμό.

Οι παρεχόμενες δε κρατικές ενισχύσεις για λόγους καινοτομίας πρέπει να συντελούν στην μεταβολή της συμπεριφοράς του αποδέκτη τους, ώστε να βελτιώνεται το επίπεδο των δραστηριοτήτων αυτού και να πραγματοποιούνται σχέδια ή δραστηριότητες τα οποία δεν θα αναλαμβάνονταν διαφορετικά ή στον συντελούμενο με τις ενισχύσεις βαθμό.

- Περίπτωση Ελλάδας

Μελέτη οριζόντιου καθεστώτος ενισχύσεων στην ναυπηγική βιομηχανία, απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [N 416/07] της 19^{ης} Μαρτίου 2008

Η Ελλάδα κοινοποίησε αρχικώς με επιστολή της, έχουσα ημερομηνία 17 Ιουλίου 2007, την πρόθεση της όπως προβεί στην θέσπιση καθεστώτους ενισχύσεως της ναυπηγικής βιομηχανίας στην επικράτεια της, η οποία και θα προέβλεπε την χορήγηση ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα, ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη, καινοτομία και εξαγωγικές πιστώσεις. Κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής περί συμπληρωματικών πληροφοριών από την Ελλάδα και χορήγηση αυτών στις 30 Οκτωβρίου 2007 από την Ελλάδα, η Επιτροπή επανήλθε θέτοντας συμπληρωματικές ερωτήσεις (επιστολή Επιτροπής της 21^{ης} Νοεμβρίου 2007), οι οποίες και απαντήθηκαν δυνάμει της από 21 Ιανουαρίου 2008 Επιστολής της Ελλάδας. Κατά τις ως άνω εξηγήσεις των ελληνικών αρχών οι εγγυήσεις εξαγωγικών πιστώσεων καθώς και οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη δεν θα αποτελούσαν πλέον τμήμα του κοινοποιηθέντος σχεδίου, καθώς αυτό θα αφορούσε μόνο αφ' ενός περιφερειακές ενισχύσεις και αφ' ετέρου ενισχύσεις καινοτομίας στην ναυπηγική βιομηχανία. Ο προϋπολογισμός δε για τις ως άνω ενισχύσεις ανήρχετο συνολικά σε 10 εκατομμύρια ευρώ, ενώ αποδέκτες του καθεστώτος ήταν αποκλειστικά εταιρείες.

Κατά τις προσαγές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενισχύσεις καινοτομίας δύνανται όπως χορηγούνται για την βιομηχανική εφαρμογή καινοτόμων προϊόντων και μεθόδων, ενώ η εφαρμογή του καινοτόμου προϊόντος ή μεθόδων δέον όπως φέρει κάποιο κίνδυνο τεχνολογικής ή βιομηχανικής αποτυχίας. Οι οιοσδήποτε δε αιτήσεις προς χορήγηση ενισχύσεως δέον όπως συνοδεύονται από βεβαίωση συνταχθείσα από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα αρμόδιο σε θέματα ναυπήγησης και καινοτομίας περί της επιλεξιμότητας του σχεδίου κρατικής ενίσχυσης.

Επιλέξιμα προϊόντα και μέθοδοι μπορούν να είναι τα κάτωθι, ήτοι νέες κατηγορίες πλοίων (πρωτοτύπων), νέα μέρη και συστήματα πλοίων, καθώς και καινοτόμες μέθοδοι σχετικά με την παραγωγή, τον προγραμματισμό, την υλικοτεχνική υποστήριξη και τον σχεδιασμό. Δεν επιτρέπεται δε, η υπέρβαση της έντασης της ενίσχυσης εκ του ποσοστού του 20% των επιλέξιμων δαπανών, όσον αφορά τις ενισχύσεις καινοτομίας.

Οι υποβληθείσες αιτήσεις περί της χορηγήσεως ενίσχυσης, οι οποίες δέον όπως περιλαμβάνουν περιγραφή της καινοτομίας τόσο ποιοτική, όσο και ποσοτική, θα εξετάζονται από το αρμόδιο τμήμα της Γενικής Γραμματείας του Υπουργείου Ανάπτυξης, εκτελούσα διοικητικά καθήκοντα στην εν λόγω περίπτωση. Απαραίτητη προϋπόθεση δε για την έγκριση της αίτησης ενίσχυσης, είναι όπως ο αιτών προβεί εν συνεχεία στην σύναψη δεσμευτικής συμφωνίας περί της εφαρμογής του εν λόγω σχεδίου για το οποίο και ζητά ενίσχυση, η εκταμίευση δε των χρημάτων λαμβάνει χώρα άμα τη υπογραφή της σχετικής

συμβάσεως, ενώ σε περίπτωση ακύρωσης αυτής τότε καθίστανται επιστρεπτές αυτές και μάλιστα εντόκως.

Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για την εξασφάλιση καθεστώτος διαφάνειας καθ' όλα τα στάδια της διαδικασίας, καθώς και για την αποτελεσματική παρακολούθηση, η Ελλάδα δε υποχρεούται όπως προβεί στην τήρηση συγκεκριμένων δεσμεύσεων, ήτοι σύνταξη αναλυτικών εκθέσεων χορηγούμενων ενισχύσεων, καθώς και ενισχύσεων παρακολούθησης κ.τ.λ., μέτρα τα οποία θα επιτρέπουν στην Επιτροπή την διενέργεια ενός αποτελεσματικού ελέγχου εφαρμογής του καθεστώτος, ώστε να παρέχονται οι απαιτούμενες εγγυήσεις διαφάνειας, επαρκούς παρακολούθησης και περιορισμού του διοικητικού φόρτου.

Σύμφωνα με την ληφθείσα απόφαση της Επιτροπής το ως άνω προταθέν από την Ελλάδα καθεστώς ενισχύσεων καινοτομίας και ενισχύσεων για περιφερειακές επενδύσεις κρίθηκε συμβατό με τις οριζόμενες προϋποθέσεις στο πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στην ναυπηγική βιομηχανία και έτερες συναφείς διατάξεις και ως εκ τούτου η ενίσχυση συμβιβαστή με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, υπό την προϋπόθεση βέβαια της τήρησης από την Ελλάδα της υποχρεωτικής κοινοποίησης οιασδήποτε τροποποίησης του ως άνω καθεστώτος στην Επιτροπή.

ΤΟΜΕΑΣ ΟΔΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

- ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Το προϊσχύσαν καθεστώς στον συγκεκριμένο τομέα θεσπίστηκε το έτος 1969 (Κανονισμός 1191/1969 Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουνίου 1969, ΕΕ L 156/1 1969), δέχθηκε τροποποιήσεις κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ενώ αργότερα κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία ενός νέου κανονιστικού πλαισίου, λόγω της μεταβολής των επικρατουσών συνθηκών, καθώς αρχικά οι δημόσιες μεταφορές συντελούνταν από αποκλειστικά εθνικούς περιφερειακούς είτε τοπικούς φορείς. Συνεπεία των εξελίξεων, προωθήθηκε σχέδιο νέου κανονισμού εκ μέρους της Επιτροπής τον Ιούλιο του 2007, το οποίο λόγω μη επίτευξης συμφωνίας των κρατών μελών δεν έτυχε υιοθέτησης, ενώ ο ισχύον σήμερα Κανονισμός, ήτοι ο Κανονισμός 1370/2007 για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου 1191/1969 και 1107/70, έτυχε υιοθέτησης του 2007 και θέσης σε ισχύ στις 3 Δεκεμβρίου 2009.

Κατά τον ως άνω Κανονισμό οι δημόσιες αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες όπως παράσχουν αποζημίωση σε φορείς εκτελούντες δημόσιες μεταφορές συνιστώσες υποχρέωση

περί την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, δύνανται όπως αποφασίσουν την σχετική ανάθεση, συνάπτοντες σύμβαση είτε με εξωτερικό φορέα, ότε και η σχετική σύμβαση συνιστά το αποτέλεσμα μια ανοικτής ανταγωνιστικής υποβολής προσφορών τηρουμένου του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων το οποίο και επιτάσσει την επικράτηση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, είτε με εγχώριο μεταφορέα, ότε και η παροχή της σχετικής υπηρεσίας λαμβάνει χώρα από την ίδια την δημόσια αρχή είτε από υπαγόμενο στην εποπτεία της εγχώριο μεταφορέα, τηρουμένων των αναγκαίων προϋποθέσεων και στις δύο ως άνω περιπτώσεις.

Ο συγκεκριμένος Κανονισμός βασίστηκε στα άρθρα 91 και 109, σχετικών με τις μεταφορές και τις κρατικές ενισχύσεις, της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει δε διφυή χαρακτήρα, ήτοι αφ' ενός είναι ειδικό δίκαιο σχετικά με τις ρυθμίσεις της ΣΛΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις και αφ' ετέρου προβαίνει στον καθορισμό των αναγκαίων προϋποθέσεων για την υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας κατ' άρθρο 93 ΣΛΕΕ.

Ως κανονιστικό πλαίσιο στοχεύει στην απλοποίηση του προϋπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου, στην ευελιξία του τρόπου ανάθεσης των σχετικών συμβάσεων και στην δόση της δέουσας σημασίας στην αρχή της επικουρικότητας. Δημιουργείται δε ένα κοινό πλαίσιο επί τη βάσει του οποίου προσφέρονται στον σχετικό τομέα, ήτοι στον τομέα των δημοσίων επιβατικών μεταφορών εκ μέρους των αρμόδιων αρχών βελτιωμένες υπηρεσίες όσον αφορά την ποιότητα, το κόστος και την παρεχόμενη ασφάλεια αυτών.

Πεδίο εφαρμογής του συνιστά η παροχή δημοσίων υπηρεσιών τόσο εθνικών όσο και διεθνών, μέσω σιδηροδρομικών μέσων ή μέσων σταθερής τροχιάς είτε οδικών μεταφορικών υπηρεσιών. Σημειωτέον ότι εντός του ρυθμιστικού πλαισίου του ως άνω Κανονισμού δεν εμπίπτουν οι παρεχόμενες υπηρεσίες για ιστορικούς ή τουριστικούς λόγους, καθώς και οι υπηρεσίες μεταφοράς φορτίου για τις οποίες και ισχύει ο Κανονισμός 1191/96. Επιπροσθέτως, τα κράτη μέλη έχουν την δυνατότητα περί εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού (1370/2007), στην θέση των γενικών αρχών της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στον τομέα των δημοσίων επιβατικών μεταφορών εντασσομένων στα πλαίσια της εσωτερικής ναυσιπλοΐας τηρουμένων των επιφυλάξεων του Κανονισμού 3577/92 σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές εντός των εθνικών θαλασσιών υδάτων των κρατών μελών.

Βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή του Κανονισμού 1370/2007 είναι οι παρεχόμενες δημόσιες υπηρεσίες να μην δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης, ενώ οι υφίσταται η δυνατότητα εξαίρεσης των σχετικών υποχρεώσεων περί

την παροχή δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίες και καθορίζουν τα ανώτατα όρια χρέωσης για μαθητές, σπουδαστές, μαθητευόμενους, καθώς και άτομα μειωμένης κινητικότητας, εκ του πεδίου εφαρμογής του συγκεκριμένου Κανονισμού και της υπαγωγής αυτών στις γενικές αρχές περί οικονομικών αποζημιώσεων, τηρουμένης εν τοιαύτη περιπτώσει της υποχρέωσης κοινοποίησης αυτών κατ' άρθρο 108 ΣΛΕΕ.

Ως ελέγχθη, τα κράτη μέλη δύνανται όπως εκτελέσουν τα ίδια διά των αρμοδίων αρχών τους τις σχετικές υπηρεσίες μεταφορών είτε όπως προβούν στην εξ ολοκλήρου είτε στην εν μέρει ανάθεση των υπηρεσιών αυτών σε τρίτους φορείς τελούντων υπό την εποπτεία τους. Οι συναφθείσες συμβάσεις δε περί την παροχή δημοσίων υπηρεσιών δέον όπως προσδιορίζουν ευκρινώς το περιεχόμενο των υπηρεσιών παροχής δημόσιας υπηρεσίας, καθορίζουν από πριν υπό καθεστώς αντικειμενικότητας και διαφάνεια την παρεχόμενη αποζημίωση, ούτως ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα υπεραντισταθμίσεων, καθώς και να ορίζουν τους τρόπους με τους οποίους θα κατανέμονται οι σχετικές δαπάνες περί την παροχή των οριζόμενων υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τις προσταγές του Κανονισμού αυτού επιτρέπεται η παροχή αποζημίωσης, η οποία προβαίνει σε κάλυψη του πραγματικού κόστους, ανεξαρτήτως αποδοτικότητας εν αντιθέσει με το τέταρτο κριτήριο της απόφασης Altmark περί σύγκρισης του κόστους του δικαιούχου αποζημίωσης με αυτό μιας αποδοτικής εταιρείας, το οποίο εν προκειμένω δεν τυγχάνει εφαρμογής.

Η διάρκεια δε των συναπτόμενων συμβάσεων δεν δύναται να υπερβεί τα δέκα έτη προκειμένου περί υπηρεσιών σχετιζομένων με αστικά και υπεραστικά λεωφορεία και τα δέκα πέντε έτη όσον αφορά υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών με σιδηροδρομικά ή άλλα μέσα σταθερής τροχιάς.

Τέλος, τα κράτη μέλη καίτοι απαλλάσσονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού αυτού εκ της υποχρέωσης κοινοποίησης που τάσσει το άρθρο 108 παρ. 3 ΣΛΕΕ, υποχρεούνται όπως προβαίνουν μια φορά κατ' έτος σε δημοσιοποίηση συνολικής έκθεσης περί των συντελεσθεισών πληρωμών αποζημιώσεων στους εκάστοτε παρόχους των σχετικών υπηρεσιών (Μ. Κεκελέκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.157-159).

-ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Καίτοι εκ της φύσεως των σιδηροδρόμων ως ασφαλή και μη ρυπογόνου τρόπου μεταφοράς, συνάγεται ότι δύνανται όπως συμβάλλουν στην ανάπτυξη αειφόρων μεταφορών στην Ευρώπη, από την δεκαετία του 1960 έως το τέλος του 20^{ου} αιώνα ως κλάδος γνώρισε πτωτικές τάσεις οφειλόμενες κατά βάση στον τρόπο οργάνωσης των εθνικών μονοπωλίων,

και των προσφερόμενων υπηρεσιών, καθώς και την έλλειψη επαρκών υποδομών. Ως τομέας εισήλθε σε καθεστώς ανταγωνισμού εκ του έτους 2001 και εφ' εξής με την θέση σε ισχύ σχετικών οδηγιών και κανονισμών, με την χορήγηση κρατικών ενισχύσεων προς ανάπτυξη του κλάδου αυτού να κρίνεται επιτρεπτή υπό την προϋπόθεση αποτροπής στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, οι οποίες και τίθενται τροχοπέδη στην υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης και λειτουργικής αγοράς.

Οι εφαρμοστέες σήμερα κατευθυντήριες γραμμές (2008/ C 184/07) στοχεύουν στην παροχή των αναγκαίων κατευθύνσεως περί του ποιες κρατικές ενισχύσεις κρίνονται συμβιβάσιμες κατ' άρθρα 93 και 107 ΣΛΕΕ, τυγχάνουν δε εφαρμογής στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις αστικών, προαστιακών είτε περιφερειακών συγκοινωνιών, αφορώσες στις ενισχύσεις για την αγορά και ανανέωση τροχαίου υλικού, ενώ δεν τυγχάνουν κάλυψης δημόσιες χρηματοδοτήσεις προς τους διαχειριστές υποδομής.

Σε περίπτωση καθ' ην η χρηματοδότηση υποδομών εκ δημοσίων πόρων τίθεται σε καθεστώς ελεύθερης και ισότιμης πρόσβασης σε όλους τους υποψήφιους χρήστες χωρίς διακρίσεις και υπό την προϋπόθεση ότι η τιμολόγηση της προσβάσεως στην υποδομή αυτή είναι σε επίπεδο σύμφωνο με τους όρους της κοινοτικής νομοθεσίας, τότε δεν συνιστά αυτή κρατική ενίσχυση.

Κατά κανόνα σύμφωνα και με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, ενισχύσεις στοχεύουσες στην ανανέωση ή αντικατάσταση τροχαίου υλικού στον εν λόγω τομέα, ήτοι στον τομέα των μεταφορών, οι οποίες και χαρακτηρίζονται ως λειτουργικές επενδύσεις, απαγορεύονται. Δεδομένης, όμως, της ανάγκης για εκσυγχρονισμό και ανανέωση του στόλου των ελκτικών μηχανών και των βαγονιών τα οποία χρησιμοποιούνται προς μεταφορά επιβατών, καθώς και της ανάγκης για ανάπτυξη υποδομών, κρίνονται απαραίτητες επενδύσεις για την διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των σιδηροδρομικών μεταφορών σε σύγκριση με περισσότερο ρυπογόνους τρόπους μεταφοράς, καθώς και την βελτίωση της λειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, ο έλεγχος δε περί της συμβατότητας των εν λόγω ενισχύσεων δέον όπως διενεργείται με γνώμονα το κοινό συμφέρον.

Παρατηρούνται οι κάτωθι κατηγορίες ενισχύσεων, ήτοι ενισχύσεις στοχεύουσες στον συντονισμό των μεταφορών, στην αναδιάρθρωση των προβληματικών σιδηροδρομικών επιχειρήσεων, ενισχύσεις με αποδέκτες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έτερες με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος, αφορώσες τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας καθώς και ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.

Όσον αφορά τα χρέη των υφιστάμενων σιδηροδρομικών επιχειρήσεων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα διογκωμένα, λαμβάνεται μέριμνα περί του επιτρεπού

κατ' άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ, κρατικών μέτρων τα οποία διαγράφουν είτε ολικά είτε μερικά τα χρέη των σιδηροδρομικών αυτών επιχειρήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι προκαλείται διά της διαγραφής ενίσχυση της θέσης της επιχείρησης σε αγορά ανοικτή στον ανταγωνισμό. Είναι επίσης δυνατή, κατ' άρθρο 107 παρ.3 εδάφιο γ', η κρίση ενίσχυσης προβλέπουσας την διαγραφή χρεών ως συμβατής υπό τον όρο ότι αυτή αποσκοπεί στην μετάβαση σε μια ανοικτή αγορά σιδηροδρομικών μεταφορών χωρίς την πρόκληση μεγάλων στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό και τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Κατά κανόνα η συμβατότητα μέτρων κρατικών ενισχύσεων περί την αναδιάρθρωση προβληματικών σιδηροδρομικών επιχειρήσεων τίθεται προς αξιολόγηση δυνάμει των κατευθυντήριων γραμμών ΕΕ C 244 του 2004, οι οποίες όμως εφαρμόζονται στον τομέα των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών.

Ενισχύσεις, οι οποίες στοχεύουν στον «συντονισμό των μεταφορών», όρος ο οποίος σύμφωνα με την Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 93) ξεπερνάει την απλή διευκόλυνση στοχεύουσα στην ανάπτυξη συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας, ενώ έχει ως κατεύθυνση τον προσανατολισμό της εξέλιξης του τομέα των μεταφορών προς το κοινό συμφέρον, δέον όπως κρίνονται συμβιβάσιμες με την κοινοτική νομοθεσία (Μ. Κεκελέκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.159-162).

Γ) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Βασικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά η μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής, η οποία επιδιώκεται μέσω ενεργειών όπως την εισαγωγή νέων τεχνολογιών φιλικότερων έναντι του περιβάλλοντος, την μείωση της εκπομπής ρύπων και την ασφάλεια του ανεφοδιασμού πόρων. Εκδηλωτικό των προθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστά η θέση ως στόχου εκ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της μείωσης κατά το ποσοστό των 20% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της συνακόλουθης αύξησης της παραγωγής ενέργειας προερχόμενης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας η οποία και θα αντιπροσωπεύει το 20% του συνόλου της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως έως το έτος 2020.

Καίτοι έχουν τεθεί οι ως άνω στόχοι, προκύπτουν εμπόδια στην υλοποίηση αυτών, όπως είναι η αδυναμία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων να αναλάβουν το σύνολο του κόστους της περιβαλλοντικής βλάβης την οποία και προκαλούν οι εκτελούμενες από αυτές δραστηριότητες και η αδυναμία αποτελεσματικής κατανομής των πόρων από την αγορά, δι

‘ον λόγον παρατηρείται η μη υιοθέτηση φιλικότερης προς το περιβάλλον συμπεριφοράς από τις εν λόγω επιχειρήσεις, γεγονός που καθιστά αναγκαία την χορήγηση κρατικών ενισχύσεων με στόχο την εξισορρόπηση των ως άνω αδυναμιών της αγοράς και την αντιμετώπιση των αρνητικών εξωγενών επιδράσεων.

Εκ του έτους 2010 τα ζητήματα κρατικών ενισχύσεων που σχετίζονται με τον τομέα της ενέργειας εξετάζονται πλέον από την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, η οποία ανέλαβε τις σχετικές αρμοδιότητες που πριν αποτελούσαν αντικείμενο της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας. Χαρακτηριστικό του όγκου εργασίας που ανέλαβε τοιούτοτρόπως η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού αποτελεί το γεγονός ότι κατά την παρελθούσα περίοδο 2004-2010 η συγκεκριμένη Γενική Διεύθυνση προέβη στην έγκριση 320 μέτρων κρατικών ενισχύσεων, τα περισσότερα από τα οποία πραγματεύονταν την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, εκ των 347 αποφάσεων που έλαβε στον τομέα του περιβάλλοντος, ενώ την περίοδο 2004-2009 το ύψος των κρατικών ενισχύσεων έφτασε στα 79 δισεκατομμύρια ευρώ.

Οι ισχύουσες σήμερα Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, ήτοι οι Κατευθυντήριες Γραμμές 2008/C 82/-1, ισχύουν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2014 και εντάσσονται στην δέσμη μέτρων για την κλιματική αλλαγή. Ο συντελούμενος έλεγχος δε στον τομέα του περιβάλλοντος αποσκοπεί αφ’ ενός στην επίτευξη ενός υψηλότερου επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και αφ’ ετέρου στην υπέρβαση μέσω των θετικών μέτρων που προκαλούνται από την χορηγούμενη ενίσχυση, των αρνητικών επιδράσεων που προκαλούνται από ενδεχόμενη νόθευση του ανταγωνισμού.

Κατά τις προσαγές των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών ο «ρυπαίνων πληρώνει», αρχή που ερείδεται και στο άρθρο 191 παρ. 2 ΣΛΕΕ, δυνάμει της οποίας την ευθύνη και το κόστος των προκαλούμενων περιβαλλοντικών ζημιών φέρει ο ρυπαίνων, ο οποίος και υποχρεούται όπως προβεί στην αποφυγή και την συνακόλουθη εξάλειψη αυτών. Η ως άνω αρχή παρουσιάζει δυσκολίες κατά την εφαρμογή της, ως προς τον ακριβή προσδιορισμό του κόστους της ρύπανσης, η παροχή δε κρατικών ενισχύσεων έχει συμπληρωματική λειτουργία σε σχέση με την ως άνω αρχή, δημιουργώντας κίνητρα περιορισμού της ρύπανσης του περιβάλλοντος στις επιχειρήσεις. Απαραίτητο όρο προκειμένου να χορηγηθούν μέτρα κρατικών ενισχύσεων είναι η λειτουργία αυτών ως κίνητρο αλλαγής συμπεριφοράς στον αποδέκτη τους, ώστε να συντελείται μια εν τοις πράγμασι αύξηση της περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ απαιτείται και κρίση περί της αναλογικότητας του μέτρου, ήτοι το παραχθέν αποτέλεσμα δεν πρέπει να μπορούσε να συντελεστεί με μικρότερη ενίσχυση.

Επιπροσθέτως προσδιόρισαν οι ως άνω Κατευθυντήριες Γραμμές σειρά μέτρων των οποίων η χορήγηση δύναται όπως κριθεί συμβατή κατά το άρθρο 107 παρ. 3 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων η χορήγηση ενισχύσεων προς επιχειρήσεις για υπέρβαση κοινοτικών προτύπων είτε για την αύξηση του επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος σε περίπτωση έλλειψης κοινοτικών προτύπων, ενισχύσεις για την πρόωρη προσαρμογή σε κοινοτικά πρότυπα, έτερες για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για την συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας, για την διαχείριση αποβλήτων και ενισχύσεις λαμβάνουσες την μορφή εκπτώσεων είτε απαλλαγών από περιβαλλοντικούς φόρους, ενώ μέτρα τα οποία δεν εμπίπτουν στα ρητώς αναφερόμενα μέτρα των Κατευθυντήριων Γραμμών, δύναται όπως κριθούν συμβατά με τους κοινοτικούς κανόνες, κρινόμενα βάσει της απευθείας εφαρμογής του άρθρου 107 παρ. 3 περίπτωση γ.

Άξιο αναφοράς είναι το εφαρμοζόμενο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύστημα περί την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής αερίων, το οποίο προβλέπει η Οδηγία 2003/87/EK καθώς και η Οδηγία 2009/29/EK, η οποία τροποποίησε την πρώτη, περί της θέσπισης συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου. Κατά το ως άνω σύστημα τα κράτη μέλη προβαίνουν στην σύνταξη των εθνικών σχεδίων κατανομής δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, εν συνεχεία παραχωρούν δωρεάν στις δραστηριοποιούμενες σε συγκεκριμένους τομείς εγκαταστάσεις άδειες εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, οι οποίες δύναται όπως μεταβιβαστούν και αποτελέσουν αντικείμενο συνδιαλλαγής μεταξύ των διαφόρων φορέων εκμετάλλευσης.

Επιπροσθέτως, σημαντικός τομέας όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις αποτελεί και ο τομέας της ενεργειακής πολιτικής, στον οποίο και παρατηρείται κατά τα τελευταία έτη έντονη προσπάθεια απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, με στόχο την σταδιακή κατάργηση των εθνικών μονοπωλίων και την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς. Όσον αφορά δε την αξιολόγηση των σχετικών κρατικών ενισχύσεων, καίτοι δεν υφίσταται ξεχωριστό κανονιστικό πλαίσιο στον τομέα της ενέργειας, η Επιτροπή προβαίνει στην αξιολόγηση των εν λόγω κρατικών ενισχύσεων κάνοντας χρήση του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο β' και γ', είτε κατόπιν εφαρμογής των Κατευθυντήριων Γραμμών σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη, ενώ σε περίπτωση καθ' ην κριθεί ότι είναι επιτακτική η ανάθεση σε επιχειρήσεις της παροχής Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος, οι οποίες σχετίζονται με την ασφάλεια ανεφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου, οι χορηγούμενες κρατικές ενισχύσεις δύναται όπως κριθούν βάσει του άρθρου 106 παρ. 2 ΣΛΕΕ (Π. Ξυλάκη σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.182-4).

Δ) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει προβεί μέχρι σήμερα, διά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία και χαίρει αποκλειστικών αρμοδιοτήτων στον συγκεκριμένο τομέα, στην έγκριση μέτρων κρατικών ενισχύσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα επί τη βάση αφ' ενός του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο γ' ΣΛΕΕ, το οποίο αφορά σε ενισχύσεις αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων είτε οικονομικών περιοχών, εφ' όσον δεν προκαλείται δι' αυτών αλλοίωση στους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον, τύγχανε δε εφαρμογής για την διάσωση και αναδιάρθρωση τραπεζών και αφ' ετέρου επί τη βάση του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο β' ΣΛΕΕ, το οποίο αναφέρεται σε ενισχύσεις για επίλυση σοβαρών διαταραχών στην οικονομία κράτους μέλους, το οποίο και τυγχάνει εφαρμογής για άρση των συνεπειών της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Οι ενισχύσεις για την διάσωση και αναδιάρθρωση τραπεζικών ιδρυμάτων επί τη βάση του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο γ' ΣΛΕΕ, λαμβάνουν χώρα κατά τις προσαγές των Κατευθυντήριων Γραμμών για την διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων [2004/ C 244/02], έχουν δε από τη φύση τους, κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προσωρινό και ανακλητό χαρακτήρα επιτρέποντας στις εν λόγω επιχειρήσεις να συνεχίσουν τον κύκλο των δραστηριοτήτων τους για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται προκειμένου να επεξεργαστεί το απαιτούμενο σχέδιο αναδιάρθρωσης είτε εκκαθάρισης.

Η δεύτερη περίπτωση δε του άρθρου 107 παρ. 3 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί «άρσης σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους», είχε τύχει μέχρι την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση σπάνιας εφαρμογής, καθώς απαιτείται στενή ερμηνεία της διάταξης αυτής και επικράτηση ιδιαίτερων συνθηκών που επηρεάζουν το σύνολο της οικονομίας του εν λόγω κράτους μέλους και όχι μόνο κάποιον οικονομικό κλάδο ή μια συγκεκριμένη εδαφική περιοχή.

Λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης το Συμβούλιο ECOFIN προέβη τον Οκτώβριο του 2008 στην δημοσίευση συμπερασμάτων, με τα οποία και αναλάμβανε την υποχρέωση όπως λάβει την απαραίτητη δέσμη μέτρων με σκοπό την αποκατάσταση της σταθερότητας και της απαραίτητης εμπιστοσύνης όσον αφορά την λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα, ενώ κατόπιν ακολούθησε η δημοσίευση ανάλογων Ανακοινώσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ως άνω Ανακοινώσεις βασίζονται στην εφαρμογή της δεύτερης περίπτωσης του άρθρου 107 παρ. 3, ενώ τονίζεται ο προσωρινός χαρακτήρας των προς λήψη μέτρων, καθώς και ότι μόλις τα γεγονότα το επιτρέψουν στόχος είναι η εφαρμογή της τρίτης περίπτωσης του άρθρου 107 παρ. 3.

Η Ανακοίνωση «σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων σε μέτρα ληφθέντα σχετικά με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης», η οποία και εξεδόθη από την Επιτροπή στις 13 Οκτωβρίου 2008, παρείχε το αναγκαίο πλαίσιο εντός του οποίου εντάχθηκαν και οι κάτωθι σχετικές Ανακοινώσεις, ήτοι πρώτον η Ανακοίνωση «σχετικά με την ανακεφαλαιοποίηση χρηματοπιστωτικών οργανισμών στην τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση: περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο απαραίτητο και διασφαλίσεις έναντι αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού», η οποία και εξεδόθη στις 5 Δεκεμβρίου 2008, δεύτερον η Ανακοίνωση «σχετικά με την αντιμετώπιση των απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων στον κοινοτικό τραπεζικό τομέα», η οποία εξεδόθη στις 25 Φεβρουαρίου 2009 και τρίτον η Ανακοίνωση «περί της αποκατάστασης της βιωσιμότητας και αξιολόγησης των μέτρων αναδιάρθρωσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα στο πλαίσιο της παρούσας κρίσης βάσει των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων», η οποία εξεδόθη στις 23 Ιουλίου 2009.

Όλες οι ως άνω Ανακοινώσεις βασίζονται στην διάκριση μεταξύ αφ' ενός «βασικά υγιών» και αφ' ετέρου «προβληματικών» χρηματοπιστωτικών οργανισμών. «Βασικά υγιείς» καλούνται οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι οποίοι δεν καθίστανται υπεύθυνοι για τις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν λόγω τυχόν εσφαλμένων κινήσεων, αλλά τουναντίον ευθύνεται η παρούσα κρίση γι' αυτές, ενώ οι «προβληματικοί» χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί εμφάνιζαν ήδη αδυναμίες που οφείλονταν σ' αυτούς.

Ακολούθως, η Επιτροπή εξέδωσε στις 1 Δεκεμβρίου 2010 την ακόλουθη Ανακοίνωση σχετικά «με την εφαρμογή από την 1^η Ιανουαρίου 2011, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης», δυνάμει της οποίας το ήδη ισχύον κανονιστικό πλαίσιο έγινε πιο αυστηρό. (Στ. Δρακακάκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.235-237).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη στην έκδοση της πρώτης Ανακοίνωσης σχετικά με το «προσωρινό πλαίσιο της Ένωσης για την λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στην χρηματοδότηση κατά την διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης» στις 17 Δεκεμβρίου 2008, έκτοτε δε συνετελέσθησαν αρκετές τροποποιήσεις της εν λόγω Ανακοίνωσης, οι οποίες στόχο έχουν την αυστηροποίηση των όρων συμβατότητας των ενισχύσεων με την δεύτερη περίπτωση του άρθρου 107 παρ. 3 ΣΛΕΕ. Δυνάμει του ως άνω πλαισίου, υπό όρους παρέχονται χρηματικές ενισχύσεις έως το ποσόν των 500.000 Ευρώ, εκπτώσεις στην προμήθεια για εγγυήσεις δανείων, επιδοτήσεις σε επιτόκια δανεισμού, καθώς και αρκετά σημαντικές

μειώσεις των επιτοκίων δανεισμού στοχεύουσες στην παραγωγή φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων.

Οι Ανακοινώσεις «για την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης για την βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων», η οποία εξεδόθη στις 17 Σεπτεμβρίου 1997 και η έτερη Ανακοίνωση «για την τροποποίηση των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση των επενδύσεων επιχειρηματικών κεφαλαίων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις», η οποία και εξεδόθη στις 1 Δεκεμβρίου 2010, εφαρμόζονται επικουρικά της ως άνω Ανακοινώσεως (Στ. Δρακακάκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.238-239).

Περίπτωση Ελλάδας:

Η Ελληνική Δημοκρατία έχει προβεί μέχρι σήμερα στην τροποποίηση των προγραμμάτων ενισχύσεων της προκειμένου αυτά να τύχουν της σχετικής έγκρισης από την Επιτροπή, η οποία στις 19 Νοεμβρίου 2008 προέβη στην έγκριση των προτεινόμενων από την Ελληνική Κυβέρνηση μέτρων σχετικά με τους πιστωτικούς οργανισμούς και την διασφάλιση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος (Απόφαση N560/2008). Εν συνεχεία, στις 2 Σεπτεμβρίου 2009, η Ελλάδα προέβη στην γνωστοποίηση σειράς τροποποιήσεων στο εν λόγω πλαίσιο, καθώς και στην επιμήκυνση της ισχύος του μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 2009, το οποίο και έλαβε την έγκριση της Επιτροπής στις 19 Σεπτεμβρίου 2009, δυνάμει της αποφάσεως της Επιτροπής της 18 Σεπτεμβρίου 2009 (Απόφαση N504/2009). Εν συνεχεία η Ελλάδα πρότεινε και πέτυχε και δεύτερη παράταση μέχρι της 30 Ιουνίου 2010, δυνάμει της Αποφάσεως της Επιτροπής της 25 Ιανουαρίου 2010 (Απόφαση N690/2009). Τρίτη παράταση των μέτρων συνετελέσθη δυνάμει της Απόφασης της Επιτροπής της 30 Ιουνίου 2010 (Απόφαση N 260/2010) και τέταρτη δυνάμει της Απόφασης της Επιτροπής της 21 Δεκεμβρίου 2010, ενώ επετράπη και Πέμπτη παράταση μέχρι της 31 Δεκεμβρίου 2011, δυνάμει της Απόφασης της Επιτροπής της 27 Ιουνίου 2011

Εκτός των ανωτέρω η Επιτροπή δυνάμει της απόφασης της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 προέβη στην έγκριση του σχεδίου της Ελληνικής Κυβέρνησης για την ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Απόφαση της Επιτροπής της 3 Σεπτεμβρίου 2010 N328/2010). Το ως άνω Ταμείο προβλέφθηκε από την Συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Στ. Δρακακάκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.237-238).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά την Ελλάδα προέβη στην έγκριση των κάτωθι μέτρων, ήτοι δυνάμει της Απόφασης της 3 Ιουνίου 2009 (Απόφαση N308/2009) του καθεστώτος ενισχύσεων επιδοτούμενων κρατικών εγγυήσεων, δυνάμει της Απόφασης της Επιτροπής της 3 Ιουνίου 2009 (Απόφαση N309/2009) του καθεστώτος μειωμένων επιτοκίων, δυνάμει της Απόφασης της 15 Ιουλίου 2009 (Απόφαση N304/2009) του καθεστώτος περί της χορηγήσεως ενισχύσεων ανώτατου ύψους 500.000 Ευρώ. Κατά τις προσαγές της Απόφασης της Επιτροπής της 28 Φεβρουαρίου 2011, η Επιτροπή προέβη στην έγκριση της επιμηκύνσεως του τελευταίου καθεστώτος για περίοδο ενός έτους, ενώ κατά την Απόφαση της 26 Ιουλίου 2011 προέβη στην έγκριση μεταβολών στα ήδη εφαρμοζόμενα καθεστάτα κρατικών ενισχύσεων, σύμφωνα και με τις προσαγές της Ανακοίνωσης της 1 Δεκεμβρίου 2010 (Στ. Δρακακάκης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.238-239).

Ε) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Τα άρθρα 174 έως 178 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέρουν το απαιτούμενο νομιμοποιητικό έρεισμα για την ακολουθούμενη περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διαδικασίες δε διεύρυνσης αυτής με την προσθήκη νέων χωρών και την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος κατέστησαν αναγκαία τον επαναπροσδιορισμό εκ της Επιτροπής των απαραίτητων κριτηρίων για την διενέργεια ελέγχου των μέτρων κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα.

Η περιφερειακή πολιτική αποσκοπεί στην άμβλυνση των διαφορών όσον αφορά τα επίπεδα ανάπτυξης μεταξύ των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στοχεύοντας στην επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η οποία κατ' άρθρο 174 ΣΛΕΕ είναι αναγκαία προϋπόθεση για την «αρμονική ανάπτυξη του συνόλου» αυτής. Η προσπάθεια περί επίτευξης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής συντελείται μέσω του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών με την ταυτόχρονη εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής, ενώ κρίσιμο ρόλο επιτελούν και τα διαρθρωτικά ταμεία, ήτοι το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, το Τμήμα Προσανατολισμού, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς και το δημιουργηθέν Ταμείο Συνοχής.

Σύμφωνα με τις προσαγές του άρθρου 107 παρ. 3 περίπτωση α' της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύνανται να κριθούν ως συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες στοχεύουν στην πρόωθηση της οικονομικής

ανάπτυξης περιοχών με ασυνήθιστα χαμηλό βιοτικό επίπεδο είτε περιοχές στις οποίες υφίσταται ιδιαίτερα σοβαρή υποαπασχόληση. Κατά την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει μέτρα κρατικών περιφερειακών ενισχύσεων σε περιφέρειες εντός της επικράτειας κάποιου κράτους μέλους οι οποίες χαρακτηρίζονται από δυσμενή οικονομική κατάσταση σε σύγκριση με το σύνολο της Ενώσεως.

Εκ της τρίτης περιπτώσεως του άρθρου 107 παρ. 3 καταλαμβάνονται περιπτώσεις ενίσχυσης του βαθμού ανάπτυξης συγκεκριμένων οικονομικών περιοχών υπό τον όρο ότι δεν προκαλείται διατάραξη των εμπορικών συναλλαγών, οι οποίες τάσσονται προς όφελος του γενικού συμφέροντος, ως διάταξη δε τυγχάνει συχνότερης επίκλησης εκ μέρους της Επιτροπής. Οι δύο ως άνω αναφερθείσες διατάξεις διαφέρουν καθώς η περίπτωση πρώτη του άρθρου 107 παρ. 3 ΣΛΕΕ αναφέρεται σε περιοχές των οποίων η οικονομική κατάσταση συγκρινόμενη με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύναται να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα προβληματική, ενώ η τρίτη περίπτωση της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου αναφέρεται σε περιοχές εντός της επικράτειας συγκεκριμένου κράτους μέλους των οποίων η οικονομική κατάσταση διαφέρει σημαντικά από τον μέσο όρο του εν λόγω κράτους μέλους.

Υπό τον όρο «περιφερειακές ενισχύσεις» χαρακτηρίζονται τα ωφέλιμα κρατικά μέτρα, τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων κλάδων παραγωγής της περιφέρειας των κρατών μελών, καθώς και μεμονωμένων επιχειρηματικών φορέων, οι οποίοι εμφανίζουν δράση στις συγκεκριμένες περιοχές. Εφαρμογής δε σήμερα τυγχάνουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές Περιφερειακών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [C 54/13, 4.3.2006], οι οποίες και τυγχάνουν εφαρμογής κατά την περίοδο 2007-2013, αντικατέστησαν δε τις προηγούμενες Κατευθυντήριες Γραμμές [98/C74/06] και ίσχυαν έως την 31.12.2006.

Δυνάμει των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών καθορίζονται οι σχετικοί κανόνες περί της χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων, όσον αφορά περιοχές κρινόμενες ως επιλέξιμες για περιφερειακές ενισχύσεις, στοχεύοντας στην βελτίωση της οικονομικής θέσης μειονεκτούντων περιοχών, ορίζονται δε τα ανώτατα επιτρεπτά όρια των προς χορήγηση ενισχύσεων, ενώ τυγχάνουν κάλυψης άμεσες επενδυτικές επιδοτήσεις, καθώς και φορολογικές μειώσεις αφορώσες σε επιχειρήσεις.

Είναι επιτρεπτή η χορήγηση μέτρων περιφερειακών ενισχύσεων σε όλους τους τομείς πλην του γεωργικού τομέα, του τομέα της αλιείας της βιομηχανίας άνθρακα και χάλυβα, του τομέα των μεταφορών και της ναυπηγικής, καθώς και του κλάδου των

συνθετικών ινών, στον οποίο κλάδο η ενίσχυση είτε είναι απαγορευμένη είτε διέπεται από ιδιαίτερους Κανονισμούς.

Κατ' άρθρο 108 παρ. 3 ΣΛΕΕ κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε. δέον όπως προβαίνει στην κοινοποίηση ενός χάρτη προς την Επιτροπή για όλη την επικράτεια του κράτους μέλους, ο οποίος κατόπιν της εγκρίσεως αυτού από την Επιτροπή και της συνακόλουθης δημοσίευσης του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνιστά συστατικό μέρος των εν λόγω Κατευθυντήριων Γραμμών.

Η Ελλάδα προέβη στην κοινοποίηση του χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων για την περίοδο που διανύουμε τώρα, ήτοι την περίοδο 1.1.2007-31.12.2013, στις 23 Ιουνίου 2006.

Οι δυνάμενες μορφές περιφερειακών κρατικών ενισχύσεων είναι οι εξής, ήτοι η επιχορήγηση του κόστους του επενδυτικού σχεδίου, η επιδότηση επιτοκίου, η εγγύηση του δημοσίου, η αγορά μετοχών είτε η εναλλακτική προμήθεια κεφαλαίου με ευνοϊκούς όρους, διάφορες φορολογικές ελαφρύνσεις, καθώς και η παροχή γης, προϊόντων και υπηρεσιών υπό ευνοϊκές τιμές.

Σημαντικό στοιχείο ως προς την χορήγηση περιφερειακών ενισχύσεων, είναι ο προσδιορισμός της εθνικής πληθυσμιακής κάλυψης, ο οποίος δέον όπως διενεργείται με αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια, δι' ον λόγον έχει οριστεί εκ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανώτατο όριο πληθυσμού για έκαστο κράτος μέλος.

Περιφέρειες οικονομικής ανάπτυξης συνιστούν αφ' ενός οι περιφέρειες στις οποίες το κατά κεφαλής Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν ήταν χαμηλότερο κατά 75% του μέσου ενωσιακού όρου κατά την περίοδο εγκρίσεως των Κατευθυντήριων Γραμμών του έτους 1998, αλλά πλέον λόγω της οικονομικής τους κατάστασης δεν ικανοποιούν μεταγενεστέρως τον ως άνω όρο, αφ' ετέρου δε καλύπτονται εκ των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών οι αραιοκατοικημένες περιοχές, ενώ τέλος τα κράτη μέλη έχουν στην διάθεση τους ένα υπόλοιπο προς κατανομή βάσει προϋποθέσεων οι οποίες λαμβάνουν υπ' όψιν τις διακυμάνσεις του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και της υπάρχουσας ανεργίας μεταξύ περιφερειών, τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά τις προσταγές των ισχυουσών Κατευθυντήριων Γραμμών το ποσοστό της συνολικής πληθυσμιακής κάλυψης καθορίζεται στο ποσοστό των 42% του πληθυσμού των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εφαρμογής τυγχάνει και ο Κανονισμός Ν. 800/2008 [Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία], ο οποίος τυγχάνει εφαρμογής από τις 29 Αυγούστου 2008 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013, ο οποίος και ενσωματώνει τον Κανονισμό ΕΚ Ν, 1628/2006 για την χρήση των άρθρων 87 και 88, νυν άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, προκειμένου για τις

περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις των κρατών μελών. Σύμφωνα με τις προβλέψεις αυτού δύνανται υπό προϋποθέσεις τα κράτη μέλη να προβαίνουν στην χορήγηση μέτρων κρατικών ενισχύσεων χωρίς να τα κοινοποιούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή, τηρουμένης μόνο της υποχρέωσης ενημέρωσης εκ των υστέρων διά της χρήσεως ενός απλού ενημερωτικού δελτίου, πρόβλεψη που υφίσταται τόσο για την χορήγηση ενισχύσεων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις όσο και για ενισχύσεις για όλες τις επιχειρήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι περιφερειακές ενισχύσεις.

Όσον αφορά την Ελλάδα, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013, συνιστά το πλαίσιο αναφοράς βάσει του οποίου συντελείται ο προγραμματισμός των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε επίπεδο χώρας για την εν λόγω χρονική περίοδο.

Οι χορηγούμενες κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα έχουν ως στόχο την ανάπτυξη περιφερειών που υστερούν μέσω των συντελούμενων επενδύσεων και το άνοιγμα θέσεων εργασίας, τηρουμένων των αρχών της κοινής αγοράς και της αποφυγής στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό, καθώς τα προκύπτοντα πλεονεκτήματα δέον όπως υπερκαλύπτουν τις οιοσδήποτε στρεβλώσεις και να έχουν επωφελείς επιδράσεις ως προς την ανάπτυξη των μειονεκτούντων περιοχών και τον περιορισμό των υπαρχουσών ανισοτήτων (Α. Νικολαΐδου σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.259-262).

ΣΤ) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Σύμφωνα με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής 2020 για την επίτευξη μιας ανταγωνιστικής σε διεθνές επίπεδο «Ένωσης Καινοτομίας» είναι αναγκαία η δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και καλύτερα αναπτυγμένες κοινωνίες, επιδιώξεις στις οποίες θα συμβάλλει η έρευνα, η ανάπτυξη και η καινοτομία. Οι κρατικές ενισχύσεις δε στον εν λόγω τομέα έχουν γνώμονα την ενίσχυση της ιδιωτικής συμμετοχής στα ερευνητικά προγράμματα, την υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών οι οποίες παρέχουν τα αναγκαία κίνητρα σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις σεβόμενες την προαγωγή του γενικότερου συμφέροντος.

Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία [2006/ C 323/01] παρέχει τις απαραίτητες κατευθύνσεις όσον αφορά τα μέτρα που δύνανται να ληφθούν, καθώς και το ύψος των κρατικών ενισχύσεων που δεν έχουν τύχει εξαίρεσης βάσει του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής κατά

Κατηγορία. Παρατηρείται ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν αξιοποιήσει τα μέγιστα των παρεχόμενων δυνατοτήτων από τις ως άνω διατάξεις είτε λόγω αμφιβολιών περί του ποια θεωρούνται μέτρα καινοτομίας και το επιλέξιμο των δαπανών, είτε λόγω δυσκολιών επικοινωνίας μεταξύ των δρώντων, καθώς και λόγω οικονομικών δυσκολιών που καθιστούν πραγματικότητα τον περιορισμό των σχετικών δαπανών κατά την σύνταξη των εθνικών προϋπολογισμών.

Τα σημαντικά προγράμματα συνεργασίας σχετικών με την έρευνα και την ανάπτυξη, καθώς και εξατομικευμένες υποθέσεις έχουν ως αντικείμενο κατά κανόνα την χρήση των «τεχνολογιών κλειδιών», ήτοι την νανοτεχνολογία, την βιοτεχνολογία, την μικροηλεκτρική και την αεροναυτική.

Δεν πρέπει να διαφεύγει προσοχής το γεγονός ότι για την παραγωγή καινοτομιών προαπαιτούμενα είναι τόσο η ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού όσο και οι ενδεδειγμένες τεχνικές-τεχνολογικές υποδομές, για την δημιουργία των οποίων δέον όπως λαμβάνουν την σχετική μέριμνα τα κράτη μέλη μέσω επενδύσεων και της θέσης σε ισχύ του απαραίτητου νομοθετικού πλαισίου. Επιπροσθέτως, δέον όπως τυγχάνουν ενίσχυσης νέες επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν το κεφάλαιο και τις εγγυήσεις προκειμένου να αποτελέσουν εύκολα λήπτες χρηματοδότησης, σε σχέση με ήδη εδραιωμένες επιχειρήσεις, καθώς και επιχειρηματικά σχέδια τα οποία φέροντας σημαντικούς επιχειρηματικούς κινδύνους ενδεχομένως να μην απολάμβαναν της χρηματοδότησης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, εν τη απουσία της κρατικής ενίσχυσης, καίτοι είναι ωφέλιμα για το κοινωνικό σύνολο.

Εν δυνάμει δικαιούχους σχετικών κρατικών ενισχύσεων συνιστούν ερευνητικά κέντρα και εκπαιδευτικά ιδρύματα με οικονομική δραστηριότητα συνιστάμενη στην επανεπένδυση της διάδοσης των αποτελεσμάτων ή της διδασκαλίας, συμπράξεις μεταξύ μη κερδοσκοπικών ερευνητικών οργανισμών με ιδιωτικούς φορείς, συμπλέγματα φορέων καινοτομίας, όπου παρατηρούνται φαινόμενα συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, επικερδών ιδιωτικών επιχειρήσεων, κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου με στόχο την δημιουργία «ανοιχτής καινοτομίας», καθώς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις είτε νεοεμφανιζόμενες καινοτόμες επιχειρήσεις (Κ. Παπαθανασίου σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.289-291).

Ελληνική περίπτωση:

Α) Δυνάμει της απόφασης της Επιτροπής [N 375/02] για την έγκριση του καθεστώτος «ΕΛΕΥΘΩ- Επιστημονικά και Τεχνολογικά Πάρκα και Θερμοκοιτίδες

Επιχειρήσεων» (πρόγραμμα ΕΛΕΥΘΩ), χρηματοδοτήθηκε κατόπιν της διεξαγωγής δημοσίου διαγωνισμού η δημιουργία νέων και η ενίσχυση ήδη υπάρχουσών σημαντικών επιχειρήσεων έντασης γνώσης στοχεύοντας στην αξιοποίηση της νέας γνώσης σε διάφορες περιφέρειες της χώρας, μέτρο κρατικής ενίσχυσης το οποίο θεώρησε συμβατό η Επιτροπή επί τη βάση της πρώτης περίπτωσης του άρθρου 107 παρ. 3 ΣΛΕΕ.

Το ως άνω καθεστώς κοινοποιήθηκε από τις ελληνικές αρχές με επιστολή της 27^{ης} Μαΐου 2002, ακολούθησε κατόπιν ανταλλαγή πλήθους επιστολών μεταξύ των δύο πλευρών, καθώς αρχικά η Επιτροπή αιτήθηκε συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία, η Ελλάδα υπέβαλε με επιστολές της μέρος των πληροφοριακών στοιχείων που της ζητήθηκαν, η Επιτροπή επανήλθε με έτερη επιστολή, ενώ τέλος η Ελλάδα προέβη στην υποβολή των στοιχείων που τις είχαν ζητηθεί με επιστολές της στις 5 και 18 Οκτωβρίου του ίδιου έτους.

Σκοπός του ως άνω καθεστώτος ήταν η διευκόλυνση της μεταφοράς τεχνολογίας και η προώθηση της ίδρυσης και ανάπτυξης στην Ελλάδα επιχειρήσεων στηριζόμενων στην εντατική αξιοποίηση γνώσεων μέσω της παροχής από τις ελληνικές αρχές συνδρομής στην ίδρυση και ανάπτυξη επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων, καθώς και θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων, οι οποίες θα φιλοξενούν και θα υποστηρίζουν νεοσύστατες καινοτόμες επιχειρήσεις έντασης γνώσης.

Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές ο ιδιωτικός τομέας κρίθηκε ως ο πλέον κατάλληλος για την επίτευξη των ως άνω στόχων, δι' ον λόγον μέσω του προγράμματος ΕΛΕΥΘΩ ενισχύονται παράγοντες του ιδιωτικού τομέα, ώστε αυτοί με την σειρά τους αφ' ενός να ιδρύσουν και να εκμεταλλευθούν επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, καθώς και θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων και αφ' ετέρου να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και κεφάλαια εκκίνησης σε εταιρίες οι οποίες στηρίζονται στην εντατική αξιοποίηση γνώσεων και στην καινοτομία.

Τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων δύνανται όπως λάβουν τις κάτωθι μορφές, ήτοι την μορφή επιχορηγήσεων προς πραγματοποίηση επενδύσεων, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και επαγγελματικής εκπαίδευσης προς εγκατεστημένες επιχειρήσεις, την παροχή κεφαλαίων εκκίνησης προς εγκατεστημένες επιχειρήσεις, καθώς και για την εκμετάλλευση των θερμοκοιτίδων και των επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων.

Οι προς ενίσχυση φορείς εκμετάλλευσης θα επιλεγόταν δυνάμει δημοσίου διαγωνισμού ο οποίος μέσω σχετικών καταχωρήσεων θα τύχει ευρείας δημοσιότητας για την υποβολή προσφορών, οι οποίες προσφορές δέον όπως περιέχουν σαφείς πληροφορίες σχετικά με την εταιρική ταυτότητα του αιτούντος, καθώς και λεπτομερές επιχειρηματικό σχέδιο όσον αφορά την θερμοκοιτίδα και το επιστημονικό και τεχνολογικό πάρκο, η

αξιολόγηση τους δε θα διενεργούνταν εξ επιτροπής διεθνών εμπειρογνομόνων επιλεγέντων και διορισθέντων από την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

Οι δικαιούχοι δε του ως άνω προγράμματος emπίπτουν αφ' ενός στην κατηγορία των φορέων εκμετάλλευσης, οι οποίοι δύνανται όπως είναι εταιρείες οιασδήποτε προέλευσης και μεγέθους και αφ' ετέρου σε εγκατεστημένες επιχειρήσεις, κατηγορία την οποία αποτελούν είτε νεοσύστατες είτε σε πρώιμο στάδιο επιχειρήσεις, εφαρμόζουσες καινοτόμες τεχνολογίες, ως επί τω πλείστον μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Σημειωτέον, ότι προβληματικές επιχειρήσεις δεν δύνανται όπως αποτελέσουν δικαιούχους ενίσχυσης.

Ενίσχυση δύναται όπως δοθεί σε φορείς εκμετάλλευσης για τις κάτωθι δραστηριότητες, ήτοι επενδύσεις σε γήπεδα, κτίρια και εξοπλισμό, δράσεις γενικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, συμβουλευτικές επιχειρήσεις προς εγκατεστημένες επιχειρήσεις, επενδύσεις ιδίων κεφαλαίων από φορείς εκμετάλλευσης σε εγκατεστημένες επιχειρήσεις, καθώς και έξοδα συνδεόμενα με τις γενικές δαπάνες για την έναρξη λειτουργίας της θερμοκοιτίδας ή του επιστημονικού και τεχνολογικού πάρκου.

Σημειωτέον ότι τα συνολικό ποσό ενίσχυσης παρεχόμενο σε φορείς εκμετάλλευσης δεν δύναται όπως ανέλθει άνω των 7,5 εκατομμυρίων ευρώ για κάθε επιμέρους σχέδιο, ήτοι για μία θερμοκοιτίδα ή ένα μόνο επιστημονικό και τεχνολογικό πάρκο, ενώ δεν επιτρέπεται φορείς και εγκατεστημένες επιχειρήσεις να λάβουν ενίσχυση από άλλη ενίσχυση από άλλες πηγές για δαπάνες για τις οποίες λαμβάνουν ενίσχυση κατά το ως άνω πρόγραμμα. Επενδύσεις δε για τις οποίες θα παρέχεται βοήθεια δεσμεύονται όπως παραμείνουν στην οικεία περιφέρεια τουλάχιστον για μια πενταετία.

Νομική βάση για το ως άνω πρόγραμμα αποτέλεσε ο ελληνικός νόμος 2741/1999 (άρθρο 23), τροποποιηθείς διά του νόμου 2919/2001 (άρθρο 5), η συνολική δε συνεισφορά από δημόσιους πόρους θα ανήρχετο σε 100 εκατομμύρια ευρώ.

Αιτιολογική βάση για το ως άνω πρόγραμμα αποτελεί η αδυναμία της αγοράς στην Ελλάδα όπως παράσχει σε νεοσύστατες επιχειρήσεις έντασης γνώσης τις απαιτούμενες διευκολύνσεις, ήτοι εγκαταστάσεις, συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθώς και επαγγελματική εκπαίδευση, προσιτές τιμές. Προωθείται συνάμα και η ανάπτυξη περιφερειών της χώρας που παρουσιάζουν οικονομική υστέρηση, ενισχύονται οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ ενθαρρύνονται και δράσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης, στόχοι οι οποίοι συνάδουν με αυτούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημειωτέον ότι στην Ελλάδα κατά την έγκριση του ως άνω προγράμματος υφίσταντο μόλις τέσσερα πάρκα τα οποία και στέγαζαν 40 εταιρείες, μία θερμοκοιτίδα επιχειρήσεων ανά 106.000 εταιρείες, ενώ στην Αυστρία για παράδειγμα η αναλογία ήταν

μία θερμοκοιτίδα ανά 3.000 επιχειρήσεις, το επίπεδο δε των αρχικών κεφαλαίων εκκίνησης συγκαταλεγόταν μεταξύ των χαμηλότερων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη υπολειπόταν κατά πολύ του κοινοτικού μέσου όρου.

Δι' ον λόγον ήταν επιτακτική ανάγκη η χώρα να εντείνει τις προσπάθειες της για την επίτευξη των αποφασισθέντων στόχων της Βαρκελώνης του 2002, κατά τους οποίους τα κράτη της Ε.Ε. δέον όπως προβαίνουν σε δαπάνες της τάξεως του 3% του ΑΕΠ τους σε έρευνα και ανάπτυξη, ενώ το 67% του ως άνω ποσοστού θα προέρχεται από χρηματοδότηση του επιχειρηματικού κλάδου, ενώ αυτό το γεγονός συνετέλεσε στην απόφαση της Επιτροπής, η οποία και έκρινε το κοινοποιηθέν καθεστώς ενισχύσεων συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά.

Β) Ετερη περίπτωση συνιστά η δημιουργία του «Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας Α.Ε. (TANEO Α.Ε.)», δυνάμει της απόφασης της Επιτροπής [548/2002], το οποίο με ποσοστό συμμετοχής κάτω του 50% προβαίνει μέσω επενδύσεων στην δημιουργία ταμείων επιχειρηματικών κεφαλαίων, τα οποία με την σειρά τους προβαίνουν σε επενδύσεις επ' ωφελεία μικρομεσαίων επιχειρήσεων εδρευουσών στην Ελλάδα, οι οποίες κατά κανόνα μόλις ξεκινούν είτε βρίσκονται στο πρώτο διάστημα της δραστηριότητάς τους σε τομείς της «νέας οικονομίας».

Το ως άνω καθεστώς κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή από τις ελληνικές αρχές στην Επιτροπή με επιστολή της 23 Αυγούστου 2002, ενώ περαιτέρω πληροφορίες χορηγήθηκαν δυνάμει των από 26 Αυγούστου και 5 Σεπτεμβρίου 2002 επιστολών. Κατά τις ως άνω επιστολές τω ελληνικών αρχών υπήρχε αδήριτη ανάγκη περί αντιμετώπισης του παρατηρούμενου ελλείμματος ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων, σύμφωνα δε και με δημοσιοποιηθείσα έκθεση του ΟΟΣΑ του έτους 2000 ο συνολικός λόγος ιδίων κεφαλαίων – επένδυσης επιχειρηματικού κεφαλαίου ως ποσοστό επί τοις εκατό του ΑΕΠ υπολειπόταν κατά πολύ του αντίστοιχου ευρωπαϊκού μέσου όρου, καθώς ήταν 0,028 εν αντιθέσει με το 1,159 της Ε.Ε., η συνακόλουθη δε δημιουργία του «TANEO ΑΕ» θα συντελούσε στην αντιμετώπιση του ως άνω ελλείμματος.

Το TANEO στόχο είχε την δημιουργία ταμείων επιχειρηματικών κεφαλαίων, τα οποία εν συνεχεία θα επένδυαν σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις ευρισκόμενες κατά προτίμηση στο στάδιο εκκίνησης είτε στα πρώτα στάδια της λειτουργίας τους, δραστηριοποιούμενες σε τομείς της «νέας οικονομίας», εδρευουσών στην Ελληνική επικράτεια. Λαμβάνον την νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας, θα συμμετείχε

αποκλειστικά σε ταμεία διαχειριζόμενα από φορείς του ιδιωτικού τομέα, με ποσοστό συμμετοχής μικρότερο του 50%.

Κατά τις προσταγές της ελληνικής νομοθεσίας (ν. 2843/2000, άρθρο 28) η ως άνω εταιρεία δεν υπόκειται σε φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου, ενώ απαλλάσσεται από τον φόρο έναρξης δραστηριότητας, καθώς και από οποιονδήποτε φόρος ή τέλος για την κατάρτιση και τροποποίηση του καταστατικού αυτού.

Αρχικά θα συγκέντρωνε 150 εκατομμύρια ευρώ, στο ποσό η Ελληνική Δημοκρατία θα συμμετείχε έως το ποσό των 45 εκατ. ευρώ, ενώ το υπολειπόμενο θα καλυπτόταν από εμπορικούς επενδυτές, δι' ον λόγον προβλεπόταν η έκδοση δύο κατηγοριών ομολογιών.

Η διοίκηση δε του TANEΟ θα ήταν εντελώς ανεξάρτητη από την ελληνική κυβέρνηση, η διαχείριση δε αυτού δέον όπως διενεργείται κατά τις προσταγές των κατευθυντήριων γραμμών αποτίμησης και υποβολής εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Εταιρειών Επιχειρηματικού Κεφαλαίου, ενώ προβλεπόταν και ο διορισμός σύμβουλου επενδύσεων, ο οποίος θα παρείχε γενικές στρατηγικές συμβουλές και συμβουλές κατά την λήψη επενδυτικών αποφάσεων.

Η συμμετοχή του TANEΟ σε οιονδήποτε επενδυτικό οργανισμό δέον όπως έχει την έγκριση της επενδυτικής επιτροπής αυτού, τα επενδυτικά σχήματα δε αυτά θα διαχειρίζονται ιδιωτικοί φορείς υπό ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια. Τα ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου στα οποία και αυτό θα συμμετέχει επιτρέπεται όπως προβαίνουν σε επενδύσεις μόνο σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις που ανταποκρίνονται στον δοθέντα ορισμό της Επιτροπής, σε καινοτόμες επιχειρήσεις, ήτοι σε επιχειρήσεις που προτιμησιακά δραστηριοποιούνται σε τομείς της νέας οικονομίας, όπως τις τηλεπικοινωνίες, της τεχνολογίας της πληροφορίας, το ηλεκτρονικό εμπόριο, την βιοτεχνολογία και τα νέα υλικά, καθώς και σε εκδόσεις νέων μετοχών ή εταιρικών μεριδίων ή μετατρέψιμων ομολογιών από μικρές ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με σκοπό την παροχή νέων ιδίων κεφαλαίων και οιονεί ιδίων κεφαλαίων.

Σημειωτέον, ότι το TANEΟ δεν συμμετέχει σε σχήματα τα οποία και επενδύουν σε επιχειρήσεις, οι οποίες ήδη έχουν πρόσβαση σε οργανωμένες αγορές κεφαλαίων, ενώ οι οιοσδήποτε επενδύσεις δεν δύνανται όπως υπερβούν το ποσό του 1 εκατ. ευρώ ανά επιχείρηση στην περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όριο το οποίο ενδέχεται όπως αυξηθεί στα 3 εκατ. ευρώ σε περίπτωση υφιστάμενης μείωσης της ζήτησης για χρηματοδότηση.

Απαγορευτική είναι βάσει του ως άνω σχεδίου η πραγματοποίηση επενδύσεων σε επιχειρήσεις δραστηριοποιούμενες στον ναυπηγο-επισκευαστικό τομέα, στον τομέα άνθρακα και χάλυβα, στον τομέα των συνθετικών ινών, των αυτοκινήτων και των εξαρτημάτων τους, της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και τυχερών παιγνίων, καθώς και σε επενδύσεις σε προβληματικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουσες σημαντικά οικονομικά προβλήματα. Σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτό το ως άνω καθεστώς δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε ορισμένους τομείς, καίτοι καταβάλλονται προσπάθειες όπως πραγματοποιηθούν επενδύσεις σε επιχειρήσεις δραστηριοποιούμενες σε βασικούς τομείς της νέας οικονομίας, καθώς και σε εφαρμογές τεχνολογικών βελτιώσεων προερχομένων εκ του τομέα αυτού. Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ο ως άνω τομεακός προσανατολισμός του ΤΑΝΕΟ σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας και καινοτομίας είναι σύμφωνος με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας του 2000, εξυπηρετώντας αφ' ενός εμπορικούς στόχους και αφ' ετέρου το γενικότερο συμφέρον.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Επιτροπή, η αδυναμία του ως άνω καθεστώτος έγκειται στο γεγονός ότι οι ιδιωτικοί επενδυτές σε αυτό αναλαμβάνουν μόνο ένα σχετικά μικρό κίνδυνο δυνάμενο όπως περιορίσει τα κίνητρα τους περί λήψης επενδυτικών αποφάσεων, οι οποίες θα στοχεύουν στην μεγιστοποίηση του κέρδους. Καθώς, όμως, το ως άνω καθεστώς έχει αρκετά θετικά στοιχεία, ενώ εφαρμόζεται σε ενισχυόμενη περιοχή κατά το άρθρο 87 παρ. 3 περίπτωση α', η Επιτροπή κατέληξε ότι η ενδεχόμενη στρέβλωση στον ανταγωνισμό δεν αντίκειται στο κοινό συμφέρον της προώθησης των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε καινοτόμους τομείς, θεωρώντας συνακόλουθα την ως άνω ενίσχυση συμβιβάσιμη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Εν συνεχεία, δυνάμει της υπ' αρ. Ν105/04 απόφασης της Επιτροπής περί τροποποιήσεων στο ως άνω καθεστώς ενισχύσεων του ταμείου επιχειρηματικών κεφαλαίων ΤΑΝΕΟ η Επιτροπή ενέκρινε την πρόταση παράτασης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005 την προθεσμία υποβολής προτάσεων στο ΤΑΝΕΟ από ταμεία επιχειρηματικών κεφαλαίων, κατόπιν επιστολής της ελληνικής κυβέρνησης, κρίνοντας ότι η κοινοποιηθείσα σε αυτήν τροποποίηση δεν μεταβάλλει την διάρκεια του καθεστώτος έως το 2016.

Σημαντικός είναι ο ρόλος τον οποίο και επιτελεί το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ), καθώς και το θεσμικό πλαίσιο που εισήγαγε ο επενδυτικός νόμος 3908/2011, όσον αφορά την ενημέρωση και την μείωση των γραφειοκρατικών εμποδίων προκειμένου να χορηγείται κατά περίπτωση το ενδεδειγμένο μέτρο κρατικής ενίσχυσης (Κ. Παπαθανασίου σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.291).

Ζ) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΙΚΡΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Λόγω της περιφερειακής θέσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ακολουθούμενη πολιτική σχετικά με αυτές αποτελεί γεγονός κατά πολύ σημαντικότερο από μια νέα στρατηγική για την απασχόληση, καθώς και την υποστήριξη των περιφερειακών οικονομικών δραστηριοτήτων (Dannreuther:1999, σελ. 437).

Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αντιπροσωπεύοντας την πλειονότητα των επιχειρήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, συντελώντας στην δημιουργία θέσεων εργασίας και έχοντας σημαντική επιρροή στην ενωσιακή οικονομία, αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την εφαρμοζόμενη πολιτική που τις αφορά, διά της δημιουργίας εκ της Επιτροπής ενός πιο ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος που φιλοδοξία έχει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας του συγκεκριμένου κλάδου. Λόγω της σήμερα βιουμένης χρηματοπιστωτικής κρίσης και προς άμβλυνση των συνεπειών που έχει έναντι των μικρομεσαίων επιχειρήσεων επιδιώκεται διά των λαμβανόμενων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέτρων η παροχή χείρας βοήθειας προς αυτές ώστε να καθίσταται πιο εύκολη η χρηματοδότηση αυτών, ενώ στόχος είναι και η ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατίας.

Άξιο προσοχής για τον ρόλο που διαδραματίζει ο συγκεκριμένος κλάδος, αποτελεί το γεγονός ότι βάσει στοιχείων από την Ετήσια Έκθεση 2011 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Στοχευμένες δράσεις για μικρές επιχειρήσεις – Τι κάνει η Ε.Ε. για τις ΜΜΕ», οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν το έτος 2011 το 98% των επιχειρήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ενώ απασχολούσαν τα 2/3 των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα.

Μέτρα όσον αφορά την προστασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, προτάθηκαν το πρώτον το έτος 1993 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην εξεδοθείσα Λευκή Βίβλο για την ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Ακολούθως, η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2003/316/ΕΚ της 6 Μαΐου 2003 προέβη στον διαχωρισμό των επιχειρήσεων σε πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες, παρέχοντας συνακόλουθα και τους σχετικούς ορισμούς, οι οποίοι ορισμοί άρχισαν να εφαρμόζονται στις 1 Ιανουαρίου 2005. Ο δοθείς ορισμός των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της ως άνω Συστάσεως καίτοι χαρακτηρίζεται από δεσμευτικότητα μόνο ως προς ορισμένους τομείς, ήτοι τις κρατικές ενισχύσεις, την χρηματοδότηση μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, τα κοινοτικά

προγράμματα και ιδίως το πρόγραμμα-πλαίσιο σχετικά με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, χρησιμοποιείται ως γνώμονας από τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων κατόπιν ενθαρρύνσεως της Επιτροπής.

Ο ως άνω διαχωρισμός των επιχειρήσεων σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις γίνεται βάσει του κριτηρίου των κάτωθι κριτηρίων, ήτοι του αριθμού των ατόμων που αυτές απασχολούν, του κύκλου εργασιών που αυτές έχουν, καθώς και του συνόλου του ετήσιου ισολογισμού τους.

Όσον αφορά το κριτήριο του αριθμού των ατόμων που απασχολούν οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις, σημειωτέον ότι ο αριθμός αυτός σχετίζεται στον αριθμό ετήσιων μονάδων εργασίας, ήτοι στον αριθμό των ατόμων που εργάστηκαν υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης καθ' όλο το υπό κρίση έτος.

Ως δικλείδα ασφαλείας και προκειμένου να αποκλειστούν από το να συμπεριληφθούν στις ρυθμίσεις σχετικά με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι όμιλοι επιχειρήσεων, τίθεται ο προσδιορισμός των τύπων των επιχειρήσεων, ήτοι ο διαχωρισμός αυτών σε ανεξάρτητες, συνεργαζόμενες και συνδεδεμένες επιχειρήσεις, διαχωρισμός έχων ως κριτήριο το είδος της διατηρούμενης αυτών σχέσης με άλλες επιχειρήσεις (Στ. Κακούνης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.330-332).

Η) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

1) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Όσον αφορά στην λήψη μέτρων κρατικών ενισχύσεων με σκοπό την διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, εφαρμογής τυγχάνει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθμός 800/2008 της Επιτροπής, ο οποίος εξεδόθη στις 6 Αυγούστου 2008.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβαίνει σε επιεικέστερη εφαρμογή των προϋποθέσεων σχετικά με την έγκριση των προς λήψη μέτρων διάσωσης και αναδιάρθρωσης όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς τα εν λόγω μέτρα κρατικών ενισχύσεων έχουν ηπιότερες επιδράσεις στους όρους συναλλαγών σε σχέση με τις δοθείσες ενισχύσεις σε προβληματικές επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους. Επιπροσθέτως, τα προς λήψη μέτρα υπέρ προβληματικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δεν είναι υποχρεωτικό όπως

κοινοποιηθούν στην Επιτροπή υπό το καθεστώς της ατομικής ειδοποίησης, τηρουμένης της επιφυλάξεως τυχόν εξαιρέσεων λόγω της εφαρμογής ειδικότερων διατάξεων εφαρμοζόμενων σε επιμέρους τομείς. (Στ. Κακούνης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.333).

2) ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι πρώτες Κατευθυντήριες Γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις σχετικά με την διάσωση και αναδιάρθρωση των προβληματικών επιχειρήσεων εξεδόθησαν κατ' έτος 1994 [ΕΕ C 368/23.12.1994], το έτος 1997 προστέθηκαν στις εν λόγω διατάξεις ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά τον γεωργικό τομέα [ΕΕ C 283/19.9.1997]. Κατ' έτος 2004 θεσπίστηκαν νέες Κατευθυντήριες Γραμμές [ΕΕ C 244/1.10.2004], στο ρυθμιστικό πλαίσιο των οποίων εμπίπτει κατ' αρχήν το σύνολο των προβληματικών επιχειρήσεων, τηρουμένης της επιφυλάξεως τυχόν εξαιρέσεων λόγω της εφαρμογής ειδικότερων διατάξεων εφαρμοζόμενων σε επιμέρους τομείς. Σημειωτέον, ότι στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών εφαρμόζονται ειδικότερες Κατευθυντήριες Γραμμές [ΕΕ C 205/5.7.1997], στον τομέα των αερομεταφορών εφαρμόζονται έτερες Κατευθυντήριες Γραμμές [ΕΕ C 350/10.10.1994], στον τομέα των αυτοκινήτων εφαρμογής τυγχάνουν οι Κατευθυντήριες Γραμμές [ΕΕ C 279/15.9.1997], ενώ όσον αφορά την ναυπηγική βιομηχανία εφαρμοστέος είναι ο Κανονισμός 1540/1998 περί την ναυπηγική βιομηχανία [ΕΕ L 202/18.7.1998]. Όσον αφορά τον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα, τυγχάνει εξαίρεσης από την εφαρμογή των ως άνω Κατευθυντήριων Γραμμών.

Οι χορηγούμενες ενισχύσεις σχετικά με την διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων έχουν αποτελέσει πεδίο διενέξεων και αμφισβητήσεων, ενώ αποτελούν είδος κρατικής ενίσχυσης το οποίο προκαλεί εκ των μεγαλύτερων στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό. Έρεισμα βρίσκουν οι ως άνω Κατευθυντήριες Γραμμές στο άρθρο 107 παρ.3 ΣΛΕΕ, δυνάμει του οποίου θεωρούνται ως συμβατά με τις προσταγές της κοινής αγοράς μέτρα κρατικών ενισχύσεων τα οποία στόχο έχουν την διευκόλυνση της ανάπτυξης ορισμένων δραστηριοτήτων είτε ορισμένων οικονομικών περιοχών.

Μια επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως προβληματική σε περίπτωση καθ' ην αυτή δεν δύναται όπως με οικονομικούς πόρους είτε δικούς της είτε που είναι ικανή όπως εξασφαλίσει, να ανακόψει την ζημιολογόνο πορεία της, η οποία και σε περίπτωση που δεν

επέλθει κρατική παρέμβαση, θα την οδηγήσει κατά κανόνα σε βραχυπρόθεσμη είτε μεσοπρόθεσμη οικονομική εξαφάνιση. Βασική προϋπόθεση για να θεωρηθεί μια επιχείρηση ως προβληματική, είναι να μην δύναται να χαρακτηριστεί ως νεοσύστατη, ήτοι να έχουν ήδη παρέλθει τρία έτη από την έναρξη της λειτουργίας αυτής.

Μέτρο ενίσχυσης δοθέν προς την διάσωση μιας επιχείρησης δέον όπως είναι σε θέση να διατηρήσει αυτήν εν ζωή κατά μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, καθοριζόμενη εξ ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης είτε εκκαθαρίσεως, ενώ μέτρο ενίσχυσης δοθέν προς αναδιάρθρωση δέον όπως στοχεύει στην αποκατάσταση της επιβίωσης της επιχείρησης αυτής σε βάθος χρόνου. Βέβαια, καίτοι στις φάσεις της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης εμπλέκονται διαφορετικοί μηχανισμοί, συχνά αυτές αποτελούν τμήματα της ίδιας διαδικασίας.

Σημειωτέον, ότι ένα μέτρο διάσωσης έχει χαρακτήρα προσωρινό, το οποίο και καλύπτει χρονικό διάστημα μέχρι έξι μήνες και δύναται όπως αντιστραφεί, ενώ οιοδήποτε μέτρο αναδιάρθρωσης πρέπει να λαμβάνεται κατόπιν σχεδίου στοχεύοντος στην αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας της εν λόγω επιχείρησης σε βάθος χρόνου, καθώς εφαρμογής τυγχάνει ο γενικός κανόνας βάσει του οποίου κρίνεται επιτρεπτή η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων αναδιάρθρωσης μόνο σε περίπτωση καθ' ην τυχόν στρεβλώσεις επί του ανταγωνισμού αντισταθμίζονται εκ των θετικών αποτελεσμάτων που συνεπάγεται η διάσωση της εν λόγω επιχειρήσεως.

Σημειωτέον, ότι σε οιαδήποτε διαδικασία αναδιάρθρωσης, η λήπτρια επιχείρηση δέον όπως παράσχει χρηματοδότηση σε σημαντικό τμήμα του σχετικού κόστους αυτής, κυμαινόμενο σε ποσοστό τουλάχιστον 50% προκειμένου περί μεγάλων επιχειρήσεων, σε ποσοστό 40% προκειμένου περί μεσαίων επιχειρήσεων και σε ποσοστό 25% όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις. Μέσω της συμμετοχής της λήπτριας επιχείρησης εξασφαλίζεται ο περιορισμός της ενίσχυσης στο μέτρο το οποίο κρίνεται ικανό προς αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης. Εξαιρετικής σημασίας δε είναι το γεγονός ότι για περίοδο δέκα ετών δεν δύναται ο λήπτης ενίσχυσης να λάβει και έτερη ενίσχυση διάσωσης είτε αναδιάρθρωσης, με εξαίρεση την περίπτωση καθ' ην μέτρο ενίσχυσης αναδιάρθρωσης λαμβάνεται κατόπιν της χορήγησης μέτρου ενίσχυσης αναδιάρθρωσης, δεδομένου ότι τοιουτοτρόπως αυτό αποτελεί τμήμα μιας ενιαίας διαδικασίας αναδιάρθρωσης (Στ. Κακούνης σε Ελληνικό Ινστιτούτο Κρατικών Ενισχύσεων:2011, σελ.334-337).

-περίπτωση Ελλάδας:

Απόφαση της Επιτροπής της 7 Οκτωβρίου 1987 [88/167/ΕΟΚ] αφορώσα στον νόμο 1386/1983 βάσει του οποίου η ελληνική κυβέρνηση χορηγεί ενισχύσεις στην ελληνική βιομηχανία.

Δυνάμει αποφάσεως της 29 Οκτωβρίου 1986, η Επιτροπή ενημέρωσε τη ελληνική κυβέρνηση περί της κινήσεως της διαδικασίας του άρθρου 93 παρ. 2 εδάφιο α' της Συνθήκης, κατά του νόμου 1386/1983 περί του οργανισμού οικονομικής ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων. Δυνάμει του ως άνω νόμου προβλεπόταν η ίδρυση ενός οργανισμού με την επωνυμία «Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων Α.Ε. (ΟΑΕ)», όπου σκοπός του ήταν η συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας μέσω της οικονομικής εξυγίανσης επιχειρήσεως, η εισαγωγή και εφαρμογή ξένης τεχνολογίας καθώς και η ανάπτυξη της ελληνικής, καθώς και η ίδρυση και εκμετάλλευση κοινωνικοποιημένων ή μεικτής οικονομίας επιχειρήσεων.

Ο ως άνω οργανισμός είχε την δυνατότητα όπως προβεί στην λήψη των αναγκαίων μέτρων για την υλοποίηση των στόχων του, ήτοι όπως αναλάβει την διοίκηση και εκμετάλλευση των υπό εξυγίανση ή κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων, να συμμετέχει στο κεφάλαιο, να χορηγεί δάνεια και εγγυήσεις κ.τ.λ. Μια επιχείρηση δε, δύναται να υπαχθεί στις ρυθμίσεις του ως άνω νόμου με απόφαση του υπουργού εθνικής οικονομίας, η οποία λαμβάνεται κατόπιν διατυπώσεως γνώμης εκ μέρους συμβουλευτικής επιτροπής. Δέον όπως πληρούνται μία ή περισσότερες των κάτωθι προϋποθέσεων, ήτοι να έχει η επιχείρηση αναστείλει ή διακόψει την λειτουργία της λόγω οικονομικών προβλημάτων, να βρίσκεται σε κατάσταση στάσης πληρωμών, να έχει πτωχέυσει είτε τεθεί υπό προσωρινή διαχείριση είτε εκκαθάριση, να οφείλει ποσά πενταπλάσια του αθροίσματος του εταιρικού της κεφαλαίου και των αποθεματικών της, να έχει ενδιαφέρον για την εθνική άμυνα είτε ζωτική σημασία για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου και τέλος να αιτείται αυτή την υπαγωγή της στις ρυθμίσεις του ως άνω νόμου.

Οι πόροι του συγκεκριμένου οργανισμού προέρχονται άμεσα από το κράτος, με αρχικό μετοχικό κεφάλαιο της τάξης των δύο δισεκατομμυρίων δραχμών, ποσό το οποίο καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου από το Δημόσιο, ενώ κατόπιν το κεφάλαιο του με απόφαση του υπουργού εθνικής οικονομίας αυξήθηκε σε πέντε δισεκατομμύρια δραχμές.

Οι στόχοι, το ειδικό καθεστώς καθώς και οι χρηματοδοτικοί πόροι αυτού, εντάσσουν τον ΟΑΕ στον δημόσιο τομέα. Οι παρεμβάσεις του παρέχουν κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις που υπάγονται σ' αυτό, στο μέτρο που η μετατροπή των εκκρεμών χρεών τους

σε εταιρικό κεφάλαιο απαλλάσσει αυτές από την καταβολή υψηλών επιτοκίων, ενώ η συνεπαγόμενη εκκαθάριση των λογαριασμών τους παρέχει σ' αυτές πρόσθετα χρηματοδοτικά πλεονεκτήματα, προερχόμενα άμεσα από τις χρηματοδοτικές πηγές, τις εξουσίες και το καθεστώς του ΟΑΕ, τα οποία σε κάθε άλλη περίπτωση δεν θα ήταν προσιτά σε αυτές.

Εκ της εξετάσεως του εν λόγω νόμου από την Επιτροπή προέκυψε ότι οι διατάξεις αφορώσες στην εφαρμοζόμενη μέθοδο για την αύξηση του κεφαλαίου εταιρειών που έχουν υπαχθεί στον έλεγχο του ΟΑΕ παραβιάζουν τις διατάξεις της δεύτερης οδηγίας 77/91/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί του εφαρμοζόμενου δίκαιου στις εταιρείες. Ακολούθως, η ελληνική κυβέρνηση σε επίσημη απάντηση της αρνήθηκε ότι η μετατροπή των χρεών μιας εταιρείας σε εταιρικό κεφάλαιο συνιστά ενίσχυση, αλλά απλώς μια λογιστική διαδικασία, δικαιολόγησε δε τις ενέργειες της ως αποτέλεσμα της διάρθρωσης της κεφαλαιαγοράς της και κυρίως στην έλλειψη χρηματιστηριακών διευκολύνσεων, οι οποίες οδήγησαν στον υψηλότοκο δανεισμό των εταιρειών. Επιπροσθέτως, η χώρα ανέλαβε, κατόπιν ανταλλαγής επιστολών και συζητήσεων, την υποχρέωση περί τροποποίησης των σχετικών διατάξεων τον εν λόγω νόμου ώστε να συμβιβάζεται πλέον με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η Επιτροπή έκρινε ότι δύναται όπως εφαρμοστεί στην εν λόγω περίπτωση η δεύτερη πρόταση του άρθρου 92 παρ. 3 στοιχείο β' ΣυνθΕΚ περί ενισχύσεων προς άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους, καθώς η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας ήταν συνεχώς δυσμενής μέχρι τον Οκτώβριο του 1985, ότε κα καταρτίστηκε πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης και ανάκαμψης. Λαμβάνοντας, όμως, υπ' όψιν και την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση Philip Morris, η Επιτροπή έκρινε απαραίτητη την άσκηση ελέγχου κατά την εφαρμογή του εν λόγω κυβερνητικού μέτρου.

Σύμφωνα με τις προσταγές της ληφθείσας απόφασης η ελληνική κυβέρνηση υποχρεώθηκε αφ' ενός όπως προβαίνει στην κοινοποίηση μεμονωμένων περιπτώσεων παρέμβασης σε επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται 300 και άνω άτομα σε περίπτωση μη ευαίσθητων τομέων και 100 και άνω ατόμων σε περίπτωση ευαίσθητων τομέων, αφ' ετέρου δε στην παροχή εγγυήσεων ότι επιχειρήσεις οι οποίες τίθενται υπό τον έλεγχο του ΟΑΕ δεν αυξάνουν την παραγωγική τους ικανότητα, καθώς και ότι με τα αναγκαία μέτρα αναδιάρθρωσης εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα αυτών. Επιπροσθέτως, δέον όπως κοινοποιείται πλέον στην Επιτροπή κάθε ενίσχυση προτεινόμενη βάσει οποιουδήποτε άλλου ελληνικού σχεδίου ενίσχυσης σε επιχειρήσεις οι οποίες και αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης του ΟΑΕ και τέλος δέον όπως η ελληνική κυβέρνηση προβαίνει σε εξασφάλιση

της τήρησης από τον ΟΑΕ των ειδικών πολιτικών ενισχύσεων, οι οποίες τυγχάνουν εφαρμογής στους τομείς χάλυβος, ναυπηγικής και συνθετικών ινών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική ανταγωνισμού ήταν άλλοτε αποκλειστική αρμοδιότητα του κράτους-έθνους. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πλέον Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι το πρώτο σύνολο κρατών, το οποίο διαθέτει μια πολιτική αποσκοπούσα στην αποφυγή ή διόρθωση των επιπτώσεων των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού επί της Κοινής Αγοράς. Κύριο στόχο της κοινής πολιτικής του ανταγωνισμού αποτελεί η παρακάλυψη της διατάραξης της ενότητας της αγοράς από δραστηριότητες ιδιωτικών ή δημόσιων παραγόντων που επιδιώκουν όπως ευνοήσουν ορισμένους φορείς.

Η ρυθμιστική διαδικασία δε, την οποία εφαρμόζει στον εν λόγω τομέα πολιτικής η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως εξετέθη, βασίζεται κυρίως σε νομοθετικές διατάξεις, στον δικαστικό έλεγχο, καθώς και σε μηχανισμούς διαβούλευσης με εμπλεκόμενα μέρη. Δεν είναι βέβαιο ότι στο μέλλον η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεχίσει να είναι η κυρίαρχη ρυθμιστική αρχή ούτε ότι οι εξουσίες αυτής θα παραμείνουν ανεπηρέαστες από επίμονες πολιτικές πιέσεις και φιλοδοξίες των κρατών μελών, καθώς οι ρυθμιστικές της εξουσίες βρίσκονται σε συνάρτηση με την εφαρμογή των ρυθμίσεων από τους εθνικούς θεσμούς των κρατών μελών. Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την δυνατότητα να παρακάμπτουν τα κράτη μέλη, όμως η επίτευξη και διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της αξιοπιστίας του καθεστώτος της Ε.Ε. και της ανάγκης αποφυγής διαφωνιών με μεγάλο αριθμό κρατών μελών είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχία της πολιτικής ανταγωνισμού. Ο καταμερισμός δε των αρμοδιοτήτων μεταξύ ευρωπαϊκών και εθνικών παραγόντων συχνά αποτελεί αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και των αναμενόμενων συνεπειών που θα έχουν διαφορετικές ακολουθούμενες στρατηγικές.

Σημειωτέον ότι, ως παρατηρείται, η οικονομία εν έτει 2013 φέρει έντονο τον χαρακτήρα της παγκοσμιοποίησης, ενώ έρχεται όλο και συχνότερα αντιμέτωπη με περιπτώσεις συμπεριφορών που αντίκεινται στον ανταγωνισμό. Δι' ον λόγον στρατηγικές αποφάσεις που λαμβάνουν μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες δύνανται να μεταβάλλουν τις συνθήκες ανταγωνισμού του περιβάλλοντος στο οποίο και δραστηριοποιούνται μέσα σε ελάχιστο

χρονικό διάστημα, ενώ πολλάκις επηρεάζουν τις επικρατούσες συνθήκες ανταγωνισμού σε περισσότερα του ενός κράτη, ακόμη και παγκοσμίως.

Επιπροσθέτως, η επαγγελματική δραστηριότητα έχει την δυνατότητα να οργανωθεί τοιουτοτρόπως ώστε η δράση της να διαφεύγει της ρυθμιστικής αρμοδιότητας δεδομένης εθνικής αρχής ανταγωνισμού, ενώ συγκεκριμένη επιχειρηματική δράση είναι πιθανόν να εμπίπτει στην δικαιοδοσία περισσότερων από μία αρχών ανταγωνισμού, εκ των οποίων καθεμιά εφαρμόζει το εθνικό της θεσμικό πλαίσιο.

Δεν πρέπει επίσης να διαφεύγει της προσοχής η καίριας σημασίας για τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην διεθνή οικονομική σκηνή την οποία κατέχει η συνεργασία αυτής με τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, συνεργασία η οποία αποτελεί την πιο σημαντική διμερή σχέση όσον αφορά την οικονομική και πολιτική της σημασία. Μια διεθνής αρχή ανταγωνισμού θεωρητικά θα αποτελούσε την ενδεδειγμένη θεσμική λύση απέναντι στην παγκοσμιοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ενώ σημαντική θα ήταν και η εμβάθυνση της υφιστάμενης διμερούς συνεργασίας μεταξύ Ε.Ε. και Η.Π.Α.

Οι ως άνω παρατηρούμενες πρακτικές και διεθνείς εξελίξεις καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη μιας ευέλικτης ενωσιακής πολιτικής ανταγωνισμού, η οποία δύναται όπως προσαρμόζεται στις εκάστοτε επικρατούσες συνθήκες, έχουσα δε ισχυρό νομικό οπλοστάσιο και την βούληση να κάνει χρήση αυτού με στόχο την προστασία της Κοινής Αγοράς, την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού με γνώμονα πάντα το γενικότερο καλό και το συμφέρον των πολιτών της Ε.Ε.

Η μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενη πολιτική ανταγωνισμού εντός της Ε.Ε. συνετέλεσε στην δημιουργία ενός περισσότερο εναρμονισμένου πεδίου δράσεως για την οικονομική δραστηριότητα εντός της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς, όσον αφορά σε τις σχέσεις με το διεθνές της περιβάλλον καθίσταται απαραίτητη η ύπαρξη πολυμερών συνεργασιών ειδικά στον τομέα των επιδοτήσεων προκειμένου να αποφευχθεί η άναρχη κρατική παρέμβαση και τυχόν οικονομικές διαμάχες. Το επίπεδο δε στο οποίο η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων πραγματοποιήθηκε με στόχο την διατήρηση μη ανταγωνιστικών εταιρειών παρά την προώθηση της ανάπτυξης και της καινοτομίας, συχνά συνδέεται με την ενδεχόμενη αδυναμία αντίστασης των κρατών μελών σε πιέσεις συμφερόντων, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων περί ανταγωνισμού και τον επαρκή έλεγχο χορήγησης των κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται όπως συμβάλει σημαντικά στην επιβολή ενός αυστηρότερου καθεστώτος, ενώ η ιδιότητα του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη ενός βελτιωμένου πολιτικού συντονισμού, στην υιοθέτηση επωφελών πολιτικών ή χρηματοοικονομικών ρυθμίσεων, στον περιορισμό της κρατικής αυτονομίας είτε να χρησιμοποιηθεί από τις εκάστοτε εθνικές κυβερνήσεις ως εργαλείο νομιμοποίησης δεδομένων πολιτικών επιλογών.

Ιδιαίτερα στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων αναγκαίος είναι ο συγκερασμός μεταξύ ποικίλων εθνικών ευαισθησιών και ιδιαιτεροτήτων και της προοπτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η αποδοχή εκ μέρους των κρατών μελών του ιδιαίτερα σημαντικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο καθεστώς ελέγχου των ήδη υφιστάμενων, καθώς και των προς χορήγηση κρατικών ενισχύσεων.

Ο ρόλος της κοινής πολιτικής του ανταγωνισμού αφ' ενός θέτει εμπόδια σε επιβλαβείς για τις ενδοενοσιακές συναλλαγές πρωτοβουλίες, αφ' ετέρου δε περιορίζει τις κρατικές παρεμβάσεις σ' εκείνες μόνον τις ενισχύσεις, οι οποίες δύνανται όπως συντελέσουν σε επωφελείς διαρθρώσεις του παραγωγικού μηχανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δι' ον λόγον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τεταμένη την προσοχή αυτής προκειμένου τα χορηγούμενα μέτρα κρατικών ενισχύσεων να μην καταλήγουν στην αναβίωση προστατευτικών πολιτικών. Η κοινή πολιτική ανταγωνισμού συνιστά έτσι όχι μόνον ένα μέσο αναγκαίο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, από την οποίαν εξαρτάται η επιτυχία της ενιαίας αγοράς, αλλά και το απαραίτητο συμπλήρωμα των τομεακών κοινών πολιτικών ιδίως, της βιομηχανικής, της γεωργικής, του τομέα ενέργειας και του τομέα μεταφορών, επιδρά δε επί της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και επομένως συμβάλλει στον προσανατολισμό του μακροοικονομικού πλαισίου της Ένωσης στοχεύοντας στην δημιουργία καλύτερων συνθηκών απασχόλησης.

Σήμερα η πλειονότητα των εδρευουσών στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρήσεων συμμορφώνονται με τους ευρωπαϊκούς κανόνες του ανταγωνισμού και τις παρατηρήσεις της Επιτροπής. Λίγες είναι οι επιχειρήσεις που δεν υποκύπτουν στις υποδείξεις της Επιτροπής παρά μόνο μετά από μακρές συζητήσεις ή μάλιστα μετά από απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το οποίο έχει την τελευταία λέξη στα θέματα του ανταγωνισμού.

Όσον αφορά την Ελλάδα, χώρα εμφανίζουσα ιδιαιτερότητα ως προς τις επικρατούσες σ' αυτήν κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και την γεωμορφολογία της, καθώς στην επικράτεια της παρατηρούνται κατεσπαρμένοι νησιώτικοι πληθυσμοί και αγροτικές περιοχές, μπορούμε να συμπεράνουμε τα κάτωθι:

Αφ' ενός κατά το παρελθόν υφίσταντο αρκετά κρατικά μονοπώλια, για παράδειγμα στον τομέα των εταιρειών παροχής τηλεφωνικών και τηλεγραφικών υπηρεσιών, κατά τα τελευταία χρόνια όμως συντελέσθηκε και συντελείται μερική είτε ολική ιδιωτικοποίηση των

παραδοσιακών παρόχων στοχεύουσα στην δημιουργία μιας κοινής αγοράς και στην πρόσβαση των καταναλωτών στις παρεχόμενες υπηρεσίες και αγαθά με χαμηλότερες τιμές και περισσότερες επιλογές, αφ' ετέρου δε σ' αυτήν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη υπολείπονταν κατά πολύ του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ η χώρα εμφάνιζε την χαμηλότερη επικάλυψη και διείσδυση της ευρυζωνικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα ως άνω παρατηρούμενα γεγονότα επηρέασαν την κρίση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την εξέταση των προς χορήγηση από την ελληνική κυβέρνηση μέτρων κρατικών ενισχύσεων, η οποία και διάκειντο ευνοϊκά ως προς την χορήγηση μέτρων τα οποία στόχευαν στην βελτίωση των επικρατουσών στην χώρα συνθηκών, των παρεχόμενων υπηρεσιών και στην σύγκλιση του επιπέδου της χώρας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Όσον αφορά στις αναφερθείσες στο παρόν αποφάσεις περί κρατικών ενισχύσεων, παρατηρούνται σχετικά με την Ελλάδα, καταδίκες για την χώρα όπως προβεί σε ανάκτηση παράνομα χορηγηθεισών κρατικών ενισχύσεων, τις οποίες και έδωσαν οι ελληνικές αρχές κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου π.χ. Ολυμπιακή Αεροπορία, ενώ η χώρα έχει καταδικασθεί και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την μη εμπρόθεσμη ανάκτηση των ενισχύσεων αυτών. Επιπροσθέτως, κατά τις διαπραγματεύσεις με τις ευρωπαϊκές αρχές η Ελλάδα έχει συχνά επιδείξει συμπεριφορές όπως την μη εμπρόθεσμη παροχή των αιτουμένων από αυτές πληροφοριών και στοιχείων, συχνά έχει προβεί στην τροποποίηση υφιστάμενων καθεστώτων χωρίς την απαιτούμενη προηγούμενη κοινοποίηση αυτών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πρακτικές για τις οποίες και έχει καταδικασθεί και οι οποίες επέστησαν την προσοχή των ευρωπαϊκών αρχών σε νέες περιπτώσεις εξέτασης κοινοποιούμενων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων. Έτσι, η Ελλάδα υποχρεώνεται πλέον όπως προβαίνει στην προσήκουσα τήρηση συγκεκριμένων δεσμεύσεων, όπως την σύνταξη αναλυτικών εκθέσεων όσον αφορά τις χορηγούμενες από αυτήν κρατικές ενισχύσεις, προκειμένου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να είναι σε θέση όπως προβεί στην άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου περί της εφαρμογής των εν λόγω καθεστώτων, ενώ τονίζεται ότι είναι υποχρεωτική η ύπαρξη διαφάνειας καθ' όλα τα στάδια χορήγησης μέτρων κρατικών ενισχύσεων.

Βέβαιο πάντως είναι το γεγονός ότι η χώρα εμφάνιζε σήμερα σημαντικά βήματα προόδου όσον αφορά την προσαρμογή αυτής στις ευρωπαϊκές προσταγές όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού σε σχέση με προηγούμενες δεκαετίες, γεγονός το οποίο εμφανίζεται τόσο στην προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, όσο και στην έγκριση νέων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υφίστανται αρκετά περιθώρια βελτίωσης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. K. Lavdas and M. Mendrinou, “Politics, Subsidies and Competition: The new Politics of State Intervention in the European Union”, 1999, Edward Elgar Publishing
2. L. McGowan and M. Cini, “Discretion and Politicization in EU Competition Policy: The Case of Merger Control”, *Governance: An International Journal of Policy and Administration*, Vol. 12, No.2, 1999 (pp. 175-200)
3. M. Blauberger, “Of “Good” and “Bad” Subsidies”: European State Aid Control through Soft and Hard Law”, *West European Politics*, 32:4, 2009, (pp.719-737)
4. F. McGowan and H. Wallace, “Towards a European regulatory state”, *Journal of European Public Policy*, 3:4, 1996 (pp.560-576)
5. D. Lehmkuhl, “On Government, Governance and Judicial Review: The Case of European Competition Policy”, Cambridge University Press, 2008, (pp.139-159)
6. M. Aldestam, “Soft Law in State Aid Policy”, in U. Mörth “Soft Law in Governance and Regulation”, Cheltenham: Edward Elgar, 1996, (pp.11-36)
7. D. Allen, “Competition Policy: Policing the Single Market” in H. Wallace and W. Wallace, “Policy-Making in the European Union”, Oxford University Press, 1996,(pp.157-83)
8. S. Wilks, “Competition Policy: Challenge and Reform”, in H. Wallace, W. Wallace and M.A. Pollack “Policy-Making in the European Union”, 2005, Oxford University Press (pp.113-139)
9. E. Thielemann, [Institutional limits of a “Europe with the Regions”:EC State-aid control meets German federalism], 1999, *Journal of European Public Policy*, 6:3, (pp.399-418)
10. C. Dannreuther, “Discrete dialogues and the legitimation of EU SME policy”, 1999, *Journal of European Public Policy*, 6:3, (pp.436-55)
11. D. Beetham, “The Legitimation of Power”, Macmillan, 1991
12. Q. Skinner, “Liberty before Liberalism”, 1998, Cambridge University Press

Β. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ, ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ, επιμέλεια: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ, Εκδόσεις: ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, ΑΘΗΝΑ 2011
(Συγγραφείς: Στ. Δρακάκης, Στ. Κακούνης, Αντ. Ματαξιάς, Αικ. Νικολαΐδου, Ε.-Αλ. Ξενίτη, Π. Ξυλάκη, Κ. Παπαθανασίου, Χ. Σαραντίδου)
2. ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΕ & ΣΛΕΕ κατ' άρθρο ερμηνεία, επιμέλεια: Βασίλειος Χριστιανός, Εκδόσεις: ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, ΑΘΗΝΑ 2011
(Συγγραφείς μεταξύ άλλων: Αντ. Μεταξιάς)
3. ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ 50 ΧΡΟΝΙΑ, επιμέλεια: Ναπ. Μαραβέγιας – Μιχ. Τσινισιζέλης, Εκδόσεις: ΘΕΜΕΛΙΟ, ΑΘΗΝΑ, 2007
(Συγγραφείς μεταξύ άλλων: Κ. Ηλιόπουλος)
4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ στις ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ, ΤΟΜΟΣ Γ': ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ-ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, Επιμέλεια: Κ. Στεφάνου, Εκδόσεις: ΣΙΔΕΡΗΣ, ΑΘΗΝΑ 2006
(Συγγραφείς μεταξύ άλλων: Χ. Συνοδινός)
5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ· ΔΙΚΑΙΟ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Ν. ΜΟΥΣΗΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2011 σε διαδικτυακό τόπο <http://www.europedia.moussis.eu>

Γ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Απόφαση C2/06 πρώην N405/05 περί της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο κόστος εθελούσιας εξόδου υπαλλήλων από τον ΟΤΕ
2. Απόφαση N201/2006 περί της ανάπτυξης της ευρυζωνικής πρόσβασης σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές
3. Αποφάσεις 2003/372/ΕΚ, 94/696/ΕΚ και 1999/332/ΕΚ περί των κρατικών ενισχύσεων στην Ολυμπιακή Αεροπορία
4. Απόφαση N416/07 περί του οριζοντίου καθεστώτος στην ναυπηγική βιομηχανία
5. Απόφαση N560/2008 περί της εγκρίσεως των προτεινόμενων από την ελληνική κυβέρνηση μέτρων σχετικά με τους πιστωτικούς οργανισμούς και την διασφάλιση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος

6. Απόφαση Ν375/02 σχετικά με το καθεστώς «ΕΛΕΥΘΩ-Επιστημονικά και Τεχνολογικά Πάρκα και Θερμοκοιτίδες Επιχειρήσεων» (Πρόγραμμα ΕΛΕΥΘΩ)
7. Αποφάσεις 548/2002 και Ν105/04 περί της δημιουργίας Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας Α.Ε. (TANEO Α.Ε.)
8. Απόφαση 88/167/ΕΟΚ αφορώσα στον νόμο 1386/1983 βάσει του οποίου η ελληνική κυβέρνηση χορηγεί ενισχύσεις στην ελληνική βιομηχανία

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2. Κανονισμός 1998/2006 περί «των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας» (de minimis)
3. Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία (ΓΚΑΚ) της Επιτροπής [Κανονισμός 800/2008]
4. Ανακοινώσεις της Επιτροπής [2009/С 83/01 και 2011/С 6/05] περί της λήψης μέτρων κρατικής ενίσχυσης σχετικά με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης των ετών 2009 έως 2011
5. [Κανονισμός 360/2012] σχετικά με τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος
6. [Κανονισμός 1857/2006] σχετικά με ενισχύσεις που χορηγούνται σε μικρές και μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις (αγροκτήματα) οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων
7. [Κανονισμός ΕΕ 659/1999] του Συμβουλίου, ο οποίος εξειδικεύει τις προβλέψεις του άρθρου 108 ΣΛΕΕ.
8. Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων [2009/С 235/04]
9. Κοινοτικές κατευθύνσεις για την χρηματοδότηση των αερολιμένων και τις κρατικές ενισχύσεις σε αεροπορικές εταιρείες για την έναρξη νέων γραμμών με αναχώρηση από περιφερειακούς αερολιμένες [2005/ С 312/01]
10. Ανακοίνωση С (2004) 43 της Επιτροπής – Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών [2004/ С 13/03]
11. Πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στην ναυπηγική βιομηχανία [2011/С 364/06]
12. Κανονισμός 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου 1191/1969 και 1107/70

13. Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις [2008/ C 184/07]
14. Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος [2008/ C 82/01]
15. Οδηγίες 2003/87/EK και 2009/29/EK περί της θέσπισης συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου
16. Ανακοίνωση της Επιτροπής - εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων σε μέτρα ληφθέντα για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στο πλαίσιο της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης [2008/ C 270/02]
17. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης [2010/ C 329/07]
18. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013
19. Κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την Έρευνα και Ανάπτυξη και την Καινοτομία [2006/ C 323/01]
20. Κανονισμός (ΕΚ) 800/2008 της Επιτροπής περί της αναδιάρθρωσης προβληματικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
21. Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων [2003/361/EK]
22. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά στις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων [2004/ C 244/02]